

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA RUSKÉHO A FRANCOUZSKÉHO JAZYKA

**VIKTOR PELEVIN - ŽIVOT, DÍLO, DIDAKTICKÉ
VYUŽITÍ MATERIÁLU
DIPLOMOVÁ PRÁCE**

Bc. Monika Karlová

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor Aj-Rj

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Pešková, Ph.D.

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 28. června 2013

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala vážené Mgr. Michaelé Peškové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, její cenné připomínky a rady, poskytnuté nad rámec časového rozpětí konzultačních hodin. Poděkování patří také mým blízkým za trpělivost a zázemí, které mi bylo poskytnuto.

OBSAH

ÚVOD	4
1. ŽIVOT VIKTORA PELEVINA	6
1.1. RODINA.....	6
1.2. VYŠŠÍ VZDĚLÁNÍ.....	7
1.3. POČÁTKY TVORBY.....	10
1.4. „VĚDA A VÍRA“.....	10
1.5. (NE)BĚŽNÝ ŽIVOT.....	11
1.6. TVORBA 90. LET.....	14
1.7. SOUČASNOST.....	17
2. SPISOVATELSKÁ ČINNOST VIKTORA PELEVINA	19
2.1. NÁZORY VEŘEJNOSTI A LITERÁRNÍCH KRITIKŮ.....	19
2.1.1.KLADNÉ OHLASY.....	20
2.1.2.KRITIKA.....	23
2.2. INSPIRAČNÍ ZDROJE PELEVINOVY TVORBY.....	26
2.3. CHARAKTERISTICKÉ RYSY PELEVINOVY TVORBY.....	28
2.4. PELEVINOVY NÁZORY NA VLASTNÍ TVORBU.....	29
2.5. CHRONOLOGIE TVORBY.....	31
2.5.1.ROMÁNY.....	32
2.5.2.NOVELY A POVÍDKY.....	35
2.5.3.ESEJE.....	39
2.5.4.BÁSNĚ.....	41
2.5.5.ČLÁNKY.....	41
2.5.6.SBÍRKY.....	41
2.5.7.NIKDY NEVYDANÉ DÍLO.....	42
2.6. LITERÁRNÍ OCENĚNÍ.....	42
3. ČESKÉ PŘEKLADY	44
3.1. ČAPAJEV A PRÁZDNOTA.....	45
3.1.1.OBSAH DÍLA.....	46
3.1.2.INTERPRETACE DÍLA.....	49

3.1.3.AUTOR O SVÉM DÍLE.....	52
3.2. GENERATION P.....	52
3.2.1.OBSAH DÍLA.....	54
3.2.2.INTERPRETACE DÍLA.....	55
3.2.3.AUTOR O SVÉM DÍLE.....	58
3.3. OMON RA.....	59
3.3.1.OBSAH DÍLA.....	61
3.3.2.INTERPRETACE DÍLA.....	62
3.3.3.AUTOR O SVÉM DÍLE.....	67
3.4. HELMA HRŮZY.....	68
3.4.1.OBSAH DÍLA.....	69
3.4.2.INTERPRETACE DÍLA.....	71
3.4.3.AUTOR O SVÉM DÍLE.....	73
3.5. SVATÁ KNIHA VLKODLAKA.....	74
3.5.1.OBSAH DÍLA.....	75
3.5.2.INTERPRETACE DÍLA.....	77
3.5.3.AUTOR O SVÉM DÍLE.....	79
3.6. SPOLEČNÉ RYSY PELEVINOVÝCH ROMÁNŮ.....	80
4. DIDAKTICKÉ VYUŽITÍ PELEVINOVÝCH DĚL PŘI VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA.....	85
4.1. VÝZNAM LITERATURY A PELEVINŮV PŘÍNOS KE ZLEPŠENÍ SITUACE.....	85
4.2. ZAŘAZENÍ PELEVINOVÝCH DĚL DO VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ... ..	86
4.3. PRAKTICKÉ VYUŽITÍ PELEVINOVÝCH DĚL VE VÝUCE RUŠTINA JAKO CIZÍHO JAZYKA.....	87
4.3.1.NÁVRH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ KNIHY <i>OMON RA</i> VE VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA.....	88
4.3.2.NÁVRH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ KNIHY <i>GENERATION P</i> VE VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA.....	89
4.3.3.NÁVRH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ KNIHY <i>HELM A HRŮZY</i> VE VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA.....	90
ZÁVĚR.....	92

RESUMÉ.....	95
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	97
SEZNAM PŘÍLOH.....	108

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je osoba Viktora Pelevina – autora, který ve své zemi vyvolává každou svojí další knihou doslova davové šílenství. Během bezmála čtvrt století se na žebříčku oblíbenosti spisovatelů vypracoval na absolutní vrchol, čímž na sebe upoutal pozornost nejen literárních kritiků, jazykových vědců, čtenářů i médií, ale také zahraničních nakladatelství, která rázem začala vydávat velké množství Pelevinových knih v různých jazycích. Ani česká nakladatelství nezůstala pozadu, a proto i my se můžeme setkat s některými díly tohoto významného současného ruského spisovatele. Klíčovým pojmem pro tuto práci je tudíž také samotná literatura, jež se jeví jako významný zdroj informací, a to ve všech oblastech poznání, tedy i v oblasti vzdělávání v podobě doplňujících materiálů pro výuku, v našem případě výuku ruského jazyka.

Výběr tohoto tématu nebyl ovlivněn pouze vnějšími faktory, ale i vnitřními pohnutkami, především mým kladným vztahem ke knihám a literatuře vůbec. Navíc skutečnost, že datum Pelevinova narození se shoduje s mým vlastním jen s rozdílem několika let, jako by předurčoval můj osud spojený s tímto autorem, stejně jako on sám ve svých příbězích předurčuje různými znameními strasti plné cesty svých hlavních hrdinů.

Zásadním cílem této diplomové práce je tedy uvést Viktora Pelevina jakožto českému prostředí ne příliš známého spisovatele, zmapovat jeho životní kroky a dosavadní již značně rozsáhlou tvorbu, podrobně analyzovat veškeré české překlady Pelevinových románů z hlediska možností jejich interpretace a nastínění problematiky praktického využití těchto děl při výuce ruského jazyka na základních školách. Jelikož české literární prostředí dodnes nabízí pouze malé množství informací o tomto spisovateli, z nichž některé dokonce chybné, dílčím cílem této diplomové práce je také uvést základní informace o autorovi na pravou míru. Z tohoto důvodu je tedy práce psána v českém jazyce.

Práce se skládá ze čtyř kapitol a obsahuje teoretické informace i praktické poznatky. První kapitola je věnována pohledu na nevšední život Viktora Pelevina, jehož osoba je obestřena velkým tajemstvím. V této části jsou uvedeny důležité milníky autorova života, které zásadním způsobem ovlivnily jeho další kroky ve spisovatelské kariéře, a ve stručnosti nastíněna také tvorba, která v daných životních etapách vznikala. Cílem následující kapitoly je poté podrobné seznámení s chronologií celkové Pelevinovy tvorby společně s názory nejen široké veřejnosti, ale i odborníků z řad literárních kritiků a vědců. Díla jsou zde rozdělena podle žánrů a následně seřazena podle roku vydání. Tato kapitola

je ještě doplněna o několik zdrojů, z nichž Pelevin čerpal svou inspiraci, a výčet nejvýznamnějších ocenění, jež za svá díla právem obdržel. Třetí kapitola se zabývá detailními rozbory všech překladů Pelevinových románů do českého jazyka a díla jsou v této části řazena podle data vydání českého překladu. U každé knihy je uveden obsah, několik možných interpretací daného díla a také autentické vyjádření samotného Pelevina. Závěr této kapitoly pak definuje základní společné rysy těchto českých románů. Čtvrtá, a tedy poslední kapitola vymezuje použití literatury v hodinách ruského jazyka na základních školách, a především se zaměřuje na otázky praktického užití Pelevinových románů, alespoň těch, které byly přeloženy do českého jazyka. Přestože jsou všechna tato díla velmi složitá na pochopení, tam, kde to je možné, jsou předloženy konkrétní návrhy, jak by se s těmito díly dalo ve výuce pracovat.

Součástí této diplomové práce jsou také čtyři přílohy. První z nich je tvořena fotografiemi samotného Pelevina, po nichž následuje ukázka jednoho z Pelevinových děl psaného poměrně zvláštní formou. V podobě třetí přílohy jsou k porovnání představeny obálky knih českých překladů společně s jejich několikerými ruskými verzemi a poslední přílohu tvoří pracovní listy s konkrétními cvičeními, která by mohla být využita při výuce ruského jazyka.

Navzdory faktu, že tato diplomová práce pojednává o literatuře, a především její tištěné verzi v podobě knih, základními zdroji informací jsou v převážné většině zdroje internetové. Jak je již uvedeno výše, v českém literárním prostředí je možné nalézt pouze několik knižních publikací věnujících se přímo Viktoru Pelevinovi, daleko více informací lze získat prostřednictvím elektronických článků či časopiseckých interview volně dostupných nejen na českém, ale i ruském internetu. Jako velmi důvěryhodné se tedy jeví právě rozhovory, jichž se účastní samotný Pelevin, celá práce proto obsahuje mnoho zajímavých názorů tohoto spisovatele. Aby nebyl narušen celkový ráz této diplomové práce, veškeré citace ruských originálních zdrojů jsou použity v českém jazyce, a pokud není uvedeno jinak, jsou mým vlastním překladem.

Jelikož se tato práce zaměřuje především české překlady Pelevinovy tvorby, zatímco díla v originálním znění předkládá pouze okrajově, nemůže být v žádném případě považována za vyčerpávající studii. Snaha přiblížit tuto tvorbu alespoň školnímu prostředí nicméně odráží můj vlastní názor, že Viktor Pelevin by si u nás zasloužil mnohem větší pozornost, než je mu věnována.

1. ŽIVOT VIKTORA PELEVINA

První zmínka, kterou lze nalézt téměř ve všech zdrojích o tomto autorovi, je, že jeho život je obestřen tajemstvím a mystikou. Dříve bylo toto tvrzení podporováno názorem, že tento spisovatel vůbec neexistuje a díla, která vycházejí pod autorstvím Viktora Pelevina, sepisuje například kolektiv autorů, kteří vystupovali v rámci literárně-mystické skupiny „48“ a jejichž první písmena příjmení dala dohromady slovo „Pelevin“ („Пелевин“) – Prokrovskij, Egiazarov, Ljapunov, Emelin, Vavilov, Ivannikov a Novickij (Прокровский, Егиазаров, Ляпунов, Емелин, Вавилов, Иванников, Новицкий).¹ Dále probíhaly spekulace, že autorem může být žena, či dokonce počítač.

Tyto omylné názory byly naštěstí již překonány a o tomto spisovateli se můžeme dozvědět více. Jelikož však v České republice bylo prozatím vydáno pouze několik překladů Pelevinových děl a informacemi o autorově životě se zde zabývá pouze několik málo informačních zdrojů, bylo nutné pracovat také s cizojazyčnými zdroji, především pak ruskými internetovými stránkami. Z důvodu větší důvěryhodnosti těchto informací byly pro tuto část diplomové práce použity informace, které se objevily ve více zdrojích.

1.1. RODINA

Viktor Olegovič Pelevin se narodil 22. listopadu 1962 v Moskvě. Oba Pelevinovi rodiče byli velmi vzdělaní – matka, Zinaida Efremovna Semjonova, byla profesorkou anglického jazyka a zároveň zástupkyní ředitele na Střední anglické škole č. 31. Mladý Viktor Pelevin tuto školu navštěvoval a v roce 1979 také zdárně ukončil. Škola se nacházela v centru Moskvy v ulici Stanislavského, nynější Leontěvské uličce, v dnešní době však již neexistuje a na jejím místě je možné najít prestižní lyceum.

Za Pelevinových studií tato škola patřila mezi elitní školy, navštěvovali ji potomci slavných, proto se Viktor Pelevin mohl již za dob svého studia setkat s osobnostmi, jako například herec Michail Jefremov a Anton Tabakov, režisér a scénárista Alexandr Basov, Stalinův prasnovec Sergej Allilujev, případně synové náměstka ministra vnitra SSSR Vasilije Trušina.²

¹ Виктор Пелевин в программе "Главный герой" часть 1/2. In: *YouTube* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=IzC2acv35HE&feature=youtu.be>

² НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

Spolužáci na Pelevina vzpomínají jako na drobného, hubeného chlapce s kulatým obličejem a vždy nakrátko ostříhanými vlasy. Často nosíval „legrační“ čepice a v té době moderní „aljašskou“³ bundu.⁴ Podle slov jednoho ze spolužáků – novináře Alexeje Trušina – Pelevin si již v těchto letech vymýšlel historky. Nejednalo se však o snůšku lží, nýbrž o nahromaděnou fantazii, která se dokonale slučovala s reálným životem.⁵

Otec Viktora Pelevina, Oleg Anatoljevič Pelevin, také pracoval jako profesor, vyučoval na Vojenské katedře Moskevské státní univerzity N. E. Baumanna.⁶ Spisovatel na svého otce vzpomíná: „Můj otec byl poměrně zvláštní sovětský voják a nikdy neměl osobní vliv na tuto sféru. Dokonce nebyl ani členem Komunistické strany Sovětského svazu, což ho činilo bílou vránou a nesmírně mu znesnadňovalo kariérní postup. Vojenská kariéra nebyla jeho volbou... Myslím, že se nikdy plně necítil jako rudoarmějec, přestože byl odborníkem.“⁷

1.2. VYŠŠÍ VZDĚLÁNÍ

Po studiích na Moskevském energetickém institutu, konkrétně na fakultě Elektrozařízení a automatizace průmyslu a dopravy, kam Pelevin nastoupil v roce 1979 a kterou o šest let později zakončil úspěšným vystudováním oboru Elektromechanik, byl 3. dubna 1985 přijat na místo inženýra Katedry elektrické dopravy. O dva roky později splnil zkoušky na aspiranturu a začal pracovat na projektu „Elektrický pohon městských trolejbusů s asynchronním motorem“ („Электропривод городского троллейбуса с асинхронным двигателем“, 1987). Tuto disertační práci však neobhájil.

Uvědomil si, že nechce věnovat svůj život strojírenství, a proto v polovině srpna roku 1988 podal Pelevin přihlášku na distanční studium zahraniční literatury na Literárním

³ Z ruského originálu „куртка аляска“ – zimní nepromokavá bunda s kožešinou na kapuci.

⁴ YUDINA, Anna. Prominent Russians: Viktor Pelevin. In: *Russiapedia* [online]. © 2005-2011 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://russiapedia.rt.com/prominent-russians/literature/viktor-pelevin/>

⁵ Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>

⁶ Виктор Пелевин. In: *LiveLib* [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/2355>

⁷ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

институту А. М. Горького.⁸ Na základě výborných znalostí ruského jazyka a literatury byl přijat do literárního kurzu. Zde navštěvoval semináře prózy poměrně známého spisovatele a literárního kritika Michaila Petroviče Lobanova, který o svém žáku tvrdil, že „v povídkách Viktora Pelevina se objevuje důvěryhodnost všedního, tu a tam zveličovaného pozorování života“, a že u něj můžeme najít „spíše abstraktní filosofování, než originalitu vnitřní duchovní zkušenosti“⁹. V Pelevinově osobní složce, uložené v tomto institutu, lze také nalézt dopis objasňující jeho pozdní odevzdání domácí práce, ve které píše, že „se opozdil v plnění této práce, za což se hluboce omlouvá, ale byl velmi zaneprázdněn ve svém zaměstnání, kde připravoval rukopisy k tisku“¹⁰.

Ačkoliv by mohlo být toto vysvětlení považováno za pouhou výmluvu, Pelevin nelhal, jelikož v této době již pracoval jako zaměstnanec časopisu „Věda a víra“ („Наука и религия“), a zároveň zde také publikoval svá díla.¹¹

Institut А. М. Горького patřil v té době mezi nejelitnější školy celého Ruska. Studovali zde potomci významných sovětských spisovatelů, kritiků, literárních redaktorů a zaměstnanců velkých nakladatelství, proto bylo možné navázat zde vážné pracovní známosti.¹² Pelevin tuto možnost velmi kritizoval, seznámil se zde však s prozaikem Albertem Egazarovem a básníkem Viktorem Kulle, se kterými založil malé knižní vydavatelství „Den“ („День“), později přejmenované na „Havran“ („Ворон“) a dále „Mýtus“ („Миф“), které se nacházelo v budově Institutu А. М. Горького, pod podmínkou tehdejšího rektora, že toto nakladatelství bude jednou ročně vydávat sborník poezie a prózy sepsané studenty Institutu.¹³

⁸ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

⁹ Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>

¹⁰ YUDINA, Anna. Prominent Russians: Viktor Pelevin. In: *Russiopedia* [online]. © 2005-2011 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://russiopedia.rt.com/prominent-russians/literature/viktor-pelevin/>

¹¹ Тамtéž.

¹² НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

¹³ Тамtéž.

Pelevin zde redigoval překlady a připravoval třísvazkovou knihu Carlose Castanedy¹⁴ a později se věnoval i tisku buddhistických textů. Jak vzpomíná Jurij Glagolev, jeden z uměleckých pracovníků tohoto nakladatelství, Pelevin s Egazarovem se obrátili směrem k mystice. Společně psali knihu *Rudá magie (Красная магия)*, ve které sovětskou společnost představovali jako jedinou rituální společnost, která na zemi zůstala. Toto dílo se nepodařilo dotáhnout do konce, proto nakladatelství „Mýtus“ vydalo alespoň zkrácený překlad kultovní knihy *Jitro kouzelníků (Утро магов)* týkající se spojení nacistů s magií a okultismem, jejímiž autory byli francouzští spisovatelé Jacque Bergier a Louis Pauwels.¹⁵

Po ne příliš dlouhé spolupráci se však Pelevin s Egazarovem nepohodli. Podle slov Jurije Glagoleva za to mohl Pelevinův charakter, o kterém se vyjadřuje: „Vít'a má špatný charakter. Často vyvolával konflikty, ale vždy za to pykali Alík a spisovatel Viktor Kulle. Na 108. oddělení byli káráni od ochranky, zatímco Pelevin vždy vyvázl bez potrestání.“¹⁶. Nakladatelství „Mýtus“ funguje dodnes.

Studium na Literárním institutu A. M. Gorkého zakončil Pelevin nedobrovolně po dvou letech – vyloučením 26. dubna 1991 – za „odloučení od institutu“. Není však zcela jasné, co takový byrokratický termín „odloučení“ v Pelevinově případě znamená, jelikož v této době již plně fungovalo zmíněné nakladatelství „Den“ s pronajatými místnostmi právě v Literárním institutu, kde Pelevin pracoval jako redaktor oddělení prózy.¹⁷ Z tohoto důvodu na Institut pravděpodobně zanevřel, protože již v roce 1993 se vyjádřil, že toto studium mu nic nepřineslo. Podle jeho vlastních slov „všichni studenti institutu chtěli pouze získat známosti“¹⁸. V literárním prostředí se však objevuje názor,

¹⁴ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

který mimo jiné zastává i Libor Dvořák, autor překladů několika Pelevinových knih do českého jazyka, že tento spisovatel kurzy literárního psaní k ničemu nepotřeboval.¹⁹

1.3. POČÁTKY TVORBY

Co se týče literární tvorby, Pelevin se již před svým nástupem na Literární institut věnoval žurnalistice. Již na konci 80. let byly vydány některé z jeho povídek v časopise „Chemie a život“ („Химия и жизнь“). V této souvislosti je především zmiňována povídka *Poustevník a Šestiprstý* (*Затворник и Шестипалый*, 1990), která byla úplně poprvé vydána právě v tomto časopise.²⁰

V roce 1989 začal pracovat jako interní zpravodaj časopisu „Face to Face“, spolupráce však trvala pouze jeden rok. Podle svých slov od té doby spolupracoval na mnoha dalších novinách a časopisech vycházejících v Moskvě²¹, mezi něž patřil také časopis „Věda a víra“ („Наука и религия“). V prosincovém vydání roku 1989 tohoto časopisu mohl svět spatřit povídku *Čaroděj Ignác a lidé* (*Колдун Игнат и люди*, 1989). V následujícím vydání (leden 1990) se v tomtéž časopise objevila rozsáhlá esej *Věštění z run* (*Гадание на рунах*, 1990). Toto druhé dílo také použil jako svou ročníkovou práci na Literárním institutu A. M. Gorkého a později prodal neznámému sdružení jako instrukce k sadě run.²²

V roce 1991 byla vydána jeho první sbírka povídek *Modrá lucerna a jiné povídky* (*Синий фонарь*, 1991), toto dílo však ještě nebylo v literárních kruzích příliš známé.

1.4. „VĚDA A VÍRA“

Do časopisu „Věda a víra“ Pelevina přivedl poměrně známý spisovatel, novinář a autor sci-fi příběhů Eduard Gevorgyan, který již v té době předpovídal, že tento mladý

¹⁹ Informace získané na základě poslechu pořadu „Kritický klub“ z audioarchivu Českého rozhlasu 3 – Vltava (DVOŘÁK, Libor. *Kritický klub: Helma hrůzy*. 2006. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/441582>)

²⁰ Почти полвека. In: *Химия и жизнь* [online]. © 2011 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: http://www.hij.ru/about/3/?sphrase_id=4780

²¹ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

²² Tamtéž

spisovatel to v literatuře dotáhne daleko.²³ Pelevin docházel do redakce velmi často a trávil zde mnoho času nejen psaním a šachovými zápasy s Gevorkyanem, ale především také proto, že časopis „Věda a víra“ postupně začal měnit svoji tvář. Místo původních článků o vědeckém ateismu se začaly stále častěji objevovat články na mystická témata, jako antroposofie (esoterická nauka odvozená od teosofie nabízející mystický vhled do podstaty člověka, přírody a nadsmyslově duchovních světů)²⁴, teosofie (proud duchovního života, založený na okultních jevech, mystice, tajemných tradicích, a s příklonem k východním náboženstvím)²⁵, hermetismus (druh esoterismu a současně filosofický směr)²⁶.

1.5. (NE)BĚŽNÝ ŽIVOT

Co se týče Pelevinova života mimo literární tvorbu, panují o něm legendy, například že je vynikajícím karatistou. Jeho tehdejší spolupracovník v nakladatelství „Den“ Viktor Kulle vzpomíná: „...Velmi rád cvičil na dveřích poslucháren. Neustále kopal nohama do dveří v přístavbě Literárního institutu, kde jsme se tenkrát nacházeli, přičemž se snažil udeřit co nejvýše. Po cestě z místnosti nakladatelství k toaletám, tam, kde se nyní nachází platónská posluchárna, byl na všech dveřích otisk Pelevinovy boty. Opravdu to měl z nějakého důvodu zapotřebí.“²⁷ Na jeho karatistické umění také vzpomíná významná literární kritička Viktoria Šochina, před kterou toto umění předvedl přímo v oddělení kultury v budově „Nězavisimoj gazety“ („Независимая газета“).²⁸

²³ Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>

²⁴ Antroposofie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antroposofie>

²⁵ Teosofie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Teosofie>

²⁶ Hermetismus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hermetismus>

²⁷ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

²⁸ Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>

Karate však není jedinou Pelevinovou zálibou, často o sobě také tvrdil, že na základě své knihy *Věštění z run* často věštil budoucnost svým známým, přičemž někteří byli těmito věštbami zmateni, zatímco jiní z nich čerpali novou sílu.²⁹

V mnoha zdrojích se také objevily ne příliš pochvalné informace o tom, že Viktor Pelevin užívá drogy a stává se narkomanem. V roce 2008 v rozhovoru se zpravodajem ruských novin „Izvestija“ („Известия“) sám přiznal, že v mládí některé drogy opravdu vyzkoušel, protože chtěl experimentovat, nicméně v dnešní době je již nepoužívá, dokonce přestal kouřit a pít alkohol. Užívání drog a psychotropních látek je podle něj jako „svléci se v zimě donaha, vyjít na ulici a v plískanici někam utíkat“ – „je možné to udělat, organismus to vydrží, ale nic atraktivního a oslnivého to nepřinese“³⁰. Podle slov českého literárního vědce zabývajícího se Pelevinovým životem a dílem Tomáše Glance má tedy častý výskyt narkotik v Pelevinově tvorbě především narativní zdůvodnění a nejde tak o popis sociální reality nebo žánr konfese, jak tomu bylo například u některých představitelů tzv. Beat generation v 50. a 60. letech dvacátého století. Glanc dále uvádí, že „u Pelevina hraje narkotická sémantika podobnou roli jako například sen v epoše romantismu. Je to atraktivní oblast, jejíž interpretace nezasahuje do oblasti medicíny a léčení ani se nestává předmětem jakékoliv utopické idealizace a ideologizace“³¹. Sám Pelevin k otázce drog ještě dodává, že „jediná narkotika, která pravidelně užívá, jsou tělocvična a bazén“³², velmi často také uvádí svůj kladný vztah k jízdě na kole. Na otázku, proč se tedy tak často obrací k tématu drog, odpovídá: „Opravdu poměrně často píšu o narkotikách, děje se to ale proto, že se, bohužel, stala vážným prvkem kultury“³³.

Již z Pelevinovy tvorby je patrná také náklonnost k východnímu spiritualismu. Jak uvádí T. Glanc: „Pelevin, stejně jako jeho předchůdci z konceptualistických kruhů, zachází s buddhismem v jeho estetizované podobě, přebírá z něj jednotlivé kategorie, které přetváří

²⁹ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

³⁰ Писатель Виктор Пелевин: "Олигархи работают героями моих книг". *Известия* [online]. 2008 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/341912>

³¹ GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035/pelevin-viktor>

³² ШИГАРЕВА, Юлия. При семейном капитализме мы стали проститутками... In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2003 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-shig/1.html>

³³ НЕКРАСОВ, Евгений. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-nekr/1.html>

do uměleckých obrazů, aniž by vznikal jakýkoliv nárok na konfesní příslušnost nebo důkladnou znalost. Pelevin sám říká, že není buddhista ani badatel o buddhismu, nicméně jeho zájem není jen abstraktní a platonický, pravidelně se kupříkladu účastní v Jižní Koreji cvičení a kurzů v buddhistickém klášteře³⁴.

Sám spisovatel připouští, že zájem o buddhismus se u něj projevil již v dětství, kdy se mu toto náboženství zdálo jako jediné, které se nepodobalo projekci sovětské moci na oblast myšlení.³⁵ Zájem postupně rostl a prohluboval se, což se odrazilo nejen v Pelevinových dílech, ale také v jeho osobním životě. Tato neobvyklá záliba ho přivedla až do oblasti Himalájí a buddhistických klášterů v Jižní Koreji. Podle jeho slov mu buddhismus umožňuje „vyčistit si hlavu od všeho harampádí moderního života“³⁶. Buddhismus však Pelevin používá pouze ke studiu a k posilování svého vědomí³⁷ a velmi si cení skutečnosti, že při meditacích není potřeba žádného spojení s okolním světem.

S tímto faktem pravděpodobně souvisí i jeho zášť ke sdělovacím prostředkům a nedůvěra k mediím vůbec. „Už téměř dva roky nesleduji televizor a nečtu noviny. Televizní vysílání je strašné a noviny jsou stejně odporné. V Rusku jsou přitom ještě odpornější, než na Západě, protože z nich pramení daleko více negativní energie.“³⁸, uvedl Viktor Pelevin v roce 2001 v rozhovoru pro italské noviny „Corriere Della Sera“.

Odmítáním mediální popularity je Pelevin mezi novináři všeobecně známý, proto získat s ním rozhovor je velmi nesnadný úkol. Je zřejmé, že si tak snaží ochránit své soukromí, nicméně touha čtenářů dozvědět se něco o svém oblíbeném spisovateli a autorovi bestsellerů ho činí ještě žádanějším. On sám se k otázce popularity vyjadřuje, že „čtenáře má zajímat především tvorba, nikoliv aspekty soukromé minulosti spisovatele“³⁹ a svou averzi vůči mediím a novinářům vysvětluje: „Jde o to, že v „Boston Globe“ o mě

³⁴ GLANC, Tomáš. Fantastické vrstvy vědomí. *Labyrinth revue: časopis pro kulturu*. Praha: Labyrinth, 2002, roč. 2002, 11-12, 155 - 157. ISSN 1210-6887.

³⁵ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина*[online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

³⁶ COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. ISSN 0028-7822. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

³⁷ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина*[online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

³⁸ Интервью с Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-evp/1.html>

³⁹ ТОЙШИИ, Данила. Интервью со звездой. *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-toish/1.html>

napsali, že se vyhýbám televizím a neposkytuji rozhovory novinářům. Ve skutečnosti mě do televize nikdy ani nepozvali, ale já se rozhodl: když to tak píše, tak to tak i bude.“⁴⁰.

S výše uvedeným samozřejmě souvisí také jeho neochota ukazovat svoji tvář na veřejnosti. Fotografii této osobnosti není proto příliš mnoho, k těmto námitkám se však Pelevin vyjadřuje: „V Moskvě často jezdím metrem, a pokud by moji tvář znali všichni z televizoru, začali by mne tam také obtěžovat.“⁴¹ Co se týče vzhledu, Viktor Pelevin zůstal věrný svému krátkému sestřihu ze studentských let, typickým znakem se pro něj však staly černé sluneční brýle, které na veřejnosti sundává jen zřídkakdy. Jak uvedl v jednom z rozhovorů: „Jsem od přírody stydlivý. Nesnáším fyzickou pozornost. Jsou to muka. Mám tyto sluneční brýle teď při rozhovoru s Vámi a na fotografiích, protože je to jediný způsob, jak být vyfotografován aniž bych byl fotografován, pokud mi rozumíte.“⁴² V příloze této diplomové práce jsou uvedeny některé Pelevinovy fotografie volně dostupné na ruských internetových stránkách. (viz Příloha č. 1)

1.6. TVORBA 90. LET

I přes Pelevinův kritický pohled na zajišťování si známostí kontakty získané na Literárním institutu A. M. Gorkého přeci jen pomohly, a tak na doporučení prozaika Michaila Umnova přišel do redakce velkého literárního časopisu „Znamja“ („Знамя“). V té době byl časopis „Znamja“ jedním z nejvyhlášenějších, nacházel se na druhém místě v literární hierarchii, a být zde otištěn znamenalo pro mladé talenty stát se opravdovým spisovatelem.⁴³

Shodou okolností zde pracovala jako redaktorka v oddělení prózy literární kritička Viktoria Šochina. Té přinesl v zimě roku 1991 Viktor Pelevin svůj rukopis novely *Omon Ra* (*Омон Ра*, 1992). Novela se redakčnímu kolegiu zalíbila natolik, že ji v časopise otiskli

⁴⁰ КУЗНЕЦОВ, Сергей. Самый модный писатель. In: *Огонёк* [online]. 1996 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.ogoniok.com/archive/1996/4466/35-52-53/>

⁴¹ BÖHMER, Daniel-Dylan. Желания - они как крысы. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2000 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/19>

⁴² COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. ISSN 0028-7822. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

⁴³ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

v březnu roku 1992 a na konci téhož roku uveřejnili také novelu *Život hmyzu* (*Жизнь насекомых*, 1993).⁴⁴

Po vydání novely *Omon Ra* se Pelevin stal známý takřka přes noc, tato novela byla nominována na Bookerovu cenu Ruska 1993, nicméně Pelevin získal pouze Malou Bookerovu cenu za již o rok dříve vydanou knihu *Modrá lucerna a jiné povídky*, která byla hodnocena jako nejlepší sbírka povídek roku. Kromě nevelké peněžité odměny získal také cestu do Londýna, kde pobyl přibližně 10 dní.⁴⁵

Počáteční úspěch však nezůstal dlouho bez povšimnutí kritiků. Od té doby se o něj začali zajímat a velmi často se o něm také vyjadřovali poměrně nepříznivě. Pelevin tuto kritiku velmi těžce nesl, zvláště od těch, se kterými udržoval přátelské pracovní vztahy. Nejvíce ho tedy zasáhla jedna z nejjízlivějších kritik publikovaná v „Nězavisimoj gazetě“ („Независимая газета“). Autor kritiky, Alexandr Vjalcev píše: „Ihned vysvětlím: žádný Pelevin neexistuje. Existuje pouze „řetězec zpráv svítících na obrazovce“. Proto také píše tak nelidsky fádně, proto i náměty má zcela zkonstruované, jakoby koupené v lesklé krabičce v oddělení „modelář-konstruktor“ v „Dětském světě“⁴⁶, – z řečových stereotypů a polozapomenutých abstraktních myšlenek. <...> Směsice new-gothic a Alexandra Kabakova, jen vtipnější. V podstatě něco na způsob „Neználka na Měsíci“ pro dospělé (ale ne příliš). Vše je, jako obvykle, nehorázně napsáno...“.⁴⁷

K dalším kritikům se zařadil také zástupce vedoucího oddělení kritiky v „Litěraturnoj gazetě“ („Литературная газета“) Pavel Basinskij, který se vyjádřil, že „stupeň existencialismu se v Pelevinových dílech rovná nule“⁴⁸. Pelevin byl touto kritikou velmi dotčen, nedovedl pochopit, proč je trnem v oku literární společnosti, zároveň však přiznal, že nepatří mezi přívržence společenských akcí a večírků, což mohla být jedna z příčin takového nepřijetí. O několik let později se však k této kritice vrátil a pomstil se jejímu autorovi ve svém románu *Generation „P“* (*Generation «П»*, 1999). Hlavní hrdina

⁴⁴ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: Виктор Пелевин: сайт творчества [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Dětský svět (Детский мир) – řetězec ruských obchodů specializujících se na prodej zboží pro děti a dospívající.

⁴⁷ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: Виктор Пелевин: сайт творчества [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

⁴⁸ Tamtéž.

tohoto románu píše scénář reklamy pro Gucci a kritika Pavla Basinského v ní nechává polemizovat o tom, zda je Rusko součástí Evropy nebo ne, a poté dokonce spadnout do latríny. Nakonec se objevuje nápis: «GUCCI FOR MEN. БУДЬ ЕВРОПЕЙЦЕМ. ПАХНИ ЛУЧШЕ.»⁴⁹.

V roce 1993 se objevily větší finanční potíže, které chtěl Pelevin vyřešit mimo jiné například vstupem do „Svazu novinářů“ („Союз журналистов“). Tímto členstvím si chtěl podle slov jednatelky časopisu „Věda a víra“ („Наука и религия“) zajistit přístup do stavebního družstva Svazu novinářů a vyřešit tak otázku bydlení.⁵⁰

Otázka peněz Pelevina velmi trápila. V prosinci 1993 si v rozhovoru s filologem Sally Leardem postěžoval, že „dnes není možné vydělat si peníze psáním, bez ohledu na to, jak moc jsi slavný, a jestli tvé knihy vycházejí v mnohatisícových nákladech“.⁵¹ Dále uvedl, že v tu dobu již bylo prodáno 100 000 výtisků jeho knihy povídek *Modrá lucerna*, což však nepřineslo velký výdělek. Jedinou nadějí viděl v rozšíření svých knih do zahraničí v podobě překladů, za které by získal nějaké finance.

Postupně se situace stala natolik vážnou, že si mnoho literátů, kteří Pelevina žádali o spolupráci, začalo stěžovat na jeho chamtivou povahu. První Pelevinovou otázkou totiž vždy bývala výše odměny. Jako člen uzavřené akciové společnosti „Телеграф“ se dokonce domáhal finanční odměny za své členství, když však zjistil, že se jedná pouze o čestné kolektivní členství, ze společnosti vystoupil.

Ne všichni se však vyjádřili proti takovému Pelevinově jednání. Například Dmitrij Stachov, který pracoval pro časopis „Ogoněk“ („Огонёк“)⁵², se v roce 1995 nechal slyšet, že, nehledě na velké množství ruských spisovatelů, za profesionály ve svém oboru mohou být považováni pouze jednotlivci. K takovému názoru dospěl, když se rozhodl nově zavést způsob spolupráce spisovatelů s časopisy, praktikovaný v západních zemích. Jednalo se o zakázkové psaní, kdy časopis zadává téma povídky autorovi a ten za určitou finanční odměnu tuto práci plní. K takovému způsobu psaní se jako nejvhodnější ukázali pouze 3

⁴⁹ НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: Виктор Пелевин: сайт творчества [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² „Огонёк“ – ruský týdeník ilustrovaný časopis, který býval ve své době velmi populární. Z počátku se věnoval problémům reálného života, v současné době se věnuje tématům z oblasti kultury a literatury. Dostupné z: <http://www.ogoniok.com/inside/hystory/>

spisovatelé, mezi nimiž figurovalo také jméno Viktora Pelevina. Povídka, kterou takto napsal za 3 dny na téma válka v Čečně pod názvem *Papachy*⁵³ *na věžích (Папачи на башнях, 1995)*, je považována za jednu z jeho nejlepších.

V roce 1996 byl vydán Pelevinův román *Čarajev a prázdnota (Чапаев и Пустота, 1996)*, který byl považován za vůbec první zen-buddhistický román na světě.⁵⁴

1.7. SOUČASNOST

V současné době je Viktor Pelevin jedním z nejčtenějších ruských autorů, jeho díla jsou překládána do mnoha světových jazyků, mezi něž patří i čeština. Za svá díla obdržel mnoho významných literárních cen, například v roce 2001 získal v Salzburgu cenu „Nonino“ jako nejlepší zahraniční spisovatel, o rok dříve získal v Německu literární cenu Richarda Schönfelda za román *Generation P*, a v předchozích letech bylo oceněno i mnoho dalších povídek z jeho tvorby. Podle některých bývá Pelevin srovnáván s Franzem Kafkou nebo Ernestem Hemingwayem.

Některá díla se také stala předlohami pro filmová zpracování, na obrazovkách tedy bylo již možné setkat se s filmy na motivy románů – *Generation P* a *Svatá kniha vlkodlaka (Священная книга оборотня, 2004)*, který se objevil pod názvem „А Хули“, a dále krátkometrážní film podle povídky *Modrá lucerna*.⁵⁵ V roce 2013 by se na plátnech kin měl také objevit film *Buddha's Little Finger* natočený ve spolupráci s Německem podle románu *Čarajev a prázdnota*.⁵⁶ Jeho díla je také možné shlédnout jako divadelní představení nejen na moskevské scéně, ale také například v londýnských nebo pařížských divadlech.⁵⁷

⁵³ „Papacha“ – vysoká kožešinová čepice vyrobená z ovčí kůže nebo perziánu jako součást vojenské uniformy, nošená především příslušníky národů žijících na Kavkazu a ve Střední Asii.

⁵⁴ YUDINA, Anna. Prominent Russians: Viktor Pelevin. In: *Russiapedia* [online]. © 2005-2011 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://russiapedia.rt.com/prominent-russians/literature/viktor-pelevin/>

⁵⁵ Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>

⁵⁶ В Германии стартовали съемки экранизации романа Виктора Пелевина «Чапаев и Пустота». In: *Film.ru: Национальный кинопортал* [online]. 2012 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.film.ru/news/v-germanii-startovali-semki-ekranizacii-romana-viktora-pelevina-čapaev-i-pustota>

⁵⁷ Виктор Пелевин. In: *LiveLib* [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/2355>

Viktor Pelevin je oblíbený nejen na poli literární tvorby, ale také jako osobnost. Stal se ikonou pro ruskou mládež, která si po internetu posílá jeho povídky a v nočních klubech si vyměňuje jeho knihy, jako by se jednalo o samizdat. „Zdá se, že je to jediný spisovatel, který píše o způsobu života, jakým právě žijeme, se všemi jeho absurdnostmi i zármutky.“⁵⁸, uvádí jedna z Pelevinových čtenářek zastupující právě mládež. Zájem o jeho osobu se však projevil také v politické sféře. V roce 2000 se ho snažila získat ruská ekologická strana „Zelení“ („Российская экологическая партия «Зелёные»“) jako svého kandidáta na post předsedy vlády. Zpočátku byl Pelevin tímto návrhem polichocen, brzy si ale uvědomil, že nechce být využit tímto způsobem. „Politika v Rusku je pouze o tom, která skupina lidí může mít pod kontrolou nejvíce peněz. „Zelení“ nejsou jiní.“⁵⁹, vyjádřil se Pelevin o situaci ve své zemi. Ačkoliv mnoho zdrojů o Pelevinovi uvádí, že nerad poskytuje novinářům rozhovory a nikoho nenechává příliš nahlížet do svého soukromí, na jeho osobních webových stránkách⁶⁰ pod záložkami „статьи“ a „интервью“ je možné v článcích nalézt poměrně dost informací o životě a některé přepisy rozhovorů poskytnutých novinám a časopisům. Nic to však nemění na faktu, že Pelevin zastává názor, že žurnalisté by se měli spíše věnovat autorovým dílům a myšlenkám, než jeho soukromému životu.

⁵⁸ COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. ISSN 0028-7822. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ <http://pelevin.nov.ru/>

2. SPISOVATELSKÁ ČINNOST VIKTORA PELEVINA

V následující části této diplomové práce se budeme podrobněji zabývat celkovou tvorbou Viktora Pelevina. Seznámíme se zde s různými, ať už kritickými, či pochvalnými, pohledy na jeho literární činnost, zjistíme, co pro něj bylo inspirací na jeho cestě po spisovatelské dráze, a dále se budeme věnovat chronologii veškerých Pelevinových děl. Po krátkém představení tvorby se také zaměříme na literární ocenění, která tento spisovatel za svá díla obdržel, a v neposlední řadě se v následujících kapitolách budeme věnovat také nejrůznějším interpretacím jednotlivých děl, především pak těch, která byla přeložena do českého jazyka.

2.1. NÁZORY VEŘEJNOSTI A LITERÁRNÍCH KRITIKŮ

Názory na Pelevinovu tvorbu se značně liší. Zatímco jedni nedají na tohoto spisovatele dopustit, druzí se k jeho literárnímu umění obracejí s kritikou. Dva protichůdné pohledy na jeho tvorbu vznikají nejen na základě hodnocení jeho děl, ale také vyplývají z názoru na způsob života, kterým Pelevin žije.

Jak je patrné z předchozí kapitoly, tento spisovatel je v současné době jedním z nejoblíbenějších, a to nejen v Rusku. Úspěchy sklízí také v mnohých dalších státech světa, do jejichž jazyků se jeho knihy překládají. Již v mládí za dob studií se věnoval literární tvorbě, ne však v úplně takové podobě, jakou ji známe nyní. Bylo mu 25 let, když se poprvé rozhodl usednout a sepsat své myšlenky. On sám na tuto dobu vzpomíná: „Dostal jsem vtipný nápad o tajných následnících Stalina dosud žijících v podzemních jeskyních a tunelech pod Moskvou. Nebyla to první zábavná myšlenka, která mne napadla, ale bylo to poprvé, kdy jsem se rozhodl ji zapsat. Když jsem to udělal, objevila se přede mnou krátká povídka. Nemůžu říci, že by byla dobrá, ale zalíbil se mi pocit, který jsem prožíval, když jsem psal – nepodobalo se to ničemu, co jsem doposud zažil. Tak jsem začal psát krátké povídky.“⁶¹

Do povědomí veřejnosti se tak Pelevin dostal až na konci 80. let, kdy do světa literatury vstoupil jako autor sci-fi příběhů. Jeho povídky byly zpočátku otiskovány pouze v časopise „Chemie a život“ („Химия и жизнь“), kde byla v té době nejlepší sekce věnovaná právě fantastické literatuře. Popularita tohoto mladého prozaika však ještě nepronikla za hranice kruhu příznivců tohoto žánru, ačkoliv jeho příběhy, popravdě řečeno,

⁶¹ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина*[online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

nebylo možné zařadit ani k tzv. „vědecké fantastice“⁶², ani k fantasy (jako například J. R. R. Tolkien). Přelom nastal až po vydání povídky *Omon Ra* (*Омон Ра*, 1992)⁶³ a postupně dalších krátkých povídek, které „obrátily k Pelevinovi pozornost širšího okruhu čtenářů, přesahujícího zájemce o science-fiction“⁶⁴.

Vzhledem k historickým událostem přelomu 80. a 90. let dvacátého století, které pro Rusko znamenaly nejen pád Sovětského svazu, ale i sociální a mentální změny, nové duchovní módy a také vznik nové literatury⁶⁵, a zároveň k faktu, že Pelevin výše zmiňovanou povídku *Omon Ra* dopsal podle svých vlastních slov doslova v předvečer puče, po němž se Sovětský svaz rozpadl, může tak být Viktor Pelevin považován za prvního „postsovětského“ spisovatele.⁶⁶

2.1.1. Kladné ohlasy

Svou tvorbou dokázal Pelevin fascinovat miliony čtenářů, proto se o něm tvrdí, že je pro své fanoušky kultovním spisovatelem, superhvězdou či literárním hitem. Podle T. Glance může být tento autor považován dokonce za legendu, už jen proto, že „jeho osobnost i psaní opřádá bezpočet vybájených historek a spekulací“⁶⁷. Toto tvrzení však Glanc dále rozvádí a objasňuje, že slovo legenda původně souvisí s latinským slovem „legere“, což znamená číst. „Legenda bylo to, co se četlo (při mši: ze života světců nebo Krista). Legendy se také nazývaly třídy, v nichž se vyučovalo čtení. I v tomto smyslu je Pelevin legendou devadesátých let. O ruské mládeži sklonku století se předpokládalo, že

⁶² Vědecká fantastika se začala objevovat již na konci 19. století, největší rozmach však zaznamenala ve století 20. Ve všech směrech umělecké tvorby zobrazovala představy o světě ve vzdálené budoucnosti s využitím technických vymožeností, spojovala tak utopickou literaturu a komunistické hnutí. Po roce 1945 se však objevil požadavek, aby se tento žánr zabýval pouze technickými problémy několika nejbližších let, proto umělecká díla musela vycházet z technologických vědomostí tehdejší doby. (POSPISZYL, Tomáš a Ivan ADAMOVIČ. *Planeta Eden: svět zítřka v socialistickém Československu 1948-1978*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2010, s.16-24. ISBN 978-80-87164-34-1.).

⁶³ КУЗНЕЦОВ, Сергей. Самый модный писатель. In: *Огонёк* [online]. 1996 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.ogoniok.com/archive/1996/4466/35-52-53/>

⁶⁴ GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 176. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

⁶⁵ GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. *Týden*. Praha: K Service, s.r.o, 2001, č. 48, s. 72-73. ISSN 1210-9940. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035>

⁶⁶ GLANC, Tomáš. Fantastické vrstvy vědomí. *Labyrint revue: časopis pro kulturu*. Praha: Labyrint, 2002, roč. 2002, 11-12, s. 155-7. ISSN 1210-6887.

⁶⁷ GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. *Týden*. Praha: K Service, s.r.o, 2001, č. 48, s. 72-73. ISSN 1210-9940. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035>

snad jako první v novodobých dějinách rezignuje na obtížný výkon přijímání literárních textů. Zkrátka, že přestane číst. Písemnictví přestalo plnit výrazné vedlejší role politického charakteru a došlo k obrovské expanzi nových typů trávení volného času: klubová scéna, miliony pirátských videokazet a softwarových programů, zábavné obrázkové časopisy, necenzurovaná popmusic, párty, drogy, internet. Díla spisovatelů považovaných za klasiky současnosti (například Vladimir Sorokin⁶⁸) vycházela v nákladech přiměřených elitní povaze nekonformní tvorby: nanejvýš několik tisíc. Desítky a později stovky tisíc exemplářů Pelevinových próz tuto situaci změnily. O Pelevinovi se říká, že vrátil do současné ruské literatury to, co v ní začínalo citelně scházet, totiž čtenáře.⁶⁹

Hovoříme zde tedy o takové generaci čtenářů, která upřednostňovala spíše moderní způsob života společně se všemi jeho technickými vymoženostmi a naprosto upustila od získávání informací klasickým způsobem, ba dokonce od získávání informací vůbec. Je naprosto nesporné, že technický pokrok zasáhl do života všech a v mnoha případech ho také usnadnil, nicméně s sebou přinesl také drtivý dopad na oblast knižní kultury a literatury. Mládež přestávala knihám udílet svou pozornost a věnovala se raději počítačovým hrám či zábavnímu filmovému průmyslu. Na konci 20. století však do tohoto nepříznivého vývoje zasáhl Viktor Pelevin, jehož prózy „nového čtenáře získaly tím, že technologickou konkurenci integrovaly „zpět“ do literatury.“⁷⁰

Kdo by se ale domníval, že tento spisovatel je hodnocen pouze z hlediska svého literárního umění, hluboce by se mýlil. Veřejností je obdivován také jako osobnost. Důkazem pro to mohou být výsledky hlasování „Nejvlivnější intelektuál Ruska“ („Самый влиятельный интеллектуал России“) pořádaného na internetu v roce 2009, kdy Viktor Pelevin obsadil první místo.⁷¹

Co se ale týče literárních kritiků, situace je poměrně nejednoznačná. Kladnému hodnocení se Pelevin těší především v západních zemích, ve své domovině jsou s chválou Pelevinovy tvorby o něco opatrnější. Přesto však můžeme v mnohých člancích nalézt

⁶⁸ Владимир Георгиевич Сорокин (Vladimir Georgijevič Sorokin), nar. 1955 – současný ruský populární spisovatel, scénárista a dramatik

⁶⁹ GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. *Týden*. Praha: K Service, s.r.o, 2001, č. 48, s. 72-73. ISSN 1210-9940. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035>

⁷⁰ GLANC, Tomáš. *Souostrovi Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 177. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

⁷¹ Самым влиятельным интеллектуалом России признан Виктор Пелевин. In: *OpenSpace* [online]. 2009 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://os.colta.ru/news/details/15143/>

kladné reakce ruských kritiků a literárních vědců. Ruský filolog Aleksandr Arkad'jevič Dolin⁷² například uvedl, že: „Svého času Umberto Eco, zabývá se otázkou ideálního postmodernistického díla, nazval jako jednu z nevyhnutelných a nezbytných vlastností „mnohvrstevnost“. Jinými slovy různým skupinám čtenářů musí stejná kniha připadat stejně zajímavá. Pelevin je jedním z prvních, komu se podařilo vyjádřit představu současné literatury v životě.“⁷³ Další, kdo se staví na stranu tohoto vynikajícího prozaika je Andrej Minkevič, který v článku pro časopis „Russkij žurnal“ („Русский журнал“⁷⁴) napsal: „Zprv je Pelevin talentovaný, čertovsky talentovaný. Možná dokonce geniální. Nechci nikoho přesvědčovat, bojím se to zakřiknout. Rád bych věřil, že ještě nejedno desetiletí nám bude dělat radost takovými díly jako je *Čapajev a prázdnota* nebo *Generation P* a jeho nadání bude pouze růst a rozvíjet se. Zadruhé se čte velmi snadno a s obrovským prožitkem. Čte se tak dobře jako anekdota. Lidé cítí potřebu ho citovat a posílat svým přátelům emailem. Pelevin je mnohvrstevnatý tak jako cibule. Má něco pro milovníka anekdot, stejně jako pro nepřítel reklamy, něco pro fanouška sci-fi, nadšence detektivek, obdivovatele akčních filmů, narkomanie i hvězdných cest... Každý si může vzít přesně tolik, kolik je toho schopen pochopit.“⁷⁵

Jak je patrné z výše uvedeného, kladně je hodnocena především forma Pelevinových děl. Každý čtenář si tak z jeho próz může vybrat právě to, co ho zajímá, a díky tomu se Pelevin zdá být univerzální, a to nejen v Rusku, ale i za hranicemi. V otázce uměleckého směru, do kterého Viktor Pelevin spadá, má odborná veřejnost veskrze jasno. Všichni se tak jednohlasně shodují, že píše ve stylu postmodernismu. Andrej Minkevič k této problematice pochvalně dodává: „Pelevin pracuje ve stejném směru „klasického postmodernismu“ jako Eco. Domnívám se, že v současnosti je těžké nazvat ho jinak než vlajkonošem klasického postmodernismu.“⁷⁶

⁷² Александр Аркадьевич Долин (Aleksandr Arkad'jevič Dolin), nar. 1949 – ruský spisovatel, překladatel, japanista, doktor filologických věd.

⁷³ ШКЛОВСКИЙ. ПП, или Победитель Пелевин. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-pp/1.html>

⁷⁴ Русский журнал – ruská denní publikace vydávaná online. Jedná se o nejstarší ruský webový časopis založený roku 1997.

⁷⁵ МИНКЕВИЧ. Поколение Пелевина. In: *Русский Журнал* [online]. 1999 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://old.russ.ru/krug/99-04-08/minkev.htm>

⁷⁶ Tamtéž.

Velmi ožehavým tématem v posuzování kvality těchto děl je ovšem také lingvistická stránka. Ačkoliv se mnohým kritikům nelíbí jazykové prostředky, jež Pelevin ve svých dílech používá, Minkevič opět zastává přívětivý názor, že autor s jazykem zachází šetrně, neexperimentuje, a jednoduše se nemůže nelíbit.⁷⁷

V neposlední řadě zde můžeme uvést také názor literárního kritika Pavla Basinského⁷⁸, který se v roce 2010 v rozhovoru konaném po udílení cen „Velká kniha“ („Большая книга“) vyjádřil, že z vítězství nad Viktorem Pelevinem necítí žádnou převahu. Dále uvedl, že Pelevin patří mezi ty spisovatele, jejichž nové knihy si vždy bezpodmínečně musí přečíst, protože konkrétně jeho díla v sobě nesou určitou dávku informací o současném světě.⁷⁹ Jelikož jsou v literární sféře známější spíše kritické ohlasy Pavla Basinského na Pelevinovu tvorbu, následující výrok může být jednoznačně považován za vzácný, a proto významný: „Pelevin má jeden nepopíratelný dar – dokáže být současný. To je, mimochodem, mimořádný talent v literární oblasti, která je zahleděná do staromódnosti a čechovovského cvikru⁸⁰. Přitom ale není Pelevin současný uměle. Nezachycuje nemoci společnosti, ale sám jimi trpí. Nenechává se unášet proudem, ale roztahuje v něm křídla. Pelevin zkrátka jinak psát nemůže. Možná by chtěl, ale nemůže. Právě proto je tak důvěryhodný. Přibližně za sto let nikdo nebude schopen z Dmitrijevy prózy pochopit, jak žili lidé v 90. letech našeho století. Čím dýchali, co poslouchali, jaké obrazy se neustále míhaly před jejich očima. Ale po přečtení *Generation P* to možné bude, což je, pokud souhlasíte, nemálo.“⁸¹

2.1.2. KRITIKA

Nedlouho poté, co začal zveřejňovat své první krátké povídky, obrátila se k Pelevinovi i negativní pozornost literárních kritiků. Nehledě na obrovské množství

⁷⁷ МИНКЕВИЧ. Поколение Пелевина. In: *Русский Журнал* [online]. 1999 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://old.russ.ru/krug/99-04-08/minkev.htm>

⁷⁸ Павел Валерьевич Басинский (Pavel Valerjevič Basinskij) – nar. 1961, ruský spisovatel, literární vědec a kritik

⁷⁹ ХАЛАНСКИЙ, Алексей. «Пелевин грубоват, но меня не обижал». In: *Новые Известия* [online]. 2010 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.newizv.ru/culture/2010-12-02/137369-pisatel-pavel-basinskij.html>

⁸⁰ Cvikr – brýle upevňované pouze na nos.

⁸¹ КУЛАКОВА, Ольга Александровна. *Творчество Виктора Пелевина в литературной критике*. Волгоград, 2003. Dostupné z: <http://pelevin.su/viewtopic.php?f=79&t=23>. Курсовая работа. Волгоградский Государственный Университет.

prodaných výtisků a všeobecnou popularitu mezi čtenáři, mnohým z kritiků byl Pelevin trnem v oku, nelíbil se jim jeho styl a ledabylé zacházení s jazykem. Podle L. Bělunkové se zde ledabylostí „patrně míní používání anglicismů, termínů z oblasti výpočetní techniky, slangů, jindy prosté omezení slovní zásoby. Avšak: Pelevinovo dílo je záměrným odrazem skutečnosti“⁸². Recenzenti se při hodnocení děl také veskrze shodli, že „autor neumí psát, používá stále stejná slovesa, vyjadřuje se banálně a bezbarvě a sestavuje svými knihami jen jakéhosi Neználka na měsíci pro dospělé, v nejlepší případě obdobu někdejších lidových bestsellerů bratrů Strugackých“^{83,84}. V roce 2000 magazín „New York Times“ otiskl článek, ve kterém mimo jiné informoval o názoru velmi vlivného ruského literárního kritika Andreje Nemzera⁸⁵. Ten se zde o Pelevinovi vyjádřil, že je „infantilním spisovatelem, který píše knihy pro infantilní společnost“⁸⁶. Další z jeho odpůrců – Igor Šajtanov⁸⁷ považuje Pelevina dokonce za „pokrytce, jehož beletrie oplývá nebezpečnou prázdnotou“⁸⁸, a patrně proto se také v roce 1997 zasloužil o vyškrtnutí Pelevinova románu *Čapajev a prázdnota* ze seznamu děl nominovaných na Bookerovu cenu Ruska. Jakožto předseda odborné poroty byl Šajtanov za tento čin velmi kritizován především přívrženci tohoto spisovatele, nicméně své rozhodnutí obhajoval připodobněním románového příběhu k počítačovému viru. Šajtanov se k této otázce vyjádřil: „Je příliš riskantní podporovat či roznášet takový

⁸² BĚLUNKOVÁ, Libuše. Historie jako vtip. *Literární noviny* [online]. Praha: Společnost pro Literární noviny, 2001, č. 48 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/12.2001/47/8.png>

⁸³ Аркадий Натанович Стругацкий, Борис Натанович Стругацкий – Arkadij Natanovič Strugackij (1925-1991) a Boris Natanovič Strugackij (1933-2012) – sovětské spisovatelé, autoři klasické světové moderní vědeckofantastické literatury. Společně psali od roku 1958, kdy vyšla jejich první díla, tvořili však také samostatně. V jejich dílech se objevují témata – utopie, antiutopie, problém spolupráce s mimozemskými civilizacemi.

⁸⁴ GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 176. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

⁸⁵ Андрей Немзер (*1957) – ruský historik literatury, literární vědec a literární kritik, věnující se současné literatuře i starším dílům.

⁸⁶ COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. ISSN 0028-7822. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

⁸⁷ Игорь Шайтанов (*1947) – ruský filolog, literární vědec, literární kritik, profesor literatury na Ruské státní humanitní univerzitě v Moskvě.

⁸⁸ COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. ISSN 0028-7822. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

druh kulturního obrazu. Díla, jako je toto, působí jako kulturní virus – ničí kulturní památku.⁸⁹

Mnoho dalších literárních kritiků bylo také otřeseno zběžným stylem či masovou dostupností Pelevinových děl, a především jejich zábavnou povrchností. Tento autor náhle přišel s úplně novým stylem, který kritici nedokázali zařadit k žádné doposud známé linii. Tento fakt je natolik zmátl, že se snažili za každou cenu najít podobnou tvorbu, se kterou by bylo možné tato díla srovnávat. Proto, vedle výše zmiňovaných bratří Strugackých, ke kterým je Pelevin přirovnáván, je možné zmínit také prozaika Sašu Sokolova⁹⁰ nebo autora japonských bestsellerů Haruki Murakami⁹¹. Některé zdroje dokonce uvádějí, že Viktor Pelevin je konkurentem Umberta Eca či Gabriela Garcíe Márqueze, proto, že stejně jako oni svou tvorbou dobyl celý svět. Pelevin se však k takovému škatulkování staví negativně: „Nechápu, jak je v této oblasti možné tvořit hierarchii. Texty různých lidí mají různou povahu. Srovnávat je na základě toho, že vycházejí v knižní podobě, je jako srovnávat pivo, aceton a Molotovův koktejl⁹² na základě toho, že se všechny tyto tekutiny plní do lahví.“⁹³ Co se týče autorova stylu, který je literárními kritiky tolik nedoceněný, spisovatel sám svou tvorbu charakterizuje jako „styl Viktora Pelevina“⁹⁴ a podle vlastních slov se tak drží „jediné reálné ruské literární tradice – totiž psát dobré knihy způsobem, jakým nikdo dosud nepsal“⁹⁵.

⁸⁹ COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. ISSN 0028-7822. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

⁹⁰ Александр Всеволодович Соколов (*1943) – ruský spisovatel, známější pod zkráceným jménem Saša Sokolov, v jeho dílech se objevují znaky postmodernismu a proud vědomí.

⁹¹ Haruki Murakami (*1949) – populární současný japonský spisovatel, držitel mnoha cen za svou literární tvorbu. Jeho díla vycházejí ve 20 světových jazycích včetně češtiny.

⁹² Molotovův koktejl – zápalné lahve používané ve válce jako zbraň pro pěšáky. Poprvé byla pod tímto názvem použita Fíny v roce 1939 v boji proti Sovětům, kteří chtěli zabrat finské území (tzv. Zimní válka). Název vznikl podle jména tehdejšího ministra zahraničí SSSR Vjačeslava Molotova, který byl jedním z hlavních iniciátorů vpádu sovětských vojsk do Finska. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/molotovuv-koktejl-slavi-70-let-finove-s-nim-uhajili-svobodu-pred-sovety-132-zahranicni.aspx?c=A100312_141049_zahranicni_jw

⁹³ АЛЕКСАНДРОВ, Николай. Виктор Пелевин: "Главный писатель России - полковничья должность, а я лейтенант запаса". *Известия* [online]. 2005 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/307921>

⁹⁴ ТОЙШИН, Данила. Интервью со звездой. *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-toish/1.html>

⁹⁵ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

2.2. INSPIRAČNÍ ZDROJE PELEVINOVY TVORBY

Láska k literatuře a ke spisovatelské činnosti nevznikla u tohoto populárního autora najednou. Vztah ke knihám se postupně začal formovat již v dětství, kdy mladý Pelevin poznával literaturu prostřednictvím děl, která byla v té době povolená tvrdou cenzurou, případně dostupná jiným způsobem.

Ve svých 14 letech se tak setkal s románem ruského spisovatele Michaila Bulgakova – *Mistr a Markétka* (*Мастер и Маргарита*, 1966). Tento román ho uchvátil natolik, že doslova převrátil veškeré jeho dosavadní představy o knihách. Jelikož v té době nebylo toto dílo v SSSR vydáno jako samostatná kniha, ale ve zkrácené cenzurované verzi bylo dostupné jako publikace v literárním časopise, dospívající Pelevin trávil veškerý svůj volný čas jeho četbou, dokonce jej chodil číst do knihovny místo vyučování. Sám se o románu *Mistr a Markétka* vyjádřil, že jeho účinek byl opravdu fantastický, na druhou stranu však popřel, že by byl tímto dílem ovlivněn ve své tvorbě.⁹⁶ I přes toto tvrzení je ale nesporné, že určitý vliv na Pelevina tento spisovatel přeci jen měl. Důkazy o tom je možné nalézt v mnoha rozhovorech, kde je Bulgakov uváděn jako první autor, který ho opravdu zaujal, a román *Mistr a Markétka* jako dílo, kterým byl hluboce zasažen. T. Glanc ve své publikaci dále uvádí překlad části rozhovoru, ve kterém se Pelevin k tomuto románu vyjadřuje: „Tato kniha byla naprosto odlišná od sovětského světa. Zlá magie jakéhokoli totalitního režimu je založena na jeho předpokládané schopnosti obsáhnout a objasnit všechny jevy, ve vší jejich plnosti, protože v objasnění je obsaženo řízení. Na tom je založen termín „totalitní“. Ale pokud vás nějaká kniha vymaní z celého tohoto světa objasněných a pochopených věcí, dojde k osvobození, protože se rozpadne kontinuita těch objasnění a rozplyne se jakákoliv jejich přitažlivost. Na okamžik má člověk možnost rozhlédnout se jinými směry a ten okamžik stačí k tomu, aby pochopil, že všechno, co dosud viděl, byla halucinace, nehledě na to, že to, co vidíte v těch jiných směrech, může být jinou halucinací. Mistr a Markétka byla kniha přesně tohoto druhu a těžko objasnit její jemný, ale zásadní vliv někomu, kdo nežil v SSSR. Solženicynovy knihy byly hodně antisovětské, ale nikoho neosvobozovaly, naopak člověka ještě víc zotročovaly, protože

⁹⁶ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина*[online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

vysvětlovaly, proč je otrokem. Mistra a Markétku se ani nenamáhali označit za antisovětskou knihu, její četba ale člověka osvobodila okamžitě.⁹⁷

Bulgakov však nebyl jediným spisovatelem, který se podílel na „literárním vývoji“ Pelevina. V této souvislosti jsou ještě uváděni někteří zahraniční spisovatelé, jako například Aldous Huxley⁹⁸, Hermann Hesse⁹⁹ či již zmiňovaný Carlos Castaneda, tedy, jak Pelevin shrnuje – především okultní spisovatelé.¹⁰⁰ V jiném zdroji uvádí jako inspiraci ještě Roberta M. Pirsiga¹⁰¹ a jeho knihu *Zen a umění údržby motocyklu* (*Zen and the Art of Motorcycle Maintenance*, 1974).

K dalším faktorům, které ovlivnily Pelevinovu tvorbu, patřila bezesporu také politická situace. Veškeré dění v tehdejší SSSR v něm zanechalo hluboké dojmy, a ze svých vzpomínek tak později čerpal inspiraci pro svoji tvorbu. Jeho knihy tak byly o tehdy současném životě a čtenáři se v jeho dílech setkávali s něčím, co opravdu dobře znali ze svého života a ze svého pohledu na svět, a mohli tak nabýt optimistického dojmu, že vztah literatury s opravdovou skutečností zcela nevymizel.¹⁰²

Události v SSSR měly však pro Pelevina ještě jiný, mnohem důležitější, význam. Na základě rozhovoru pro britský časopis „The Observer“ se čtenáři mimo jiné mohli dozvědět, že nebýt rozpadu Sovětského svazu, díla Viktora Pelevina by nikdy nespátřila světlo světa. Na otázku, zda se vždy chtěl stát spisovatelem, zde odpovídá: „Být spisovatelem za dob Sovětského svazu znamenalo být opravdovým mizerou. Lidé jako Solženicyn skutečně bojovali se systémem, já jsem ale nikdy nebyl hrdinou. Nikdy bych něčeho takového nebyl schopen, proto si opravdu nejsem jistý, zda bych psal, kdyby se

⁹⁷ GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 185. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

⁹⁸ Aldous Huxley (1894-1963) – původem anglický spisovatel, který působil v USA, zajímal se o parapsychologii a filozofický mysticismus.

⁹⁹ Hermann Hesse (1877-1962) – německo-švýcarský prozaik, básník a esejista, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1946.

¹⁰⁰ Виктор Пелевин. In: LAIRD, Sally. *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1993-4 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/02>

¹⁰¹ Robert Maynard Pirsig (*1928) – americký spisovatel a filozof, velmi vzdělaný (v 9 letech mu bylo naměřeno IQ 170) projevil zájem především o východní filozofii. Jeho kniha *Zen a umění údržby motocyklu* vyšla v českém překladu v roce 1996.

¹⁰² GLANC, Tomáš. *Fantastické vrstvy vědomí. Labyrint revue: časopis pro kulturu*. Praha: Labyrint, 2002, roč. 2002, 11-12, 155 - 157. ISSN 1210-6887.

Sovětský svaz býval nerozpadl. Možná bych přeci jen něco napsal, ale nikdy bych se nepokusil to publikovat.¹⁰³

2.3. CHARAKTERISTICKÉ RYSY PELEVINOVY TVORBY

Již po přečtení několika prvních děl, pod kterými je Viktor Pelevin podepsán, se literární vědci mohli shodnout na základních charakteristických rysech jeho tvorby. Jedním z nejdůležitějších znaků je iluzornost, a to nejen lidského vnímání, nýbrž celého našeho života. Autor „věří v imaginárnost tohoto světa, sám si vymýšlí jiné světy a rád vypráví alternativní verze ruských dějin“¹⁰⁴, uvedl Sergej Kuzněcov v článku pro časopis „Ogoněk“ („Огонёк“).

Spisovatel je doslova fascinován změněnými stavy vědomí, proto si také ve svých dílech často pohrává s vědomím svých literárních hrdinů. Postavy románů tak vystavuje působení narkotik či halucinací, jindy děj příběhu zasazuje do virtuálního počítačového světa.¹⁰⁵ Realita zde figuruje jako produkt vědomí a vznikají proto zásadní pochybnosti, co je skutečné a co neskutečné.¹⁰⁶ Vědomí se tak stává hlavním motivem Pelevinových próz. Autor v jednom z rozhovorů k tomuto tématu uvádí: „Myslím si, že máte absolutní pravdu, když tvrdíte, že moje téma je primát vědomí. Ale vnější svět je také vaše vědomí, protože jakákoliv kategorie, ať už vnější nebo i ta vnitřní, je výplodem vědomí. Vědomí je naprostý paradox, protože když ho začínáte hledat, nemůžete ho najít. Ale jakmile začnete hledat cokoli, co není vědomí, také to nemůžete najít. Vědomí je zkrátka zásadní problém, který mne zajímá jako spisovatele, ale i jako člověka.“¹⁰⁷

Dalším rysem, charakteristickým pro jeho tvorbu, je bezpochyby orientace na masovou a mystickou literaturu zároveň. Pelevin dokáže využívat všech současných trendů v literatuře a čtivost jeho děl spočívá také v tom, že zařazuje do svých děl veřejnosti dobře

¹⁰³ I never was a hero: Viktor Pelevin. In: *The Guardian: The Observer* [online]. 2000 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/books/2000/apr/30/fiction>

¹⁰⁴ КУЗНЕЦОВ, Сергей. Самый модный писатель. In: *Огонёк* [online]. 1996 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.ogoniok.com/archive/1996/4466/35-52-53/>

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035/pelevin-viktor>

¹⁰⁷ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

známou skutečnost, kterou elegantně propojuje s prvky historie, proto mohou v jeho tvorbě poznat svůj život nejen mladí lidé, ale také ti, kteří vyrůstali za dob Sovětského svazu.

Posledním, ale neméně významným základním znakem je Pelevinova práce s jinými literárními texty, na které ve svých dílech odkazuje. T. Glanc ve své publikaci tuto problematiku shrnuje: „Dvě hlediska, která lze ve vztahu k Pelevinovu dílu rozvíjet donekonečna, jsou zaprvé vazby na myšlenkové nebo spirituální koncepty a také na různá jiná umělecká díla, citovaná nebo jinak transformovaná v jeho textech; zadruhé je to status vyprávěné skutečnosti a lidského vědomí. V prvním případě pracuje Pelevin s jakýmsi archivem narážek, jimiž ukotvuje své literární myšlení. Ve druhém případě jde o základní dynamiku vyprávění, které je ve všech Pelevinových příbězích poutavé a vždy přináší tajemná a napínává překvapení, týkající se základní otázky – totiž co se vlastně děje a jak tomu rozumět.“¹⁰⁸ Dále ještě Glanc uvádí, že přítomnost těchto dalších textů v Pelevinových dílech a jejich vzájemné proplétání s příběhem v podobě skrytých či zjevných citátů poukazuje na vysokou míru alegoričnosti, která ale nebrání porozumění.¹⁰⁹

2.4. PELEVINOVY NÁZORY NA VLASTNÍ TVORBU

Získat s tímto spisovatelem rozhovor je velmi nesnadné, nicméně získat představu o jeho názorech je snad ještě těžší. Sám autor na neustálé nátlaky novinářů reaguje ještě větším ústupem do ústraní a odmítáním médií. „Nepotřebuji svou zadnici vystavovat na odiv, aby se mé knihy prodávaly. V případě, že mám potřebu lidstvu cokoli sdělit, jednoduše o tom napíšu“¹¹⁰, vyjadřuje se ke svému stanovisku Pelevin. Popularita ho ale na druhou stranu velmi těší a líbí se mu, že obyčejní lidé při výběru své četby často sahají právě po jeho dílech. Ostatně to je také jeden z důvodů, proč knihy začal psát: „Představte si obrázek: Sedím na balkoně. Slunce svítí. Výhled na Bospor. Nohy zdvižené na křesle.

¹⁰⁸ GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 177. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ LEHMANN, Barbara. Россия — это лишь злая пародия. Беседа с писателем Виктором Пелевиным о терроре в Москве, виртуальной политике и российских мифах. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1999 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/14>
Originální verze rozhovoru v německém jazyce je dostupná na stránkách týdeníku Die Zeit na: http://www.zeit.de/1999/45/Rusland_ist_nur_eine_boese_Parodie

V ruce sklenice s nápojem. A přemýšlím: co bych si tak přečetl? Ale číst není co. A tak jsem se pokusil psát takové knihy, které by bylo možné číst přesně v takový moment.“¹¹¹

I přes veškerou popularitu zůstává Pelevin skromný, a sám netuší, v čem spočívá obrovský úspěch jeho knih. Jak o sobě tvrdí, pouze se snaží psát zajímavě¹¹², což je podle něj také jedno ze základních pravidel literární tvorby. V rozhovoru pro deník „Kommersant“ (Коммерсантъ) v roce 2003 uvedl: „Zkrátka píšu pro druhé takové knihy, které by bavily mě samotného. A ve skutečnosti mě také baví, protože jsem jejich prvním čtenářem.“¹¹³ Pravdou ovšem je, že při psaní nového díla zpočátku nepřemýšlí o tom, jací budou jeho čtenáři. Myšlenky, zda vůbec někoho toto dílo zaujme, jednoduše zablokuje a vzniká tak jeho „osobní dílo“¹¹⁴. Pochyby přijdou teprve tehdy, když si uvědomí, že pokud chce své dílo opravdu vydat, musí se zavděčit především čtenářům. „Psát knihu bez jasně stanoveného plánu je mnohem zajímavější, ale z hlediska přístupu k literatuře jako k byznysu je to moje velká slabina, protože musím hodně přepisovat a vyškrtávat celé části, které se potom v celkové kompozici neobjeví. Když však na začátku vymyslíte celý román jako schéma, a teprve poté ho doplníte textem, bude to nesmírně nudné, a je tudíž nepochopitelné zabývat se tím, protože peníze je přeci možné vydělávat i efektivnějším způsobem.“¹¹⁵, uvádí Pelevin.

Jedním z dalších důvodů, proč si tento prozaik vybral kariéru spisovatele namísto svého vystudovaného oboru, je, že mu tato činnost umožňuje pracovat o samotě. Má rád své soukromí, což ostatně všem dává jasně najevo, a kromě toho také těžce nese vynucenou komunikaci, přestože dokáže při rozhovoru lehce navázat kontakt s partnery.¹¹⁶ Sám Pelevin na toto téma dodává: „Na spisovatelství se mi líbí jeho osamocenosť a to, že

¹¹¹ НОВИКОВ, М. «П» как гимбат русского постмодерна. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1999 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/13>

¹¹² I never was a hero: Viktor Pelevin. In: *The Guardian: The Observer* [online]. 2000 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/books/2000/apr/30/fiction>

¹¹³ НОВИКОВА, Лиза. "Вдали от комплексных идей живешь, как Рэмбо,— day by day": Виктор Пелевин о себе и своей новой книге. *Коммерсантъ: Ежедневная общенациональная деловая газета* [online]. 2003, 157 (2760) [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.kommersant.ru/doc/408159>

¹¹⁴ Виктор Пелевин. In: LAIRD, Sally. *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1993-4 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/02>

¹¹⁵ Виктор Пелевин: Когда я пишу, я двигаюсь на ощупь... In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-jap/1.html>

¹¹⁶ Интервью с Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-esp/1.html>

k němu není ničeho potřeba. Nepodobá se natáčení filmu, kde potřebujete lidi, osvětlení, kamery a hromady peněz. Jakmile jsou nutné peníze a lidé, nejste nezávislí, kdežto v literatuře jste absolutně svobodní. Jste téměř Pán Bůh, můžete vytvořit něco z ničeho, můžete stvořit úplnou jinou realitu a přeměnit ji v co chcete.“¹¹⁷

Co se týče Pelevinova všeobecného pohledu na literaturu, tvrdí, že by měla být „přesně taková, jaká bude“, protože jakákoliv modalita se shoduje s formou budoucího času.¹¹⁸ Spisovatel by podle něj měl být originálním sdělovatelem, který spojuje současnost s věčností¹¹⁹, a je důležité si uvědomit, že každý autor může v knihách svým čtenářům zprostředkovat pouze své vědomí.¹²⁰ Na otázku týkající se jeho názoru na ruské klasiky – Tolstého, Dostojevského nebo Čechova, poměrně nevybíravým způsobem odpovídá: „Oni zemřeli, já jsem živý.“¹²¹

2.5. CHRONOLOGIE TVORBY

Za dobu své spisovatelské kariéry již Pelevin vytvořil téměř 100 různých literárních děl. V jeho tvorbě tak můžeme najít nejen romány a krátké povídky, ale i nejrůznější eseje či dokonce básně. S menší nadsázkou by se dalo dokonce říci, že píše bez ustání, každý rok totiž vydává alespoň jedno dílo. Zatím poslední kniha, kterou pro své fanoušky vydal, vyšla na konci března letošního roku a jmenuje se *Batman Apollo* (*Бэтман Аполло*, 2013). Jaká další díla tedy Pelevin vytvořil pro své čtenáře a obdivovatele? Následující seznam veškeré Pelevinovy tvorby je rozdělen podle literárních útvarů, a následně jsou díla řazena chronologicky od prvních děl až po současnost¹²², některá pak ještě doplněna zajímavými informacemi.

¹¹⁷ Виктор Пелевин. In: LAIRD, Sally. *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1993-4 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/02>

¹¹⁸ ТОЙШИН, Данила. Интервью со звездой. *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-toish/1.html>

¹¹⁹ Виктор Пелевин. In: LAIRD, Sally. *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1993-4 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/02>

¹²⁰ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

¹²¹ Интервью с Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-evp/1.html>

¹²² Vycházíme ze seznamu děl uvedeného na serveru LiveLib, dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/2355>
Chyba v datování jedné ze sbírek (*DPP nn: Dialektika přechodné periody odnikud nikam*) byla upravena podle jiných zdrojů.

2.5.1. ROMÁNY

Dosud vydal Viktor Pelevin celkem jedenáct románů. Prvním z nich byl v roce 1992 román *Omon Ra (Омон Ра)*, ve kterém si stejnojmenný hrdina plní svůj dětský sen, stává se kosmonautem a připravuje se na let do vesmíru. V průběhu osudového letu však zjišťuje, že byl svými veliteli oklamán a celý kosmický program je tak pouhou iluzí. (podrobná analýza viz kapitola 3.3.)

O rok později následoval román *Život hmyzu (Жизнь насекомых)*, 1993). V tomto díle se autor snažil srovnat lidský svět se světem hmyzu. Děj románu se odehrává v postsovětském prostoru po pádu železné opony a hrdinové jsou vystavováni velmi nestandardním situacím, se kterými se musí vyrovnat.¹²³ V podstatě tak tento román odráží reálnou situaci, která nastala v Rusku na konci 90. let, a proto může být toto dílo právem označováno jako alegorie. Leckdo by se také mohl domnívat, že román připomíná dobře známou komedii bratří Čapků *Ze života hmyzu*, která byla vydána v tehdejší Československu již v roce 1922. O téměř stejnojmenném díle však spisovatel podle svých slov neměl nejmenší tušení.¹²⁴

Následující tři roky se Pelevin věnoval spíše kratší tvorbě a teprve v roce 1996 vyšel román *Čapajev a prázdnota (Чапаяев и нычтота)*, který údajně čtenáři skoupili tak rychle, jak si kupovali knihy jen v době perestrojky.¹²⁵ Autor zde popisuje historické momenty, které pro Rusko znamenaly významné události a jako hlavního hrdinu používá reálnou postavu ruských dějin – Vasilije Ivanoviče Čapajeva¹²⁶, jehož památka je mezi lidmi stále živá. (podrobná analýza viz kapitola 3.1.)

V roce 1999 se na pultech knižních obchodů opět objevila nová kniha, tentokrát s názvem *Generation P (Generation «П»)*. Román pojednává o problematice reklamy a jejího vlivu na život nás všech. Příběh zpočátku připomíná spíše autobiografii samotného

¹²³ Виктор Пелевин - жизнь насекомых. In: *Виктор Пелевин - все книги, аудиокниги и рассказы скачать бесплатно* [online]. © 2010 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.viktor-pelevin.ru/book1.html>

¹²⁴ GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. *Týden*. Praha: K Service, s.r.o, 2001, č. 48, s. 72-73. ISSN 1210-9940. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035>

¹²⁵ КУЗНЕЦОВ, Сергей. Самый модный писатель. In: *Огонёк* [online]. 1996 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.ogoniok.com/archive/1996/4466/35-52-53/>

¹²⁶ Василий Иванович Чапаев (1887 – 1919) – ruský politik a hrdina občanské války

autora, hlavní hrdina této knihy se však po krátké neúspěšné kariéře spisovatele vrhá do světa propagačních materiálů, kde se mu velmi daří. (podrobná analýza viz kapitola 3.2.)

Po úspěchu předchozí knihy čtenáři netrpělivě čekali na další strhující příběh, ten však přišel do prodeje až v roce 2003 pod názvem *Čísla* (*Числа*). Jak už samotný název napovídá, v příběhu se objevují čísla, se kterými má hlavní hrdina Stěpa Michajlov podivné vztahy. Především se v této knize jedná o symboliku čísel 7, 34 a 43 a jejich vzájemné proplétání.¹²⁷ Hlavní hrdina „je od dětství posedlý číslem 34 a celý svůj život spojuje s tímto číslem, které ho jakoby může zachránit, ale on sám musí tomuto číslu sloužit.“¹²⁸

V pořadí šestý román Viktora Pelevina se jmenuje *Svatá kniha vlkodlaka* (*Священная книга оборотня*, 2004). Hlavní postava jakožto tisíce let stará žena-liška představuje prostitutku, živící se lidskou energií, kterou získává právě v době, kdy tráví čas se svými klienty. Hladký průběh jejího dosavadního života se ale poněkud zaplete, když se hlavní hrdinka nečekaně setkává s mocným vlkodlakem. (podrobná analýza viz kapitola 3.5.)

Následujícím dílem, které si Pelevinovi čtenáři mohli na ruském trhu zakoupit, byla kniha s názvem *Helma hrůzy* doplněná o podnázev *Mýtus Thésea a Minotáura* (*Шлем ужаса. Креатифф о Тесее и Минотавре*, 2005). Do českého jazyka byl tento román přeložen pouze o rok později, proto se i čeští příznivci tohoto spisovatele mohli přesvědčit o tom, jak kreativním způsobem dokázal tento autor spojit moderní technologii s klasickou řeckou mytologií, a dostál tak svému názoru, že spisovatel by měl spojit současnost s věčností. (podrobná analýza viz kapitola 3.4.)

O rok později, tedy v roce 2006, byla sepsána kniha *Empire V: Příběh opravdového nadčlověka* (*Ампу В: повесть о настоящем сверхчеловеке*), jehož hlavní hrdina, devatenáctiletý Roman Štorokin, vyrůstá jako typický mladý ruský člověk. Snaží se vydělávat peníze a ztratil už veškerou naději v lepší zítřky. Díky inzerátu, kterého si náhodou všimne při jedné z procházek, se dostává do úplně jiného světa – světa vampírů. Ti se živí pouze lidskou energií, která vzniká při snaze zoufale si vydělat nějaké peníze a vampíři tak ovládají celý svět. Roman se tedy dozvídá, že lidé jsou vampíry vyšlechtěni pouze pro jejich potřeby, a svět, ve kterém dosud žil, byl pouhou iluzí. Okolo uvedení

¹²⁷ КАГАНОВ, Леонид. Роман Пелевина «ЧИСЛА». In: *Виктор Пелевин — романы, повести, рассказы*[online]. 2010 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.pelevin.info/pelevin_225_0.html

¹²⁸ ARŤOMOV, Andrej. Pelevin, Viktor: DPP. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/15061/pelevin-viktor-dpp>

tohoto románu na knižní trh panoval poměrně velký rozruch. Několik týdnů před oficiálním vydáním byl z redakčního počítače nakladatelství Eksmo odcizen tento příběh a text se s několika nepatrnými úpravami ihned anonymně objevil na internetových blozích. Čtenáři se nedokázali shodnout, zda je toto dílo opravdu výtvorem jejich oblíbeného spisovatele, na které tak netrpělivě čekají, či zda je autorem někdo úplně jiný.¹²⁹ Někteří literární kritici dokonce prováděli detailní rozbor díla, aby odhalili pravého autora. Například A. Vozněsenskiij a S. Šargunov¹³⁰ uváděli mnoho důvodů – od tématu až po příliš mnoho dialogů brzdících děj –, proč tento text nemohl být napsán právě Viktorem Pelevinem. Všichni s napětím očekávali, jak se k této problematice vyjádří sám Pelevin, ten se však do sporů nijak nevměšoval. Koneckonců, ať už se s odcizením tohoto románu a jeho rozšířením na internet jednalo o pouhou náhodu či dobře promyšlený reklamní tah, pravdou je, že se stal velmi žádaným.¹³¹

Jako další přišel na řadu román s jednoduchým názvem „T“ („T“, 2009). Podle T. Glance byla kniha vydána „těsně před 100. výročí smrti Lva Tolstého“ a přímo tak odkazuje na tuto osobnost ruské literatury.¹³²

V prosinci roku 2011 se čtenáři opět mohli těšit na novinku z oblasti románů. Byla jí kniha nazvaná *S.N.U.F.F.* (*S.N.U.F.F.*), k níž sám autor uvedl anotaci pouze o jedné větě, ve které píše: „Utopický román Viktora Pelevina o nejhlubších tajemstvích ženského srdce a nejvyšších tajemstvích leteckého umění.“¹³³

Úplnou novinkou je v současné době román nazvaný *Batman Apollo* (*Бэтман Аполло*, 2013), který je literárními kritiky poměrně odsuzován. Jedním z důvodů je pravděpodobně téma, které je společné s již před sedmi lety vydanou knihou *Empire V: Příběh opravdového nadčlověka*. Jak uvedla jedna ze žurnalistek deníku „Kommersant“:

¹²⁹ MACHONINOVÁ, Alena. Pelevin, Viktor: *Empire V. Pověst' o nastojaščem sverchčeloveke*. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/20409>

¹³⁰ Александр Вознесенский (*1973) – literární kritik, básník
Сергей Шаргунов (*1980) – básník, literární kritik

¹³¹ MACHONINOVÁ, Alena. Pelevin, Viktor: *Empire V / Ampire V.* (2006). In: *ILiteratura.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/20003/pelevin-viktor-empire-v-ampire-v-2006>

¹³² GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 182. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

¹³³ Снафы об орках: Выходит новый роман Виктора Пелевина "S.N.U.F.F.". In: *Лента.ру* [online]. 2011 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://lenta.ru/articles/2011/11/22/pelevin/>
Článek je taktéž dostupný na osobním webu Viktora Pelevina: <http://pelevin.nov.ru/inews/?n=1321966677>

„Batman Apollo začíná přímo tam, kde končí Empire V: po sedmiletém odmlčení je to pokračování tohoto vampírského románu.“¹³⁴

2.5.2. NOVELY A POVÍDKY

Novely a povídky jsou pro Pelevinovu tvorbu poměrně klíčové. Na konci 80. let doslova odstartovaly kariéru tohoto talentovaného spisovatele a je tedy možné se domnívat, že bez sepsání a následného vydání několika prvních povídek by se tento autor neproslavil takovým způsobem, jakým to, de facto bez velkého úsilí, dokázal. Celkový počet novel a povídek z literární dílny tohoto prozaika se rovná více než padesáti příběhům, přičemž většina z nich se později objevila také v některých jeho sbírkách.

První vydanou povídkou a zároveň prvním Pelevinovým zveřejněným dílem vůbec je *Čaroděj Ignác a lidé* (*Колдун Игнат и люди*, 1989). Krátký příběh vypravuje o čaroději, ke kterému přišel na návštěvu protojerej¹³⁵ a nabídl Ignácovi k přečtení tři texty, které sepsal. Při četbě však čaroděj vytuší nějakou léčku, která se ostatně projeví vzápětí. Do čarodějova obydlí vstupují náhle muži se sekýrami a hodlají Ignáce zabít. Ten se však stihne rozplynout ještě dříve, než muži zaútočí.

Následující rok sepsal Pelevin celkem tři nová díla. Prvním z nich je novela, která se objevila ve zkrácené podobě v časopise „Chemie a život“ („Химия и жизнь“) a jmenovala se *Poustevník a Šestiprstý* (*Замворник и Шестипалый*, 1990). Stejnojmenní hrdinové tohoto příběhu jsou dva brojleři, kteří jsou společně s ostatními chováni na maso. V jejich společnosti vládne sociální hierarchie v závislosti na vzdálenosti daného jedince od korýtky, Poustevník a Šestiprstý se tedy snaží tato pravidla změnit. Druhým vydaným dílem v tomto roce byla povídka *Zbraň odvety* (*Оружие возмездия*, 1990) a jako třetí vyšla povídka *Rekonstruktér: O výzkumech P. Stecjuka*¹³⁶ (*Реконструктор: Об исследованиях П. Стецюка*, 1990), která je psaná ve formě recenze na knihu o výzkumu reálií politické moci v době Stalinovy vlády.¹³⁷

¹³⁴ НАРИНСКАЯ, Анна. Суэта вокруг протеста: Виктор Пелевин написал "Бэтман Аполло". In: *Коммерсантъ: Ежедневная общенациональная деловая газета* [online]. 55 (5086). 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.kommersant.ru/doc/2159194>

¹³⁵ Protojerej – z řeckého „protohierarcha“ znamená v pravoslavné církvi „arcikněž“ či první z kněží. (TRETĚRA, Rajmund Jirí a Záboj HORÁK. *Slovník církevního práva*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 147 s. ISBN 978-802-4736-143.)

¹³⁶ Петро Стецюк – ukrajinský právník.

¹³⁷ МИРОНЕНКО. Реконструктор (Об исследованиях П. Стецюка). In: *Лаборатория Фантастики* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://fantlab.ru/work11452>

Zatím nejproduktivnějším obdobím v Pelevinově tvorbě byl rok 1991. V této době sepsal celkem 18 nových povídek a novel, z nichž mnohé zařadil do sbírek svých děl (viz kapitola 2.5.6.). Mezi nejznámější povídky tak v první řadě patří zejména povídka *Modrá lucerna* (*Синий фонарь*, 1991), jež dala jméno jedné z celkových devíti sbírek. Jedná se o příběh chlapců, kteří si na pionýrském táboře vyprávějí strašidelné historiky o smrti. Jedno z vyprávění je však donutí přemýšlet o tom, zda jsou vůbec naživu, či zda si pouze neuvědomují, že jsou již mrtví. Tématiku smrti lze také najít v povídce *Zprávy z Nepálu* (*Вести из Непала*, 1991), kde se hlavní hrdina ocitá v posmrtném světě, který je identický s tím naším. Další poměrně významnou povídkou je *Ontologie dětství* (*Онтология детства*, 1991). Tento příběh je ve skutečnosti vzpomínka a zároveň úvaha nad svobodou, kterou má člověk v podstatě pouze ve svém dětství, dokud se nezačne podobat dospělým. Následující povídky ze stejného roku jsou již méně známé. Jedná se o *Zabudovaný upomínkovač* (*Встроенный напоминаатель*, 1991), *Devátý sen Věry Pavlovny* (*Девятый сон Веры Павловны*, 1991), *Hudba ze stožáru* (*Музыка со столба*, 1991), *Život a dobrodružství kůlny Číslo XII* (*Жизнь и приключения сарая Номер XII*, 1991), *Lunochod* – úryvek z novely *Oton Ra* (*Луноход*, 1991), nebo také satira *Mardongy* (*Мардонги*, 1991). V posledně zmíněném díle Pelevin popisuje vznik nové sekty, kterou zakládá jakýsi Antonov, a kritizuje zde umělecké pojetí smrti. Dále v tomto roce můžeme uvést ještě povídky *Střední hra*¹³⁸ (*Муммельшпиль*, 1991), *Odhalení Kregera – Kompletní dokumentace* (*Откровение Крегера – Комплект документации*, 1991), *SSSR Tai Shou Chuan: Čínská národní pohádka*¹³⁹ (*СССР Тайшоу Чжуань: Китайская народная сказка*, 1991), *Spi* (*Спи*, 1991), *Uchrjab* (*Ухряб*, 1991) a *Křišťálový svět* (*Хрустальный мир*, 1991), nebo také novely *Buldozeristův den* (*День бульдозериста*, 1991), *Princ Gosplani* (*Принц Госплана*, 1991) a *Problém vlkodlaka ve středním pásmu* (*Проблема верволка в средней полосе*, 1991).

Následující rok nebyl na počet povídek příliš plodný, Pelevin v tomto roce sepsal pouze jedinou povídku, a tou byla *Nika* (*Ника*, 1992). Hlavní hrdina tohoto příběhu vzpomíná na soužití s jakousi Nikou (zkrácená verze jména Veronika), společně trávené dny a osudový den, který rozdělil jejich společnou cestu životem. Nika je zde popisována

¹³⁸ Podle německého „Mittelspiel“ – rozvinutá fáze šachové partie, která začíná po 15. – 20. tahu a končí v okamžiku, kdy partie přechází do koncovky. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99edn%C3%AD_hra

¹³⁹ Pro přepis názvu do latinky bylo použito anglického překladu tohoto díla. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/117105006/Viktor-Pelevin-Tai-Shou-Chuan-USSR>

jako půvabné stvoření, které však vypravěči neopětuje takové city, kterými je zahrnována ona. Veškeré detaily každodenního života jsou v příběhu tak dokonale popisovány, že si čtenář snadno dovede ve svých představách vykreslit podobu obou hrdinů. O to překvapivější je však závěr povídky, kdy se dozvídáme, že Nika není žena, nýbrž siamská kočka.

V roce 1993 si Pelevinovi příznivci mohli přečíst dalších šest nových povídek. Nejvýznamnější z nich byla *Žlutá střela* (*Жёлтая стрела*, 1993), jejíž název je odvozen od názvu vlaku, ve kterém se odehrává děj tohoto příběhu. Dále to byly povídky *Buben Spodního světa* (*Бубен Нижнего мира*, 1993), *Buben Horního světa* (*Бубен Верхнего мира*, 1993), *Zigmund v kavárně* (*Зигмунд в кафе*, 1993), *Přelet nad hnízdem nepřítelů – kapitola z románu Život hmyzu* (*Полёт над гнездом врага*, 1993), či *Původ druhů* (*Происхождение видов*, 1993), který přímo naráží na problematiku evoluční teorie Charlese Darwina.¹⁴⁰

Ve srovnání s předchozím obdobím tvořil spisovatel v následujících několika letech povídky poměrně střídmě, jednu až dvě za rok. Povídky *Ivan Koblachanov* (*Иван Коблаханов*) a *Tarzan* (*Тарзанка*) vyšly obě v roce 1994. O rok později byla v časopisu „Ogoněk“ („Огонёк“) vydána povídka *Parachy na věžích* (*Парахи на башнях*, 1995) na téma válka v Čečně, kterou poměrně kladně přijímají i literární kritici. Následovaly povídky *Vodárenská věž* (*Водонапорная башня*, 1996), *Sváteční kyberpunk, aneb Štědrovečerní noc – 117.DIR* (*Святочный киберпанк, или Рождественская Ночь-117. DIR*, 1996), *Řecká varianta* (*Греческий вариант*, 1997), *Krátké dějiny paintballu v Moskvě* (*Краткая история пэйнтбола в Москве*, 1997) či *Dolní tundra* (*Низняя тундра*, 1999) a *Objev hrdiny – úryvek z románu Generation P* (*Явление героя*, 1999). Posledním dílem v tomto období je povídka s názvem *Time out, aneb večerní Moskva* (*Тайм-аут, или Вечерняя Москва*, 2001).

Teprve v roce 2003 opět jako by Pelevin nabral novou sílu a vytvořil hned několik dalších povídek najednou. Jednalo se tedy o povídky *Akiko* (*Акико*, 2003), *Host na svátek Bon*¹⁴¹ (*Гость на празднике Бон*, 2003), *Záznam o hledání větru* (*Запись о поиске ветра*, 2003), *Jeden bůh* (*Один бог*, 2003) či *Cílová skupina* (*Фокус-группа*, 2003). Do

¹⁴⁰ АНДРЕЕВИЧ, Радионов Станислав. Виктор Пелевин «Происхождение видов». In: *Лаборатория Фантастики* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-04-25]. Dostupné z: <http://fantlab.ru/work11459>

¹⁴¹ Bon (někdy také O-Bon) je japonský svátek mrtvých. Oslavy probíhají tři dny, během nichž se podle buddhistické tradice mrtví vracejí zpět na zem. Lidé zapalují svíčky a lucerny a nechávají je plout po řekách, aby tak ukázaly mrtvým cestu. Dostupné z: <http://takeda.webgarden.cz/rubriky/dalsi/svatky>

výčtu děl sepsaných v tomto roce patří bezesporu ještě novela *Makedonská kritika francouzského myšlení* (*Македонская критика французской мысли*, 2003), podle které byl v roce 2012 pojmenován výběr některých Pelevinových děl.

Po tomto poměrně hojném období se Pelevin na krátkou dobu znovu věnoval spíše jiným literárním útvarům, proto v rozmezí let 2004 – 2007 vznikly pouze tři nové povídky. První z nich byla povídka *Světlo obzoru* (*Свет горизонта*, 2004), kterou následovala povídka s anglickým názvem *Who by fire* (*Who by fire*, 2005), jejíž název pochází ze stejnojmenné písně od Leonarda Cohena¹⁴². V roce 2006 pak byla ještě vydána povídka *Sny o Hrdinovi* (*Сны о Герое*).

O dva roky později, tedy v roce 2008, se Pelevinovi čtenáři opět mohli těšit na několik povídek vydaných současně. Všechny se tak objevily ve sbírce *P5: Písně na rozloučenou politických Pygmejů Pindostánu* (*П5: Прощальные песни политических пигмеев Пиндостана*). Byly to především povídky *Asasín*¹⁴³ (*Ассасин*, 2008), *Sál zpívajících karyatid*¹⁴⁴ (*Зал поющих кариадид*, 2008), *Krmení krokodýla Chufu* (*Кормление крокодила Хуфу*, 2008), *Nekroment* (*Некромент*, 2008) a *Friedmanův prostor* (*Пространство Фридмана*, 2008).

Poslední doposud vydanou povídkou je příběh s názvem *Thugové*¹⁴⁵ (*Тхагу*, 2010), kterou Viktor Pelevin sepsal speciálně pro časopis „Snob“ („Сноб“).

Poetika uvedených povídek je poměrně rozmanitá – od pohádkových prvků v příběhu o čarodějovi, přes kritiku společnosti či dekonstrukci mýtů o klíčových okamžicích ruských dějin, až po iluzorní vnímání našeho světa často také spojené s motivem smrti. V průběhu celého dosavadního spisovatelského období se Pelevin v povídkách věnoval převážně otázce jiných světů a lidského nedokonalého vnímání. V mnohých z nich tak můžeme spatřit právě tento Pelevinův pohled na svět, který se však pouze zdá být takovým, jaký je. Člověk si tak podle autora neuvědomuje, že paralelně s naším světem existuje ještě jeden – ten opravdový, do kterého lze proniknout pouze za určitých okolností (užití narkotik, smrt, či prosté uvědomění si existence tohoto světa). Tato teorie o iluzornosti našeho vnímání tak může dokonce připomínat Platónovu teorii

¹⁴² Leonard Cohen (*1934) – kanadský prozaik, básník, do povědomí veřejnosti se však dostal spíše jako písničkář.

¹⁴³ Asasíni byli příslušníci ismáilitického hnutí, které vzniklo v 11. století.

¹⁴⁴ Karyatida – socha ženy, která v architektuře plní nosnou či pouze dekorativní funkci sloupu.

¹⁴⁵ Thugové – indiští bandité a loupežníci ze středověku.

idejí. Co se však týče Pelevinova literárního vývoje, je nutné zde uvést dva rozdílné názory. Jak tvrdí bývalý šéfredaktor časopisu „Inside“ Petr Koubský, dřívější Pelevinovy prózy byly přímým odrazem společenské a politické situace v Sovětském svazu, kdežto současná tvorba není spjata s žádným aktuálním politickým děním, a řeší spíše všelidské problémy. Oproti tomu rusista Nikolaj Mokřý a překladatel Libor Dvořák zastávají názor, že poselství, které Pelevin předává svým čtenářům, zůstává stále stejné, vždy totiž reflektuje na vše, co se odehrává kolem něj a mění se skrze dobu, která se mění okolo něj. Politikum je tak v Pelevinových textech přítomno neustále, pouze se mění způsob, jakým se s ním nakládá.¹⁴⁶

2.5.3. ESEJE

Viktor Pelevin coby významný prozaik se v menším rozsahu věnuje také tvorbě esejí. Od počátku svého působení v literárních kruzích jich prozatím stihl napsat dvanáct. První, a dalo by se říci také nejznámější, Pelevinova esej se jmenovala *Věštění z run aneb runová věštba Ralfa Bluma* (*Гадание на рунах или рунический оракул Ральфа Блума*, 1990). Jedná se v podstatě o příručku pro ty, kteří začínají s věštbou a zvolili si runy jako jednu z možností, jak nahlédnout do své budoucnosti. Jak jsme již výše uvedli, tato esej byla posléze Pelevinem prodána jako praktický návod k sadě run. Ve stejném roce sepsal také esej *Zombifikace: Experiment srovnávací antropologie* (*Зомбификация: Опыт сравнительной антропологии*, 1990), ve které se věnoval otázce, proč byli občané Sovětského svazu tolik disciplinováni.

O tři roky později vychází další esej s názvem *GKČP jako tetragrammaton* (*ГКЧП¹⁴⁷ как тетраграмматон*, 1993), ve kterém se autor snaží objasnit příčinu velmi brzkého rozpadu tohoto státního orgánu. Takový neúspěch podle něj spočívá ve špatném výběru zkratkou označující název této instituce, jejíž tvůrci patrně netušili, že v kabalistickém učení může mít tato zkratka poněkud jiný význam a prakticky je tak předurčena k nezdaru. Tentýž rok byly také sepsány eseje *John Fowles¹⁴⁸ a tragédie*

¹⁴⁶ Informace získané na základě poslechu pořadu „Kritický klub“ z audioarchivu Českého rozhlasu 3 – Vltava (DVOŘÁK, Libor. *Kritický klub: Helma hrůzy*. 2006. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/441582>)

¹⁴⁷ ГКЧП – zkratka pro „Государственный комитет по чрезвычайному положению“, v češtině znamená „Státní komise pro mimořádné situace“. V tehdejším Sovětském svazu fungoval tento orgán pouze několik dní – 18. - 21. 8. 1991. Dostupné z: <http://ru.science.wikia.com/wiki/%D0%93%D0%9A%D0%A7%D0%9F>

¹⁴⁸ John Fowles (1926-2005) – britský spisovatel, autor románu *Sběratel* (*The Collector*, 1963).

ruského liberalismu (*Джон Фаулз и трагедия русского либерализма*, 1993), ve které Viktor Pelevin hodnotí jeden z románů tohoto britského spisovatele, a *Ixtlan*¹⁴⁹ – *Petušky*¹⁵⁰ (*Икстлан – Петушки*, 1993), kde srovnává dvě různá díla s naprosto stejnou tematikou, přestože obě vznikla zhruba ve stejné době a každé z nich na jiném kontinentu.

V roce 1996 se Pelevin rozhodl částečně věnovat svou literární činnost politické sféře. V souvislosti s blížícími se prezidentskými volbami tedy provedl analýzu volebních preferencí, použil fotografie několika oblíbenějších kandidátů na post prezidenta a jejich spojením tak s pomocí počítačového programu vytvořil podobiznu nového virtuálního kandidáta, který by měl v daných volbách zvítězit. O své práci poté sepsal kratší esej nesoucí název *Ultima Tulejev čili volební Tao* (*Ultima Тулеев, или Дао выборов*, 1996), která byla den před samotnými volbami otištěna v „*Nězavisimoj gazetě*“ („*Независимая газета*“).

Dalším rokem, ve kterém se Viktor Pelevin věnoval psaní esejí, byl rok 1998. Tehdy sepsal dvě nové eseje. První z nich se jmenovala *Jména oligarchů na mapě vlasti* (*Имена олигархов на карте Родины*, 1998) a autor se zde věnoval podobnosti některých toponym se jmény významných ruských magnátů. Druhou pak byla esej *Poslední vtíp vojína* (*Последняя шутка воина*, 1998), ve které Pelevin informuje o smrti svého oblíbeného autora Carlose Castanedy.

Rok 2001 přinesl opět tři nové eseje, které zaujaly nejen ruské čtenáře. První z nich byla esej *Kód světa* (*Код мира*, 2001), v níž popisuje odhodlání ruských dětí šedesátých a sedmdesátých let stát se kosmonauty. Tento text byl také ihned otištěn v německém jazyce ve výtisku frankfurtského deníku „*Frankfurter Allgemeine Zeitung*“. Následovala esej *Most, který jsem chtěl přejít* (*Мост, который я хотел перейти*, 2001), kde Pelevin vzpomíná na starý opuštěný most ze svého dětství, přes který se nikdy neodvážil přejít. Když se k tomu však v dospělosti odhodlal, bylo již pozdě. Z této eseje tak můžeme snadno vytušit autorovu hlavní myšlenku o tom, že nelze vrátit čas a vše tak napravit. Zajímavostí je, že v tomto díle Pelevin uvádí tvrzení českého spisovatele Milana Kundery, že otázka je v podstatě most porozumění mezi dvěma lidmi. Ve stejném roce ještě vyšla

¹⁴⁹ Ixtlan je název mexického města, které bylo použito v díle Carlose Castanedy – *Cesta do Ixtlanu* (*Journey to Ixtlan*, 1972). Autor v něm popisuje setkání s donem Genaro, který hledá cestu do města Ixtlan, toto město však nemůže nikdy najít. Jedná se o alegorii, hledané město symbolizuje štěstí, po kterém don Genaro touží.

¹⁵⁰ Petušky (Петушки) – ruské město, které se objevilo v poemě Venedikta Vasiljeviče Jerofejeva *Moskva – Petušky* (*Москва – Петушки*, 1970/publikováno 1988). Hlavní hrdina se snaží dojet do města Petušky, avšak nedokáže to.

esej s názvem *Podzemní nebe* (*Подземное небо*, 2001), ve kterém autor odkrývá tajemství moskevského metra.

Esej *Můj meskalinový trip* (*Мой мескалитовый трип*, 2002) byla zatím vydána jako poslední a autor zde pojednává o spisovateli Carlosu Castanedovi a jeho dílech.

2.5.4. BÁSNĚ

Jak jsme již dříve uvedli, Pelevin se věnuje také veršům, nicméně tvorba básní je pro něj pouze okrajovou záležitostí. Poprvé se o poezii pokusil ve svém díle *Čarajev a prázdnota*, a soubor básní z tohoto díla je prezentován pod názvem *Podzim* (*Осень*, 1993). V roce 2003 následovala báseň nazvaná *Elegie 2* (*Элегия 2*, 2003) a o dva roky později vytvořil Pelevin sonet *Útok lidských vln* (*Психическая атака*, 2005) s velmi podivnou strukturou – místo slov se zde objevují různě seskupené malé postavičky vojáků. Pod tímto sonetem je navíc podepsán dekadentní básník Petr Prázdnota, hlavní hrdina Pelevinova románu *Čarajev a prázdnota*. (viz Příloha č. 2)

2.5.5. ČLÁNKY

Zatím jediný novinový článek, který tento spisovatel napsal, se jmenuje *Viktor Pelevin se ptá PR pracovníků* (*Виктор Пелевин спрашивает PRов*, 1999) a autor zde pokládá PR specialistům deset otázek na téma manipulace masového vědomí.

2.5.6. SBÍRKY

Nedílnou součástí Pelevinovy tvorby jsou samozřejmě také sbírky. V tištěné podobě jich prozatím vyšlo devět, a stejně tak jako výše uvedené romány zanechávaly ve svých čtenářích různé dojmy. První z těchto sbírek se jmenuje *Modrá lucerna* (*Синий фонарь*, 1991), která získala „Malou Bookerovu“ cenu a představuje sérii krátkých povídek. V roce 1996 následovala kniha *Díla* (*Сочинения*), po jejímž vydání se Pelevin věnoval spíše jiným literárním útvarům a teprve v roce 2003 byla vydána sbírka *DPP (nn): Dialektika přechodné periody (odnikud nikat)*, v ruštině znějící *ДПП (nn): Дialeктика Переходного Периода из Никуда в Никуда*. V této sbírce je možné mimo jiné najít již zmíněný román *Číslo*. O dva roky poté, v roce 2005 vyšly dvě sbírky, shrnující jeho dosavadní tvorbu, najednou, jednalo se tedy o knihy *Všechny novely a eseje* (*Все повести и эссе*) a *Všechny povídky* (*Все рассказы*). Kromě těchto výběrů však ve stejný rok vydal ještě další sbírku pod názvem *Relics. Dřívější a nepublikované* (*Relics. Ранее и неизданное*, 2005). Následujícím dílem v oblasti sbírek bylo dílo *P5: Písně na*

rozloučenou politických Pygmejů Pindostánu (П5: Прощальные песни политических пигмеев Пиндостана, 2008), ve kterém si bylo možné přečíst pět zbrusu nových povídek. Název této knihy je podle informací vydavatelství Eksmo nutné číst jako „Pé na pátou“.¹⁵¹ Další knihou, která představuje soubor několika příběhů, vyšla v roce 2010 s názvem *Ananasová voda pro překrásnou dámu* (Ананасная вода для прекрасной дамы) a byla zařazena na seznam děl nominovaných na cenu „Velká kniha“ („Большая книга“). Poslední sbírkou, která prozatím vyšla, je *Makedonská kritika francouzského myšlení* (Македонская критика французской мысли, 2012).

2.5.7. NIKDY NEVYDANÉ DÍLO

Výčet Pelevinových děl je zde nutné doplnit ještě o jednu zajímavou informaci. Sám autor v jednom z rozhovorů uvedl, že v polovině roku 2001 měl již rozpracovaný text, ve kterém se objevila epizoda o zřícení dvou věží – dvojčat. V interview se také objevilo tvrzení, že tento text byl opravdu dokončen do osudného září 2001, kdy byly teroristickým útokem zničeny obě věže Světového obchodního centra. Podle slov autora ho tato situace velmi vyděsila, a možná právě proto nebylo toto dílo nikdy vydáno.¹⁵²

2.6. LITERÁRNÍ OCENĚNÍ

Přes veškerou literární kritiku, která se snaší na Pelevinovu tvorbu, získal tento autor poměrně velké množství cen za literaturu. První ocenění přišlo za povídku *Rekonstruktér: O výzkumech P. Stecjuka* v podobě ceny „Velký kruh“ („Великое кольцо“) již v roce 1990, tedy pouhý rok poté, co se Pelevin rozhodl poprvé uveřejnit své dílo. Ve stejném roce pak ještě obdržel cenu „Zlatá koule“ („Золотой шар“) za povídku *Poustevník a Šestiprstý*.

Následující rok (1991) nebyl po stránce úspěšnosti v literárním prostředí příliš zdařilý. Z celkového počtu osmnácti děl, která v tomto roce Pelevin sepsal, jich bylo na cenu „Velký kruh“ nominováno „pouze“ šest, a do finále postoupila jen novela *Princ Gosplanu*, která také tuto cenu vyhrála.

¹⁵¹ ВИЗЕЛЬ, Михаил. П5. In: *Timeout* [online]. 2008 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.timeout.ru/books/event/130855/>

¹⁵² ДАНИЛКИН, Лев. «Нет ничего слаще, чем дарить людям свободу»: Лев Данилкин задает вопросы Виктору Пелевину. In: *Афиша* [online]. 2003 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.afisha.ru/article/viktor_pelevin/

Oproti tomu se ale rok 1993 nesl ve znamení úspěchu. Ceny následovaly jedna za druhou a na konci roku si jich tak Pelevin mohl do své sbírky přidat dalších pět. Jednalo se tedy opět o ocenění „Velký kruh“ za povídku *Buben horního světa*, dále získal „Malou Bookerovu cenu“ („Малая Букеровская премия“) za sborník povídek *Modrá lucerna*, obsadil také druhé místo v ceně „Bronzový hlemýžď“ („Бронзовая улитка“) s románem *Omon Ra*, a v neposlední řadě obdržel také dvě ceny „Interpresskon“ („Интерпресскон“) za již oceněná díla *Omon Ra* a *Princ Gosplanu*.

V roce 1995 byla Pelevinovi na základě tajného hlasování poroty udělena cena „Routník“ („Странник“), kterou získávají nejlepší ruskojazyčná díla fantastické literatury hned v několika kategoriích. V tomto případě ji spisovatel obdržel za svou esej s názvem *Zombifikace: Experiment srovnávací antropologie* v kategorii „Kritika a Publicistika“. O dva roky později (1997) získal stejnou cenu za svůj román *Čapajev a prázdnota*.

Rok 2000 s sebou přinesl ocenění v podobě německé literární „ceny Richarda Schönfelda“ („Richard-Schönfeld-Preis“), kterou spisovatel získal za vynikající román *Generation P*. Tentýž rok však stejné dílo obsadilo ještě nejvyšší místo v ceně „Bronzový hlemýžď“. O rok později byla v Salzburgu Pelevinovi udělena mezinárodní literární cena „Nonino“ („Нонино“) jako nejlepšímu zahraničnímu spisovateli, další nominace na různé ceny však již nebyly tento rok proměněny ve výhru.

Teprve v roce 2003 bylo oceněno nové dílo tohoto spisovatele *DPP (nn): Dialektika přechodné periody (odnikud nikam)*. Tato sbírka zvítězila v soutěži mezi dosud knižně nevydanými texty a získala tak „Literární cenu Apollona Grigorjeva“ („Литературная премия Аполлона Григорьева“). Stejně dílo ještě o rok později (2004) dosáhlo ocenění „Národní bestseller“ („Национальный бестселлер“).

V anketě nejlepších národních literárních děl „Velká kniha“ („Большая книга“), obdržel Pelevin v roce 2007 „Cenu čtenářských sympatií“ („Приз читательских симпатий“) za titul *Empire V: Příběh opravdového nadčlověka*. Na základě čtenářského hlasování na internetu tak Pelevin obsadil v této kategorii třetí místo. O tři roky později byl tento spisovatel o něco úspěšnější, se svým novým románem „T“ získal cenu „Velká kniha“ („Большая книга“), když se umístil na třetím místě v hlavní kategorii a získal tak finanční odměnu ve výši 1 milion rublů.

V roce 2011 byl společně se svým ruským literárním kolegou Jevgenijem Jevtušenkem nominován na Nobelovu cenu za literaturu, do užšího výběru kandidátů však nebyl vybrán.

3. ČESKÉ PŘEKLADY

V této kapitole se blíže zaměříme na Pelevinova díla, která vyšla v českém překladu. Nastíníme zde obsah těchto knih společně se základními informacemi o originálních textech i českých překladech a uvedeme různé interpretace a názory recenzentů. Každou podkapitolu pak ještě doplňují stručné úryvky rozhovorů, ze kterých je patrné, jak se ke svému dílu staví sám autor. Dále se zaměříme na rysy, které jsou společné všem uvedeným přeloženým dílům, a pokusíme se tak vytvořit ucelený pohled na spisovatelovu tvorbu. Díla jsou v této kapitole uváděna chronologicky podle data vydání v českém jazyce, přestože se toto pořadí poněkud liší od knižních vydání v originálním znění. V příloze diplomové práce jsou pak ještě k porovnání předloženy české i ruské obálky těchto děl (viz Příloha č. 3).

Sám Viktor Pelevin se jakožto spisovatel necítí být odpovědný před nikým, jak jsme viděli výše, a to, jakým způsobem budou interpretovány jeho texty, je především věcí čtenářů. Obecně je také známo, že kolik je Pelevinových čtenářů, tolik je také interpretací každého jeho díla.¹⁵³

Z obrovského množství děl, která Viktor Pelevin vytvořil ve svém rodném jazyce, se v českém literárním prostředí můžeme setkat pouze s pěti jeho knihami, přičemž v současné době je na českém knižním trhu možné zakoupit pouze tři z nich.¹⁵⁴ Autoři překladů při svém výběru vsadili spíše na díla, která jsou světově proslulá a překládaná do mnohých dalších jazyků. O vydání těchto knih se tak v České republice zasloužili překladatelé Ondřej Mrázek a Libor Dvořák ve spolupráci s nakladatelstvími „Argo“, „Dokořán“, „Humanitarian technologies“ a „Plus“.

Jako první se na pultech českých knižních obchodů objevily v roce 2001 hned dvě publikace najednou. Jednalo se o knihy *Čapajev a prázdnota* a *Generation P*, které obě sklidily ve své domovině obrovský úspěch a literárními kritiky jsou označovány za jedny z nejlepších děl Viktora Pelevina. O rok později se na seznámech českých knižních novinek objevil také velmi působivý román *Omon Ra*, který se dotýká tématu dobývání vesmíru. Následující kniha *Helma hrůzy*, vydaná v české verzi v roce 2006, pak rozhodně zaujala čtenáře nejen svou formou chatového rozhovoru, ale také autorovou dovedností

¹⁵³ Poznámka nakladatelství „Humanitarian technologies“ na obálce českého překladu knihy *Čapajev a prázdnota* (PELEVIN, Viktor Olegovič. *Čapajev a prázdnota*. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Humanitarian Technologies, 2001, 227 s. Současná ruská literatura, 23. ISBN 80-863-9811-0).

¹⁵⁴ Stav českého knižního trhu ke dni 29. 4. 2013. Průzkum byl proveden v několika internetových knihkupectvích, například Kosmas, Knihy ABZ či Bux.cz. Jednalo se o knihy *Svatá kniha vlkodlaka*, *Helma hrůzy* a *Čapajev a prázdnota*.

ladně spojit tisíce let starou mytologii se současnou technologií. Jako prozatím poslední Pelevinova kniha u nás v roce 2011 vyšla *Svatá kniha vlkodlaka*.

3.1. ČAPAJEV A PRÁZDNOTA

Dílo *Čapajev a prázdnota* vyšlo v českém jazyce v roce 2001 jako vůbec první Pelevinův překlad u nás. Čtenáři proto netušili, co od této knihy a především od tohoto v českých literárních kruzích zcela neznámého autora očekávat. Kniha, na kterou Pelevinovi příznivci netrpělivě čekali téměř tři roky od vydání spisovatelovy prvotiny *Omon Ra*, tak v Rusku vzbudila obrovský zájem, a proto se o jeho zprostředkování pokusil také překladatel Ondřej Mrázek ve spolupráci s Tomášem Glancem, který ke knize připojil svůj bryskní doslov. Překladatel se podle svých slov zabýval prací na *Čapajevovi a prázdnotě* zhruba půl roku a během této doby si svým rozhodnutím překládat tuto „d'ábelskou psychedelickou grotesku“ popudil mnoho svých přátel. Poháněla ho ale víra, že toto dílo „se přece musí líbit i v českém kulturním prostředí, vzbudit tu poprask, humbuk, pohoršení i souznění s jeho trochu gogolovským, trochu charmsovským a trochu kafkovským humorem“¹⁵⁵. Po přečtení celého románu se ale zdá být více než jasné, že Mrázek svého úsilí nemusí nikterak litovat. Příběh hlavního hrdiny, který se odehrává ve dvou vzájemně se proplétajících realitách, totiž čtenáře uchvátí nejen svou nepředstavitelností, ale také nejistotou těchto realit a zpochybňováním všeho, co nás obklopuje. T. Glanc se ve svém doslovu ke knize vyjadřuje: „Pelevinův *Čapajev a Prázdnota* patří k nejvýraznějším dílům ruské literatury devadesátých let dvacátého století – mimo jiné tím, že autor některým anekdotickým rysům čapajevského mýtu dodal spirituální rozměry a zároveň vybavil své hrdiny přízračnou lehkostí sporné identity, neboť se neví, kdo z postav je projekcí a kdo „pravou“ bytostí“¹⁵⁶. Chválu tohoto románu můžeme spatřit také v recenzi ruského spisovatele D. Bykova, který uvádí, že tento významný román lze číst opakovaně.¹⁵⁷

¹⁵⁵ MRÁZEK, Ondřej. Půl roku s Čapajevem. *Literární noviny* [online]. Praha: Společnost pro Literární noviny, 2001, č. 28, str. 11 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/12.2001/28/11.png>

¹⁵⁶ Doslov je v knize *Čapajev a prázdnota* uveden na stránkách 221-227 a shoduje se s Glancovým příspěvkem uvedeným v internetovém literárním časopisu iLiteratura.cz (GLANC, Tomáš. Na cestě do Vnitřního Mongolska. In: *iLiteratura* [online]. 2003 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14545/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnota>).

¹⁵⁷ БЫКОВ, Дмитрий. Побег в Монголию. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 1996 [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-dva/1.html>

V roce 1997 byl v Rusku tento román označen za „hit sezony“, avšak navzdory všem očekáváním nebyl porotou zařazen mezi finalisty ucházející se o Bookerovu cenu Ruska. Mezi širokou veřejností vyvolalo toto rozhodnutí obrovskou vlnu nevole a Pelevin tak na sebe obrátil mnohem větší pozornost než samotný vítěz této ceny.¹⁵⁸ S. Kornev dále uvádí, že porotci pravděpodobně knihu ani nečetli a na svou obhajobu uvedli mnoho nesmyslných důvodů, proč je nutné dílo ze seznamu vyškrtnout. Zároveň zde předkládá svůj názor: „Existují bestsellery národní, masové, které jsou dostupné komukoliv, ale jsou také bestsellery avantgardní, jež kladou vysoké požadavky na intelekt a vzdělanost čtenáře. Kulturní kontext *Čapajeva a prázdnoty* je takový, že zdaleka ne každý, ba dokonce vzdělaný člověk, dokáže rozšifrovat všechny intertextuální odkazy tohoto textu.“¹⁵⁹

Zatímco divadelní hra na motivy tohoto románu existuje již téměř 15 let a stále se těší velké návštěvnosti, teprve v loňském roce začalo pod vedením režiséra Tonyho Pemberton natáčení prvních záběrů filmu s názvem *Buddha's little finger*¹⁶⁰. Samotný Pelevin s filmovým ztvárněním souhlasil, a po jeho seznámení se scénářem dokonce okomentoval několik částí, vlastního natáčení se však neúčastnil. Nejen kvůli omezenému rozpočtu proběhlo natáčení v německém Lipsku, a to dokonce za pouhých 30 dní.¹⁶¹ Film by tak měl do kin podle plánů vstoupit v září roku 2013, a podle reakcí Pelevinových čtenářů je velmi netrpělivě očekáván.

3.1.1. OBSAH DÍLA

Již v úvodu se čtenář seznamuje s původem daného textu. Autorem deklarovaným prvotním záměrem totiž nebylo vytvořit literární dílo, ale pouze sepsat psychologický deník, jenž podává informace o nezvyklých zážitcích mladého básníka Petra Prázdnoty, který se setkává s proslulým Vasilijem Čapajevem¹⁶². Celý příběh má dvě dějové linie,

¹⁵⁸ КОРНЕВ, Сергей. Блюстители дихотомий. Кто и почему не любит у нас Пелевина. In: *Са́йм творчества Виктора Пелевина* [online]. 2012 [cit. 2013-06-12]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-krn1/1.html>

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Stejný název nese také anglický překlad této knihy.

¹⁶¹ БЕЛИК, Ольга. «Чапаев и Пустота»: съемки начинаются. In: *Filmz.ru* [online]. 2012 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: http://www.filmz.ru/pub/78/26259_1.htm

¹⁶² Vasilij Ivanovič Čapajev (1887 – 1919) – ruský voják a vojevůdce v dobách Ruské občanské války. Zemřel v řece Ural při neočekávaném boji s Kozáky. Ruskou propagandou byl poté považován za

z nichž každá probíhá v jiném časovém pásmu, ale vzájemně se mezi sebou prolínají a některé prvky oba děje dokonce spojují. První se odehrává kolem roku 1919 v průběhu občanské války a Petr zde hraje roli Čapajevovy ordonance, druhý pak v roce 1990, kdy je hrdina uvězněn v psychiatrické léčebně, a ve svých představách se upíná právě k událostem prožitým s Čapajevem.

Román začíná v okamžiku, kdy hlavní hrdina Petr Prázdnota přijíždí z Petrohradu do Moskvy, aby se ukryl před Čekou¹⁶³, která ho obvinila z šíření protipolitických básní. Zde se setkává se svým někdejším spolužákem Grigorijem von Dyhovenem a ve víře, že mu dávný přítel pomůže, se společně vydávají k němu domů. Tam však Dyhoven vytahuje zbraň a hodlá Petra odvést na nejbližší oddělení tajné policie, jejímž členem je také on sám. Petr se však dokáže vymanit a v sebeobraně Dyhova zabije. Ještě než ale stihne uprchnout, do bytu přicházejí dva muži v uniformách – Hřebejkin a Barbulin – a v domnění, že se jedná o Dyhova předávají Petrovi důležitý vzkaz. Ten využívá jejich nevědomosti a začíná se vydávat za právě usmrčeného Dyhova. Všichni tři se tedy spolu vydávají do klubu Hudební tabatěrka, kde má Petr podle vzkazu „vytýčit linii“, a proto se rozhoduje improvizovat a vystoupit zde se svou revoluční básní. Poté rozpoutává v sále přestřelku, a když je úkol splněn, Petra, vyčerpaného únavou, odvázejí muži nazpět do Dyhovenova bytu. Následujícího rána se však Petr probouzí v podivné místnosti svázaný svěrací kazajkou. Hřebejkin a Barbulin, nyní oděni v bílých pláštích, ho odvádějí do kanceláře, která připomíná výslechovou místnost. Petr se proto domnívá, že jeho vraždu odhalili, a nyní má být náležitě potrestán. V kanceláři se ale shledává s mužem, který vede psychiatrickou léčebnu, a dozvídá se, že je hospitalizován kvůli svým zvláštním představám a je zařazen do skupinové terapie. Ve chvíli, kdy mu injekčně podávají tisíce léky, se ale Petr opět propadá do druhé reality. V ní se naprosto svobodný probouzí na místě, kde uskrtil Dyhova, uvědomuje si však, že v bytě není sám. Muž, který tu na něj čeká, se představuje jako Vasilij Ivanovič Čapajev a přichází s nabídkou spolupráce při válečných operacích. Petr ani na chvíli neváhá, a s návrhem souhlasí, ihned proto odjíždějí Čapajevovým obrněným transportérem na nádraží, odkud se vlakem vydávají na cestu společně s plukem tkalců. Za jízdy se Petr seznamuje s Čapajevovou neteří – kulometčíci

národního hrdinu a symbol odvahy, statečnosti a nezdolnosti sovětských občanů. Legendy, jež o něm panují dodnes, jsou přiživovány také anekdotami, vznikajícími na toto téma.

¹⁶³ Čeka – Všeuská mimořádná komise pro boj s kontrarevolucí a sabotáží při Radě lidových komisařů RSFSR (Всероссийская чрезвычайная комиссия по борьбе с контрреволюцией и саботажем при ЦК РСФСР). Byla to jedna z prvních tajných policíí, které vznikly za dob Sovětského Ruska.

Annou, do které se okamžitě zamiluje. Po tomto namáhavém dni usíná znavený ve svém kupé, jako ve špatném snu se však opět probouzí v psychiatrickém ústavu. Seznamuje se zde se svými spolubydlicími, kteří společně s ním podstupují terapii. Léčba spočívá nejen ve sdílení osobních příběhů, ale i v estetickém sebevyjádření, a když si tedy Petr prohlíží svůj předchozí obraz, scéna, jež zobrazuje bitvu pod velením Anny a Čapajeva, mu připadá poněkud povědomá. Náhle, však mezi chovanci propuká potyčka, při níž Petr utrpí zranění hlavy. Když po nějaké době přichází k sobě, ocitá se na štábním statku a zjišťuje, že v bitvě (stejně jako na obraze v léčebně) byl zasažen šrapnelem do hlavy a ztratil na několik měsíců vědomí. Naneštěstí přišel také o paměť, a proto vůbec netuší, jak bitva proběhla. Na statek za nimi přijíždí také Grigorij Kocurkin, který si s Annou velmi rozumí, a navíc je mu věnována větší pozornost i ze strany Čapajeva, a tak Petr začíná žárlit. Ve snaze zalíbit se Anně proto uzavírá s Kocurkinem obchod, při němž směňuje svůj kokain za bryčku s koňmi, Annu tím ale nezíská. V následném spánku se opět na krátkou chvíli přesouvá do léčebny, kde se seznamuje s příběhem dalšího spolubydlicího. Pan Srdík vypráví o svém nástupu do japonské firmy, která je však na trhu poražena konkurencí, a pan Srdík je nucen spáchat sebevraždu jako opravdový samuraj. Když se Petr probouzí, vydávají se společně s Čapajevem a Kocurkinem za Černým baronem – strážcem Vnitřního Mongolska, aby jim vysvětlil, co je to rozum. Ten jednoho po druhém bere na velmi zvláštní místo v podsvětí, kam po smrti přicházejí padlí bojovníci, a vysvětluje jim, že si nikdy nemohou být jisti, co je realita, a co pouhý sen, a to nejen z důvodu, že sny jsou právě tolik podobné reálnému životu a nelze si v nich uvědomit, že se vlastně nejedná o skutečnost, ale i proto, že to, co vnímáme jako realitu, je úplně stejně iluzorní. Podle barona je také důležité dostat se na místo zvané Vnitřní Mongolsko a oprostít se od všech iluzorních jevů. Po návratu na statek se celý pluk připravuje na plánovanou besídku, avšak morálka vojáků rychle klesá a schyluje se k útoku na samotného Čapajeva. Petr ho na tuto skutečnost upozorňuje, ale Čapajev se rozhoduje utéct až ve chvíli, kdy Petr pochopí podstatu všeho. Utíkají spolu do Čapajevova obrněného transportéru, kde se setkávají s Annou, a pomocí hliněného kulometu nechávají zmizet vše kolem sebe, dokonce i samotný transportér. Všichni tři se poté vrhají do duhového proudu, který se kolem nich objevuje. Když ale Petr náhle procitá, zjišťuje, že se nachází opět v léčebně, a nyní to byl on, kdo ostatním vyprávěl svůj příběh. Vedoucí léčebny dochází k závěru, že Petr je již zdravý a propouští ho na svobodu. Petr se tak dostává do míst, kde na začátku románu potkal Dyhovena a vydává se hledat klub Hudební tabatěrka. Klub má nyní jiné jméno, ale jinak vše zůstalo jako dřív, Petr se proto rozhoduje vystoupit a na podiu přednést publiku svou báseň. V klubu se poté strhne

přestřelka, Petr ve strachu utíká ven a nastupuje do přistaveného obrněného transportéru, ve kterém se opět shledává s Čapajevem, a společně vyrážejí do Vnitřního Mongolska.

3.1.2. INTERPRETACE DÍLA

Jak jsme již uvedli výše, hlavní hrdina knihy cestuje mezi dvěma realitami, přičemž vůbec není jasné, která z nich je ta pravá. Už jen tato skutečnost proto umožňuje interpretovat dílo hned několika způsoby. Motiv spánku a procitnutí, jenž se vine celým dílem, tak navozuje pocit, že jedna série Petrem prožívaných dramatických událostí je pouhým snem. Situaci ještě znesnadňují narkotika objevující se v knize hned na několika místech, proto určit, který z těchto dějů bude degradován na pouhé iluzorní obrazy vyvolané spánkem či halucinace způsobené drogami a sedativy, závisí čistě na preferencích každého čtenáře. Stejný motiv je Pelevinem zopakován ještě o několik let později v díle *Generation P*, kde hlavní hrdina také usíná v dramatických situacích a používá narkotika k umocnění svého talentu. Čtenář si proto také není jist, zda jsou následující události realitou či pouhým snem. Jednou z možností je tedy považovat za realitu příběh, ve kterém se objevuje Čapajev na pozadí Občanské války, a jako iluzorní vnímat psychiatrickou léčebnu, která Petrovi ve snech nahání hrůzu. K takovéto interpretaci svádí především fakt, že Petr s Čapajevem hovoří o svých nočních múrách a ten Petra přesvědčuje, aby si začal vést deník, je to totiž jediný způsob, jak se takových snů zbavit, „protože zbavit se můžeš pouze něčeho, co je skutečné“¹⁶⁴. Také Černý baron, kterého společně navštívili, upozornil hrdinu na nereálnost situace, kdy se ocitá za zdmi psychiatrického ústavu. Možnost, že se dokonce jedná o halucinaci, může pramenit z častého pití samohonky a pravděpodobného užívání kokainu, na něž si však hrdina nevzpomíná: „Když jsem kuffík spatřil, udělalo se mi zle. Z jeho obsahu se nic neztratilo, jen kokainu bylo v plechovce o trochu méně než předtím.“¹⁶⁵ Na druhou stranu se však v tomto příběhu objevují i prvky, které poněkud zpochybňují pravdivost této varianty a poukazují na neuskutečnitelnost takového děje. Jako daleko pravděpodobnější se proto jeví druhá varianta – léčebna jako realita a Čapajev jako fikce, a to z následujících důvodů: Za prvé čtenář naráží na mnoho nepředstavitelných událostí, které se naprosto vymykají běžným životním zkušenostem, jako například zjevení Lenina na čepeli Čapajevova meče; exkurze v části podsvětí, které velí Černý baron;

¹⁶⁴ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Čapajev a prázdnota*. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Humanitarian Technologies, 2001, 227 s. Současná ruská literatura, 23. ISBN 80-863-9811-0. str. 137.

¹⁶⁵ Tamtéž, str. 81.

zmizení světa za pomoci hliněného kulometu či duhový proud, který se objevuje v závěru knihy. Za druhé můžeme zmínit sedativa, která jsou Petrovi v ústavu podávána, tisíce léky totiž mnohdy mívají podobné účinky jako některá narkotika a mohou vyvolat fantaskní představy. Pravdou ovšem také je, že čtenář snáze přijímá takovou realitu, jejíž prvky jsou mu bližší, proto je pro něj zkrátka jednodušší představit si konec 20. století spíše než jeho začátek. Pokud tedy shrneme výše uvedené, druhý způsob interpretace je z hlediska lidského vnímání daleko srozumitelnější. Podobný názor zastává také překladatel O. Mrázek, který uvádí: „Pelevinova metafora schizofrenického světa omámeného vodkou, kokainem, lysohlávkami a extází pokořuje hranice. Vychází přitom ze zakřiveného obrazu naší společné globálně apokalypticky propletené reality.“¹⁶⁶ Ani v tomto případě se však nevyhneme menším nesrovnalostem v podobě Čapajeva – jehož považujeme za fikci, který se objeví na samém konci příběhu, aby se společně vydali do Vnitřního Mongolska. Naskýtá se proto vysvětlení, že Petr při návratu z léčebny v klubu Hudební tabatěrka při přestřelce umírá, a po smrti se s Čapajevem vydává do věčné prázdnoty.

Vedle hlavního hrdiny je nutné také zmínit neméně důležitou historickou postavu Vasilije Ivanoviče Čapajeva. Tento rudý velitel, jenž zemřel mučednickou smrtí, se v očích národa stal nesmrtelným jakožto folklórní hrdina.¹⁶⁷ Je naprosto zřejmé, že Pelevinův příběh byl inspirován románem D. Furmanova¹⁶⁸ *Čapajev* a také stejnojmenným filmem. Až na konci Pelevinovy knihy se však čtenář dovídá, že zdrojem Petrových představ jsou anekdoty o tomto vojevůdci. Románový hrdina tak z psychiatrické léčebny „telepaticky či fantasmagoricky komentuje a koriguje děj anekdot, jež jako by si pamatoval z vlastní zkušenosti“¹⁶⁹.

Jak u Pelevina bývá zvykem, ve svých dílech se často obrací k východním filozofiím a to především k buddhismu, ani román *Čapajev a prázdnota* proto není výjimkou. Můžeme zde tedy najít mnoho přímých narážek na toto téma. Nejvýrazněji

¹⁶⁶ MRÁZEK, Ondřej. Půl roku s Čapajevem. *Literární noviny* [online]. Praha: Společnost pro Literární noviny, 2001, č. 28, str. 11 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/12.2001/28/11.png>

¹⁶⁷ GLANC, Tomáš. Na cestě do Vnitřního Mongolska. In: *ILiteratura* [online]. 2003 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14545/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnota>

¹⁶⁸ Dmitrij Andrejevič Furmanov (1981-1926) – ruský spisovatel, revolucionář, vojenský činitel. Účastnil se bojů pod velením V. I. Čapajeva a v roce 1925 sepsal knihu *Čapajev*, která líčí život a smrt tohoto vojevůdce.

¹⁶⁹ GLANC, Tomáš. Na cestě do Vnitřního Mongolska. In: *ILiteratura* [online]. 2003 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14545/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnota>

v díle vystupuje myšlenka, že celý svět okolo nás je pouhou iluzí. „Víte, co je to vizualizace? – zeptal se baron. – Když se začne velké množství věřících modlit k nějakému bohu, tak ten bůh skutečně vznikne, a to právě v té formě, v jaké si ho představují... No a stejně je to i se vším ostatním. Svět, v němž žijeme – to je prostě taková kolektivní vizualizace, které nás učí od narození. Je to, abych tak řekl, to jediné, co předává jedno pokolení dalšímu. Jestliže dostatečné množství lidí vidí tuto step, trávu a letní večer, máme možnost vidět to všechno společně s nimi.“¹⁷⁰ Z výše uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že veškeré objekty, které kolem sebe vnímáme, jsou pouhými výplody našeho vědomí, a dokonce i my samotní existujeme jen na základě existence našeho vědomí. Dalšími prvky poukazujícími na východní učení jsou myšlenky o neustálém znovuzrození a následném prozření, jež jsou metaforicky popsány následovně: „Takovým způsobem by ses ostatně potácel ze snu do snu celou věčnost. Když ale pochopíš, že absolutně všechno, co se s tebou děje, je prostě jenom sen, potom už bude úplně jedno, co se ti zdá. A když se pak probudíš, tak už se probudíš doopravdy. A navždy.“¹⁷¹ Za pomyslnou nirvánu tak můžeme považovat v knize často zmiňované místo „Vnitřní Mongolsko“. V románu se však také objevují přímé zmínky o Buddhovi, jehož uříznutý prst není pouze fenoménem, nýbrž naprosto reálnou relikvií.¹⁷² Kromě tajemnosti a schopnosti ohromit učence buddhismu po celém světě, kterými tento ostatek nesporně oplývá, však další nadpřirozené vlastnosti nelze prokázat.

Z pohledu čtenáře může být zajímavou informací také fakt, že Pelevin ve svém díle popisuje Moskvu takovou, jakou ji ze svého mládí zná on sám. Narodil se a vyrostl na Tverském bulváru, kde se nachází památník reálných historických postav v knize pojmenovaných jako Hřebejkin a Barbulin¹⁷³, a možná právě proto tato jména uvedl ve svém díle. Poslední interpretací, kterou zde uvádíme, je pohled T. Glance, který *Čapajeva*

¹⁷⁰ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Čapajev a prázdnota*. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Humanitarian Technologies, 2001, 227 s. Současná ruská literatura, 23. ISBN 80-863-9811-0. str. 156.

¹⁷¹ Tamtéž, str. 138.

¹⁷² Buddhův prst na cestách. In: *HN Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku* [online]. Praha: Economia, a.s, 2004 [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-14460980-buddhuv-prst-na-cestach>

¹⁷³ V originálním znění se jedná o jména „Жебрунов“ a „Барболин“. (ДАНИЛИКИН, Лев. «Нет ничего слаще, чем дарить людям свободу»: Лев Данилкин задает вопросы Виктору Пелевину. In: *Афиша* [online]. 2003 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <http://www.afisha.ru/article/viktor-pelevin/>)

a *prázdnostu* považuje za „parodijní odpověď Michailu Bulgakovovi“¹⁷⁴. Podle Glance má Pelevinův román s *Mistrem a Markétkou* mnoho společného. Objevuje se tedy nejen podobná struktura, v níž je děj rozvrstven do několika časových pásem, ale jistou analogii můžeme spatřit i v hlavních postavách – Čapajeva jako Mistra či Wolanda, Annu jako Markétku a Kocurkin jako Kocour.¹⁷⁵

3.1.3. AUTOR O SVÉM DÍLE

Úspěch tohoto díla nebyl opomenut ani médii. Mnoho novinářů se proto obracelo na Pelevina s žádostí o rozhovor, ale pouze některým se opravdu poštěstilo osobně s autorem na toto téma pohovořit. Na otázky týkající se jeho práce na knize *Čapajev a prázdnost* uvádí: „Začal jsem ji psát v roce 1991, po pádu Sovětského svazu, a poté jsem si udělal krátkou pauzu. Celkově mi práce trvala tři roky.“¹⁷⁶ Ve své době se jednalo o jedno z nejlepších děl současné ruské literatury, proto je zřejmé, že Pelevin přišel s něčím, po čem čtenáři již dlouhou dobu prahli. Originalitu svého románu tak komentuje slovy: „Podle mého názoru spočívá v tom, že je to ve světové literatuře vůbec první román, který se odehrává v absolutní prázdnosti.“¹⁷⁷ V knize je také v poměrně nelichotivém světle popisována japonská kultura jako místo, kde je nutné přinášet velké oběti a odkud nelze uprchnout. Podle Pelevinových slov ho tato kultura vždycky zajímala a to, jakým způsobem byla v knize popsána, je podle něj potřeba vnímat pouze jako halucinaci alkoholika v léčebně pro choromyslné.¹⁷⁸

3.2. GENERATION P

Kniha s názvem *Generation P* se v českých knižních obchodech objevila v roce 2001 jako jedno z prvních Pelevinových děl přeložených do češtiny. V Rusku si však v této době mohli čtenáři pro velký zájem zakoupit již několikáté vydání, přestože od prvního

¹⁷⁴ GLANC, Tomáš. Na cestě do Vnitřního Mongolska. In: *ILiteratura* [online]. 2003 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14545/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnost>

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ МАНКУЗО, Мариароза. Пелевин: Мой лучший помощник? Боксерская груша. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-cds/1.html>

¹⁷⁷ Виктор Пелевин: Когда я пишу, я двигаюсь на ощупь... In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-jap/1.html>

¹⁷⁸ Tamtéž.

zveřejnění uběhly teprve dva roky. Kniha tak vzbudila velmi výrazné ohlasy nejen ve své domovině, ale také za hranicemi, a díky pečlivé práci českého překladatele Libora Dvořáka jsme se s ní mohli seznámit i my. Autor překladu považuje tento román za dosavadní vrchol Pelevinovy tvorby¹⁷⁹ a za zcela zásadní knihu, která vyjadřuje to nejlepší literární svědectví o vývoji Ruska v 90. letech – veškerého tehdejšího chaosu, kapitalismu apod.¹⁸⁰ Dokonalý obraz ruského politického, ale i sociálního vývoje získává čtenář již po přečtení prologu, kde se zároveň dozvídá význam názvu tohoto románu. Titul *Generation P* tak podle samotného Pelevina přímo odkazuje na generaci, jež měla v oblibě „Pepsi-colu“, a kterou tento významný zlom v ruských dějinách bezprostředně zasáhl. Škoda jen, že české vydání není z jazykového hlediska zcela korektní, obsahuje příliš mnoho překlepů.

Na motivy románu byl také vytvořen film, který byl do ruských kin uveden v roce 2011. Práce na zfilmování díla však začaly již o několik let dříve a setkaly se s mnoha překážkami, především pak v podobě finančních potíží. Režisér filmu Viktor Ginzburg se k této problematice vyjádřil, že „*Generation P* je skutečně nezávislý film, protože nebyl financovaný státem ani televizí“¹⁸¹. Sám Pelevin byl zpočátku k tomuto projektu poněkud skeptický a svůj román označil za „nezfilmovatelný“, po zhlédnutí hotového díla však názor změnil a zpracování se mu zalíbilo.¹⁸² Snímek se poté účastnil mnoha světových filmových festivalů a získal tak například zvláštní uznání poroty v Karlových Varech a několik dalších ocenění.¹⁸³ Přestože se filmové zpracování od knižního vydání v některých detailech liší, dalo by se říci, že hlavní myšlenka je zachována a film tak dokonale odráží Pelevinův osobitý styl ve vnímání reality.

¹⁷⁹ DVOŘÁKOVÁ, Iva. Sorokinovi porozumí každý průměrně vzdělaný člověk: Rozhovor s Liborem Dvořákem. *Plav: Měsíčník pro světovou literaturu* [online]. 2010, č. 4, str.2 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2010/04-2010-rozhovor.htm>

¹⁸⁰ Informace získané na základě poslechu pořadu „Kritický klub“ z audioarchivu Českého rozhlasu 3 – Vltava (DVOŘÁK, Libor. *Kritický klub: Helma hrůzy*. 2006. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/441582>)

¹⁸¹ СУВОРОВА, Наталья. Режиссер: "Generation П" - истинно независимое кино. In: *BBC: Русская служба* [online]. 2011 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/russian/entertainment/2011/02/110221_ginzburg_interview.shtml

¹⁸² Пелевин по-американски: Интервью с режиссером "Generation П" и письмо Пелевина. In: *Lenta.ru* [online]. 2011 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://lenta.ru/articles/2011/04/22/ginzburg/>

¹⁸³ «Generation «П» - российский фильм года по оценкам независимых критиков и журналистов. In: *Частный Корреспондент* [online]. 2012 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: http://www.chaskor.ru/news/generation_p_-_rossijskij_film_goda_po_otsebkam_nezavisimyh_kritikov_i_zhurnalistov_26513

3.2.1. OBSAH DÍLA

Kniha je členěna do patnácti kapitol, přičemž každá z nich symbolizuje důležitý bod v cestě za poznáním hlavního hrdiny – Vavilena Tatarského. Již v prologu se čtenář seznamuje s hlavní postavou tohoto románu a dozvídá se tak něco málo o historických souvislostech, na jejichž základě toto dílo vzniklo, a o „generaci p“ (generaci pepsi-coly), do které Vavilen Tatarskij patřil. Neobvyklé jméno získal Vavilen¹⁸⁴ od svého otce, ze studu však jménu připsal mystický význam a souvislost se starověkým Babylonem, v dospělosti proto s chutí ztratil svůj občanský průkaz a do nového si již nechal zapsat jméno Vladimir. V mládí Tatarskij vystudoval Literární institut, spisovatelská dráha však nepřinesla výrazný úspěch, proto začal pracovat jako prodavač v pouličním stánku. Jednoho dne se zde ale setkává se svým někdejším spolužákem z Literárního institutu Sergejem Morkovinem, a ten po krátké rozmluvě Vavilena přesvědčuje, aby se přidal k reklamní firmě, ve které pracuje. Je podle něj nutné zařadit se do reklamní oblasti, dokud je to možné jen tak z ulice. Následujícího dne tak přivádí Tatarského do pracoven této reklamní společnosti a zadává mu první úkol, za který Tatarskij obratem získává velkou sumu peněz. Vydělává si tak mnohonásobně víc, než kdykoliv předtím, a proto není divu, že ho oblast propagačních materiálů naprosto uchvátí. Začíná tedy naplno pracovat jako reklamní textař pro muže jménem Pugin, avšak inspirace postupně vyhasíná. V té době naštěstí Tatarskij potkává svého bývalého spolužáka Girejeva, který má sklony k buddhistickému učení a Tatarského učí jíst muchomůrky. Tyto houby způsobují Tatarskému halucinace a jeho jazyk jako by ho neposlouchal, což ostatně považuje za změnění jazyků při stavbě Babylonské věže, a na cestě domů také objevuje rozestavěnou věž, která mu připomíná právě Babylon. Po tomto zvláštním zážitku se ale dostavuje kýžená inspirace a Tatarskému se začíná opět dařit. Aby své úspěchy ještě podpořil, začíná užívat kokain a dokonce zakoupí i dávku LSD, kterou však schovává na horší časy. Následujícího rána se ale Tatarskij dozvídá o smrti Pugina. Chanin, který mu tuto zprávu oznamuje, zároveň odhaluje fakt, že byl Puginovým nadřízeným, a rozhodl se Tatarského zaměstnat sám. Tatarskij tedy nastupuje na místo kreativce a při své práci využívá nejen účinku drog, ale také psacího stolku, přes který vyjadřují své myšlenky duchové. Spolupráce s Chaninem však netrvá dlouho, šťastnou náhodou se ale opět objevuje Morkovin, který Tatarského přivádí do zvláštní agentury pracující v oblasti reklamy a televizního vysílání. Seznamuje se zde s ředitelem celé organizace – Leonidem

¹⁸⁴ Jméno Vavilen je složeninou ze jmen spisovatele Vasilije Aksjonova a Vladimira Iljiče Lenina.

Azadovským a začíná zde pracovat. Po krátké zkušební době je Tatarskij povýšen na šéfredaktora kompromitujících materiálů, a tak ho Morkovin zasvěcuje do tajných postupů jejich práce. Tatarskij se dozvídá, že veškeré vysílání spočívá v třírozměrné technologii a všechny postavy objevující se na obrazovkách jsou uměle vytvořeny. Takové postupy však využívají všude na světě a televizní obrazovky jsou tak zahlceny těmito grafickými podvody. Existuje pouze tzv. Hlas lidu, jehož členové šíří falešné informace o setkání s neexistujícími politiky. Na základě tohoto poznání tak Tatarskij uvažuje, zda je vůbec realita taková, jakou ji vnímáme. Jednoho dne se společně s Azadovským a Morkovinem vydávají do hospody, strhne se zde ovšem menší potyčka, a Tatarskij tak ve strachu utíká pryč a rozhoduje se skrýt u Girejeva. Tam Tatarskij opět žádá o muchomůrky a vydává se na rozestavěnou věž, kterou již před nějakou dobou v houbovém opojení navštívil. Když však Tatarskij procitá, zjišťuje, že se nachází úplně nahý na výstavě plné lidí. Azadovskij ho nechává prohlédnout část výstavy, a poté ho bere na tajné místo. Ocitají se v místnosti pokryté zlatem a Azadovskij Tatarskému vysvětluje legendu o bohyni Ištar. Každý pracovník jeho firmy tak musí projít podobným procesem a pohlédnout do „oka“, na základě čehož si Ištar vybírá svého pozemského muže. Tím dosavadním je Azadovskij, nicméně když Tatarskij do „oka“ pohlédne, Azadovskij je náhle uškrcen a Tatarskij se tak stává jeho následníkem a živým bohem na zemi. Jediným možným způsobem, jak mohou Ištar a Tatarskij mysticky splynout, jsou reklamní videoklipy, ve kterých Tatarskij účinkuje. Objevuje se proto mnoho nových klipů, nelze však spolehlivě zjistit, zda jsou tyto informace pravdivé, či nikoliv.

3.2.2. INTERPRETACE DÍLA

Jak je u tvorby Viktora Pelevina obvyklé, dílo lze interpretovat hned několika způsoby. Už samotný prolog tak například může ve čtenáři vzbudit dojem, že pod charakteristikou hlavní postavy se skrývají prvky z Pelevinova života – studium technického oboru, následné přijetí na Literární institut a „tvorba pro věčnost“, která jako by odkazovala na výše uvedený Pelevinův názor, že spisovatel by měl propojovat současnost s věčností. Shoduje se ale také velmi významný milník, tedy přečtení literárního díla, které jimi naprosto otřásl a změnilo tak jejich životy; v Pelevinově případě Bulgakovův román *Mistr a Markétka*, v Tatarského pak Pasternakova sbírka poezie. V průběhu románu se však objevuje ještě mnoho dalších myšlenek, se kterými se Pelevin ztotožňuje. Tak například jeho odmítavý postoj k televiznímu vysílání můžeme spatřit nejen ve větě „V televizi se mezitím objevovaly stále stejné tlamy, ze kterých se

člověku dělalo špatně celých posledních dvacet let.¹⁸⁵, ale zcela jistě také v celkovém syžetu, kde autor poukazuje na fakt, že médiím v dnešní době nelze plně důvěřovat, protože s moderní technologií je možné zfalšovat libovolnou informaci a vytvořit jakoukoliv smyšlenou bytost. Úryvek z knihy, ve kterém představitelé reklamní firmy hovoří o problematice vzhledu „smyšleného“ čečenského velitele Radujeva, tak s menší nadsázkou může čtenář považovat za možné Pelevinovo alter ego: „Proč má furt ty černý brejle? Copak spočítat voči trvá tak dlouho?“ „To ano,“ přikývl Morkovin. „Radujeva máme ve zprávách pořád, a na brejlích ušetříme dobře dvacet procent času.“¹⁸⁶ Se znalostí Pelevinovy image – na myslí máme jeho sklon k nošení černých brýlí – tak může tato pasáž vyvolat pocit, že sám autor je postavou vytvořenou reklamními designéry. Když navíc tuto domněnku spojíme s výrokem K. Dobrotvorské¹⁸⁷, která o Pelevinovi tvrdí: „Všichni ho četli, ale nikdo ho neviděl.“¹⁸⁸, dostane tak uvedená věta naprosto jiný, dalo by se říci až mystický význam. Neméně významným společným rysem Pelevina a Tatarského je také jejich schopnost tvořit reklamu, jen s tím rozdílem, že Tatarskij tvoří reklamu pro jiné, kdežto Pelevin svým chováním v podstatě propaguje sám sebe. Mezi veřejností také koluje přesvědčení, že sám autor nějakou dobu pracoval jako reklamní textař, a právě proto je román tolik nasycen autobiografickými prvky.¹⁸⁹

Uznávaný literární kritik A. Nemzer se k románu *Generation P* vyjadřuje poměrně nelichotivě a ve své recenzi uvádí vlastní interpretaci. Hlavní hrdina podle něj získává tajnou pravdivou informaci a v roli kreativce zaujímá vedoucí postavení v pyramidě vlády (již představuje Babylonská věž), kde se stává novým mužem bohyně Ištar, a sesazuje tak svého předchůdce – tj. vedoucího systému „prostředků masové diskomunikace“¹⁹⁰. Každý

¹⁸⁵ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Generation P*. Překlad Libor Dvořák. V Praze: Humanitarian Technologies, 2002, 189 s. Klub přátel ruské písemnosti. ISBN 80-863-9818-8. str. 11.

¹⁸⁶ Tamtéž. str. 11.

¹⁸⁷ Karina Dobrotvorskaja – prezidentka nakladatelství Condé Nast.

¹⁸⁸ ДОБРОТВОРСКАЯ, Карина. Браток по разуму (интервью для Vogue). *Vogue* [online]. 1999, č. 9, str. 40-43 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-brat/1.html>

¹⁸⁹ «Generation „П“» («Поколение „П“»). Виктор Пелевин. In: *LiteraDura* [online]. 2013 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://literadura.ru/generation-p-pokolenie-p-viktor-pelevin/>

¹⁹⁰ Běžně užívaný ruský termín „средства массовой информации“ je v recenzi A. Nemzera přetvořen v ironické slovní spojení „средства массовой дезинформации“. Nemzer tak pravděpodobně poukazuje na fakt, že v tomto díle masmédia manipulují s vědomím lidí na celém světě. Při překladu do českého jazyka tedy musel být brán zřetel nejen na zachování významu slovního spojení, ale také na obvyklý překlad tohoto výrazu.

postup hlavního hrdiny na hierarchickém žebříčku je zároveň krok na žebříčku mystickém. Jak se Tatarskij v reklamní sféře zdokonaluje, postupně si uvědomuje fiktivnost všeho kolem sebe. S takovým pohledem na vývoj hlavního hrdiny skrze prohlubování svých myšlenek a poznání se setkáváme především v iniciačních románech, kde se také objevuje motiv obřadu či rituálu. Při vstupu do dalšího vývojového stádia je tedy nutné, aby se hrdina takovému rituálu podrobil, jelikož „každá změna postavení jedince znamená akci a reakci profánního a posvátného, akci a reakci, které se musejí řídit určitými předpisy.“¹⁹¹ Proto si také v závěru díla před vstupem do Zlaté komnaty Tatarskij navléká podivnou masku a pohlíží do posvátného oka. Následuje ještě „očíslování“, po němž se teprve Tatarskij stává mužem bohyně Ištar. Nemzer se však zamýšlí i nad možností, že vše, co se v příběhu odehrává, může být pouhým výplodem hrdinova vědomí.¹⁹² Dokonce i sám čtenář tak může v průběhu četby nabýt dojmu, že příběh v určité chvíli přestává být pravdivý a odráží pouze sen hlavního hrdiny. Především v kapitole „Zlatá komnata“ se tedy nabízí otázka, zda uvedené události nejsou jen iluzorními obrazy hlavní postavy románu, vytvořenými během spánku ve strojovně výtahu rozestavěné věže.

Oproti výše zmíněnému Nemzerovu názoru, že Vavilen Tatarskij postupuje na několika žebříčkách najednou, však můžeme uvést ještě interpretaci K. Djakové, která označuje takové stanovisko za chybné, a předkládá svůj osobní pohled na dílo. Podle jejího názoru tak román nevypráví o vývoji hlavního hrdiny, nýbrž o procesu proniknutí do sebe samého, nalezení svého místa ve světě a zjištění svého poslání. Není tedy ani tak důležité místo počátku hrdinovy cesty a její konečný bod, ale postupné rozvíjení podstaty a prohlubování vědomí hlavní postavy. Právě to v podstatě znamená výstup na zikkurat. Kompozice románu tedy není lineární, ale spirálovitá, protože opakuje motiv cesty na zikkurat jako způsob získávání informací o sobě samém – mnoho syžetových kruhů, z nichž na každém se dozvídáme něco nového o hrdinovi, a o něco více chápeme jeho podstatu, ale i podstatu věcí obecně, přestože se subjekt ani objekt nemění.¹⁹³

¹⁹¹ KURR VAN GENNEP, Charles-Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Překlad Helena Beguivinová. Praha: Lidové noviny, 1997, 201 s. Mythologie, sv. 1. ISBN 80-710-6178-6. s. 13.

¹⁹² НЕМЗЕР, Андрей. Как бы типа по жизни. Generation П как зеркало отечественного инфантилизма. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nemz2/1.html>

¹⁹³ ДЬЯКОВА, Ксения. И все-таки он - SAPIENS: элементарная интерпретация романа В.О. Пелевина «Generation “П”». In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-diakova/1.html>

Oba uvedení recenzenti se ale na jednom společném prvku přece jen shodují. Jedná se o princip „nomen omen“¹⁹⁴, kde jméno hlavního hrdiny – Vavilen – poněkud připomíná název starověkého městského státu, a fakt, že Tatarskij se již v mládí obracel k mystice Babylonu, jakoby předurčovalo jeho následnou cestu po stupňovitých věžích k bohyni Ištar. Vavilen „je tedy odsouzen takový osud zrealizovat“¹⁹⁵. Významnou roli zde ale také hraje jméno Vladimir, které Tatarskij v dospělosti upřednostňuje, a které znamená „ten, který vládne světu“.¹⁹⁶ Jak uvidíme později, také v následujících dílech, princip „nomen omen“ používá Pelevin poměrně často.

Na závěr ještě můžeme uvést jednu z interpretací, která poukazuje na Pelevinův sklon k východním učením. Několikeré přímé narážky na buddhismus objevující se v knize, podporuje svým názorem i O. V. Bogdanová, která závěr knihy vysvětluje jako přiblížení se hrdiny k novému zikkuratu, který má za úkol zdolat. Jelikož jeho cesta nebyla ještě ukončena, objevuje se u založení nového Babylonu. Hrdina tak podle Bogdanové prošel pouze jedním viditelným vzestupem Babylonu: neuzavřel kruh svého života, a objevil se na začátku nového návinnu životní spirály. Duševní hledání hlavního hrdiny tak není dokončeno a jeho vývoj není završen.¹⁹⁷ Dalo by se říci, že takové pojetí naprosto koresponduje s hlavními myšlenkami buddhismu, jež se týkají nekonečného koloběhu života a smrti a následného prozření, které umožní osvobození od utrpení.

3.2.3. AUTOR O SVÉM DÍLE

Po vydání románu *Generation P* se v tisku ihned objevilo mnoho recenzí, prudce stoupl také zájem novinářů o interview s autorem tohoto díla. K několika rozhovorům tedy Viktor Pelevin přece jen svolil a vyjádřil se tak k otázkám týkajícím se právě této knihy. Co se týče názvu *Generation P*, s jistotou lze tvrdit, že přímo odkazuje na tzv. Generaci

¹⁹⁴ Nomen omen – latinské rčení, které poprvé použil římský dramatik Titus Maccius Plautus. Rčení nese význam „jméno – znamení“ a používá se v případech, kdy jméno osoby nebo název místa vyjadřuje charakteristickou vlastnost svého nositele (Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/detail/nomen-omen-ovlivnuji-jmena-jake-povolani-si-clovek-vybere-27455/>).

¹⁹⁵ ДЬЯКОВА, Ксения. И все-таки он - SAPIENS: элементарная интерпретация романа В.О. Пелевина «Generation “П”». In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-diakova/1.html>

¹⁹⁶ НЕМЗЕР, Андрей. Как бы типа по жизни. Generation П как зеркало отечественного инфантилизма. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nemz2/1.html>

¹⁹⁷ ДЬЯКОВА, Ксения. И все-таки он - SAPIENS: элементарная интерпретация романа В.О. Пелевина «Generation “П”». In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-diakova/1.html>

X¹⁹⁸, toto pojmenování však vzniklo pouze v západních zemích, proto Pelevin vytvořil podobný ekvivalent také pro Rusko. Co však označuje písmeno „P“, ví s jistotou snad jen sám spisovatel. Na otázky směřující k rozluštění této záhady ale Pelevin odpovídá nejednoznačně: „Může se jednat o jednu ze tří záležitostí,“ prohlašuje. „Může to znamenat Pepsí, Pelevin, nebo“¹⁹⁹ – zde Pelevin používá velmi vulgární ruský slangový výraz volně přeložený jako „absolutní katastrofa“. V jiném rozhovoru tato slova znovu potvrdil, doplnil však, že v současnosti novináři hovoří také o „generaci Putina“, a záleží tak čistě na čtenáři, jak si výraz vyloží.²⁰⁰ Fakt, že veřejnost od této doby přistupuje k Pelevinovi jako ke „spisovateli generace“ přijímá Pelevin poměrně skepticky: „Samotná definice generace je poměrně amerikanizovaná. V Americe existují generace, ale abyste se stali „spisovatelem generace“ v Rusku, musíte si tuto generaci jednoduše vymyslet.“²⁰¹ Zároveň však dodává, že v případě knihy *Generation P* se nejedná o vytvoření generace, nýbrž zde poukazuje na roli masmédií a reklamy v životech ruských lidí.

3.3. OMON RA

V českém jazyce se mohli čtenáři s touto knihou poprvé setkat v roce 2002. Mezi ruským vydáním *Omon Ra* a jeho českým překladem tedy uběhlo téměř deset let. Za tuto dobu však musel být daný román v Rusku díky obrovskému zájmu čtenářů několikrát opětovně vydán, a tento trend zde pokračuje dodnes. Román *Omon Ra* je vůbec prvním rozsáhlejším prozaickým dílem Viktora Pelevina, přesto autora ihned vynesl do závratných výšin čtenářské úspěšnosti a kniha se rázem stala jednou z nejčtenějších přinejmenším po celé Evropě. V době, kdy bylo toto dílo vydáno v Rusku, si ještě všichni dobře pamatovali, jak vypadaly absurdní praktiky totalitního systému, a mohli proto knihu pročitat s úlevou, že podobné situace jsou již otázkou minulosti. Za obrovskou úspěšností tohoto smyšleného příběhu o životě a touze jednoho ruského mladíka tak pravděpodobně stojí jeho analogie s pochmurnou realitou. Překladatel Libor Dvořák se tedy pustil do nelehkého úkolu,

¹⁹⁸ Generace X označuje příslušníky západních zemí, kteří se narodili mezi lety 1960 – 1980. Tyto generace byly ovlivněny mnoha novými světovými trendy a významnými událostmi.

¹⁹⁹ COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>

²⁰⁰ I never was a hero: Viktor Pelevin. In: *The Guardian: The Observer* [online]. 2000 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/books/2000/apr/30/fiction>

²⁰¹ Интервью с Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-evp/1.html>

ztíženého nejen jazykovými hříčkami, které Pelevin v dílech tak často používá, ale i velkým odstupem času, jehož stopy nepochybně zanechaly ve čtenářích více méně matné vzpomínky na dobu, ve které toto dílo vzniklo, nemluvě o mladé generaci, jež se s touto doktrínou nikdy osobně nesetkala. Některé narážky tak mohou mladší ročníky přejít naprosto bez povšimnutí, tento fakt ovšem nebrání porozumění hlavní myšlence, která představuje sovětský režim jako „model státní moci vybudované na lži“ a „dobývání kosmu jako dokonalou podvodnou inscenaci“²⁰². Podle překladatelových slov se tedy jedná o „skutečnou persifláž na sovětský režim“ a je jeho „milovanou knihou“.²⁰³ Dílo bylo od samého počátku vystaveno poměrně pochvalným ohlasům. V mnohých recenzích si tak můžeme přečíst, že „*Omon Ra* patří zajisté k tomu nejlepšímu, co nám v posledních dvou desetiletích ruská literatura nabídla, a neměla by chybět v žádné knihovně“²⁰⁴, „je to nejsevěřenější a snad i nejpůsobivější autorova kniha“²⁰⁵ a že tato „románová fikce se čte jedním dechem až po překvapivý závěr.“²⁰⁶ Na druhou stranu se však můžeme dozvědět, že v Rusku bylo dílo přijato mimo jiné jako „opozdřená antisovětská provokace“²⁰⁷. Zmínit ještě můžeme zajímavou formu paratextu, jenž zahrnuje mnoho dobových ilustrací podobného typu, jaké lze najít například v tehdejších časopisech „Pionýr“ či „ABC“, a dokonale tak dokresluje atmosféru doby, o které se v knize pojednává.

²⁰² *Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů*. 1. vyd. Editor Ivo Pospíšil. Praha: Libri, 2001, 680 s. ISBN 80-727-7068-3.

²⁰³ Informace získané na základě poslechu pořadu „Kritický klub“ z audioarchivu Českého rozhlasu 3 – Vltava (DVOŘÁK, Libor. *Kritický klub: Helma hrůzy*. 2006. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/441582>)

²⁰⁴ PECHANEC, Jan. RECENZE: Viktor Pelevin, *Omon Ra*. In: *Sarden.cz* [online]. 2005 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://www.sarden.cz/recenze-viktor-pelevin-omon-ra>

²⁰⁵ BĚLUNKOVÁ, Libuše. Bělko! Strelko! Trhej!. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 2002, roč. 15, č. 151. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15037/pelevin-viktor-omon-ra>

²⁰⁶ BLAŽKE, Jaroslav. Pelevinův *Omon Ra*. In: *Česká literatura na internetu* [online]. 2002 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://www.ceskaliteratura.cz/recenze/b29.htm>

²⁰⁷ НЕКРАСОВ, Евгений. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/onekr/1.html>

3.3.1. OBSAH DÍLA

Hlavním hrdinou knihy je svérázný ruský mladík Omon²⁰⁸ Krivomazov, který od dětství vyrůstá u své tety. Matka mu zemřela, když byl ještě malý, a s otcem, který často mění rodičovské povinnosti za lahev alkoholu – což se ostatně Omonově matce stalo osudným –, se vídá pouze na návštěvách. Teta však o Omona neprojevuje patřičný zájem, a tak ho často posílá do školních družin a na pionýrské tábory, na které později v těžkých chvílích vzpomíná. Jeho snem bylo vždy stát se kosmonautem nebo v nejhorsším případě alespoň pilotem a této touze podřizuje veškerý svůj život. Svět kolem něj mu ukazuje různá znamení spjatá s kosmem, která nasvědčují této volbě jako jediné správné – kino Kosmos nedaleko Omonova bydliště, kovová raketa vévodící jejich čtvrti, dřevěný domeček s křídly a ocasem symbolizující letadlo, filmy o letcích, jízdní kolo s kartonovými křídly, mozaika kosmonauta na Výstavě úspěchů národního hospodářství. Na této výstavě se také setkává s chlapcem Mit'kou, který stejně jako Omon sní o dobytí vesmíru, a tak se z nich stávají přátelé. Mit'kovi rodiče poté oběma zařizují poukazy na pionýrský tábor Raketa, kde chlapci dále prohlubují svou touhu věnovat svůj život kosmonautice, a ve snaze zjistit, jak vypadá taková raketa, rozebírají model kosmické lodě. Za tento čin jsou však záhy velmi krutě potrestáni, když se během poledního klidu musejí v plynových maskách plazit po chodbě a splnit krátký časový limit. Po tomto otřesném zážitku, který se jim hluboce vrývá do paměti, si ale slibují, že se jednou společně do kosmu vydají.

Výběr středního vzdělání byl pro oba naprosto jasný, zvolili si proto Zarájské letecké učiliště Alexeje Maresjeva. Při přijímacím řízení předložili komisi svůj úmysl stát se kosmonauty, zároveň však zmínili i fakt, že pro tento sen jsou ochotni i zemřít, a možná právě na základě toho byli přijati. Druhého dne se v učilišti probouzejí za zvuků sténání svých spolužáků a zjišťují, že všem ostatním byly přes noc amputovány obě nohy pod koleny po vzoru legendárního sovětského letce Alexeje Maresjeva²⁰⁹, v jehož jménu bylo učiliště založeno. Omon s Mit'kou tak vyvázli tomuto krutému zákroku jen díky svému odhodlání jít za svými sny a stát se ruskými průkopníky v dobývání vesmíru. Jsou tedy

²⁰⁸ Jméno Omon získal od svého otce, který si přál synovi usnadnit cestu životem a směřovat jeho kroky k vojenské kariéře. Jméno, které se shoduje se zkratkou názvu ruských zásahových jednotek milice (Отряд милиции особого назначения), mu měl zajistit úspěch v této oblasti.

²⁰⁹ Алексей Петрович Маресьев (Alexej Petrovič Maresjev), 1916-2001 – sovětský letec, který bojoval proti fašismu. Jeho letadlo však bylo v bojích sestřeleno a Maresjev byl těžce zraněn. Jeho nohy musely být amputovány pod koleny, přesto se však nevzdal, naučil se chodit v protézách a po téměř ročním úsilí se opět vrátil do leteckého útvaru jako pilot. Na základě této události napsal ruský spisovatel Boris Polevoj knihu s názvem *Příběh opravdového člověka*.

zařazení do prvního ročníku tajné kosmické školy při první správě KGB a poté převezení ke studiu do Moskvy. Zde je jim vysvětlena důležitost jejich poslání a jemným nátlakem jsou v zásadě donuceni k podstoupení tohoto výcviku, stejně jako to udělaly desítky chlapců před nimi. Postupně přichází další čtyři hoši, kteří společně s Omonem a Miťkou získávají teoretické znalosti a posléze i praktické zkušenosti s ovládním rakety. Výcvik je však veden pouze na maketě, byť ve skutečné velikosti. Pro Omona a Miťku je však určen lunochod – podivné vozítko složené z rámu kola značky Sport a několika malých přístrojů, který budou vlastními silami pohánět na povrchu Měsíce. V této nejmenší, ale zároveň nejdůležitější části rakety je však místo pouze pro jednoho z nich. Je tedy potřeba zvolit toho lepšího. Jednoho dne proto podstupují reinkarnační testy, které jasně ukazují, že Miťok se na tento zodpovědný úkol nehodí. Necháávají ho proto nelítostně odstranit.

Nedlouho poté plní celá posádka své zkoušky, a tak je vše připraveno k letu do kosmu. Plukovníci odpovědní za tento vesmírný program se chlapcům snaží zpříjemnit poslední okamžiky na zemi, a pak se náhle celá posádka omámená sedativy objevuje na svých místech v opravdové raketě. Úspěch celé akce teď záleží pouze na nich samotných. Jak postupně raketa nabývá své výšky, chlapci jeden po druhém odpojují své moduly a umírají tak pro svou vlast s pocitem, že alespoň napomohli vědeckým výzkumům a dokázali tak, že Sovětský svaz je v této oblasti schopen konkurovat Spojeným státům americkým. Omon však takové pocity nesdílí. Intenzivně vzpomíná na své dětství, ale zároveň svědomitě plní úkoly, které mu posílají ze Země. Jeho povinností je v určité vzdálenosti od místa přistání vystoupit z lunochodu, nabrat vzorky horniny a odeslat je malou raketkou zpět na Zemi, umístit na povrch Měsíce radiomaják vysílající do vesmíru hesla jako MÍR, SSSR, LENIN, a nakonec se zastřelit. Tato poslední instrukce je Omonovi podána především pro jeho dobro, aby tak netrpěl pomalým umíráním ze ztráty kyslíku. To vše musí provést za naprosté tmy. Omonova touha poznat místo, na kterém přistál, je však silnější než strach ze smrti či nesplnění rozkazu, a proto se vydává za hranice vymezeného prostoru. Náhle však zjišťuje, že domnělý měsíční povrch je vlastně jen starým nepoužívaným tunelem metra. Jeho prozření se však nelíbí plukovníkům, a tak se vydávají Omona zneškodnit sami. Ten jim však utíká a větrací šachtou se dostává do stanice metra plné lidí. Nastupuje tedy do prvního vozu a odjíždí vstříc novému životu.

3.3.2. INTERPRETACE DÍLA

Interpretací tohoto díla můžeme najít několik, přestože tematika románu je jasně daná a přímo odkazuje na ponuré prvky minulosti, které autor čtenáři podává v podobě

parodie na totalitní režim Sovětského svazu. Příběh je zasazen do 70. let minulého století, kdy nadšení ze světového trendu dobývání vesmíru postupně opadávalo a začínalo „nabývat čistě propagandistických a politicky soutěžních rozměrů: kosmonauti, obyčejní chlupci, kteří dřív dosahovali téměř zbožštění, částečně ztratili aureolu; začali být „masově vyrábění“²¹⁰. Ruská soutěživost tedy přinutila státníky založit řadu leteckých učilišť či kosmických akademií, kde si vychovávali zájemce o toto prestižní povolání. Nikoho však nenapadlo, že tato touha po vítězství v podstatě může znamenat totéž jako „jít přes mrtvolu“, a to doslova. Na tuto problematiku naráží také poznámka od nakladatelství „Dokořán“ na obálce knihy, ve které se čtenář může dočíst, že „Pelevin si pro svou novelu vyvolil situaci, která bývala v někdejší socialistickém Československu vděčným prostorem k ponuře cynickému vtipkování na téma 'kdoví, kolik Rusáků na ten jejich kosmické program vlastně zařvalo'“²¹¹. Na toto téma se tak i v dnešní době objevuje mnoho konspiračních teorií, které poukazují na fakt, že sovětský kosmický program naprosto podléhal nejvyššímu stupni vojenského utajení, a není proto známo, kolik pokusů bylo provedeno před vlastním „dobytím vesmíru“. Oficiální informace uvádějí datum 12. dubna 1961 a osobu Jurije Alexejeviče Gagarina jakožto novodobého hrdinu, který se jako první vznesl do vzdálených temnot neprobádaného kosmu, avšak mezi veřejností panuje přesvědčení, že Gagarinovi jsou tyto zásluhy připisovány neprávem.²¹² Přestože Rusko jakožto kosmická velmoc dosáhlo svého prvenství, co se týče člověka ve vesmíru, v otázce dobytí povrchu Měsíce bylo ale Spojenými státy poraženo. Sovětský člověk byl nicméně velmi spolehlivý, dokonce spolehlivější než leckteré stroje. Pojem člověk jako stroj se podle M. Peškové objevuje v mnohých dalších dílech ruských autorů, a ve spojení s románem *Omon Ra* zde tedy můžeme jako příklad uvést chůzi těžce se pohybujících studentů Zarájského leteckého učiliště s protézami místo amputovaných nohou.²¹³ V kontrastu s touto těžkopádnou jakoby robotickou chůzí můžeme ještě zmínit lehkost

²¹⁰ BĚLUNKOVÁ, Libuše. Bělko! Strelko! Trhej!. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 2002, roč. 15, č. 151. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15037/pelevin-viktor-omon-ra>

²¹¹ PLEVIN, Viktor. *Omon Ra*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Libor Dvořák. Praha: Dokořán, 2002, 125 s. ISBN 80-865-6928-4.

²¹² Existuje mnoho zdrojů předkládající podobná tvrzení. Poměrně zásadní informace k této problematice poskytl například dokumentární film „Sovětská vesmírná konspirace“, ve které autoři podrobně uvádějí důkazy o tom, že události spjaté s prvním letem člověka do vesmíru, nemusely být takové, jaké byly v té době představovány veřejnosti. (Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?v=AG-H05-O_Ag).

²¹³ PEŠKOVÁ, Michaela. *Idea "nového člověka" v ruské literatuře 20. a 30. let 20. století*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0134-5. s. 74.

a přesnost, s níž později pracují v raketě Omonovi společníci: „Úspěch celé expedice závisel na přesnosti všech jeho úkonů a kroků, a kdyby se jen nepatrně zmylil, znamenalo by to rychlou a nesmyslnou smrt i pro všechny ostatní. Sjoma si to zřejmě velmi bral, a kdykoliv zůstával sám, cvičil dokonce i v kasárenském boxu, aby všechny své pohyby dokonale zautomatizoval. Usedal do dřepu, zavíral oči a začínal pohybovat rty – počítal do dvou set čtyřiceti, pak se začal otáčet proti směru hodinových ručiček a po každých pětáctičeti stupních předváděl složité pohyby rukama.“²¹⁴

Co se týče kosmonautů, ti jsou v tomto románu popisováni jako kamikadze, jejich rozhodnutí však není zcela dobrovolné, kdyby odmítli, zemřeli by stejně. Navíc v knize několikrát popisované omámení sedativy může v čtenáři umocnit pocit, že se již nelze vrátit zpět a státní složky si tak upevňují svou moc. Podle T. Glance je totiž toto dílo nejen parodií na „sovětský výzkum kosmu, ale kosmický program je zároveň metaforou celého sovětského mýtu, „sovětskosti“ jako takové, a navíc tyto souřadnice sovětského kosmu odkazují ke zkušenosti s pobytem v jakémkoliv strašném světě.“²¹⁵ Stejný názor zastává i J. Boroda, která tento výčet rozšiřuje o „mikrokosmos, tedy svět každého jednotlivce, který si tvoří historii uvnitř sebe a pro sebe“²¹⁶. M. Běhounková, dříve pišící recenze pro dnes již neexistující časopis „Ikarie“, vnímá toto dílo jako groteskní karikaturu sovětského vesmírného programu a polemizuje nad otázkou, zda *Omon Ra* považovat za pouhý sen či pokřivenou realitu. Poukazuje také na fakt, že sovětská propaganda se bez uzardění uchýlovala k polopravdám a lžím, které následně šířila jako pravdivé, jak je dokonale popsáno v této knize.²¹⁷

Dalším důležitým tématem, které se v románu objevuje, je problematika „opravdového člověka“. Tento pojem je spjat především se Zarájským učilištěm, jehož název nese jméno proslulého Alexeje Maresjeva. Tento přístup k sovětskému člověku jako k „opravdovému člověku“ nebo „člověku s velkým Č“ byl podle Peškové koncentrován

²¹⁴ PLEVIN, Viktor. *Omon Ra*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Libor Dvořák. Praha: Dokořán, 2002, 125 s. ISBN 80-865-6928-4. s. 44.

²¹⁵ GLANC, Tomáš. Fantastické vrstvy vědomí. *Labyrint revue: časopis pro kulturu*. Praha: Labyrint, 2002, roč. 2002, 11-12, s. 155-7.

²¹⁶ БОРОДА, Елена. Повесть В. Пелевина "Омон Ра" в русле отечественной традиции. In: *Caïm творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-tradition/1.html>

²¹⁷ BĚHOUNKOVÁ, Marta. *Omon Ra*. In: *Daemon* [online]. ©2003-2004 [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.daemon.cz/recenze/detail/148>

právě v románu *Omon Ra*²¹⁸: „Teď bych vám rád řekl, že my tu nevychováme obyčejné letce, ale především opravdové lidi, žeáno. A že až dostanete diplomy a důstojnické hodnosti, docela určitě už z vás budou ti nejopravdovější Člověci s velkým čé, žeáno, jaké si v naší sovětské zemi umíme představit.“²¹⁹ Aluze na dílo Borise Polevého je zde patrná také díky zvláštnímu způsobu přijímání nových studentů, tedy amputací obou dolních končetin a následné učení se chůzi s protézami. Dalo by se dokonce říci, že i samotný Omon je ve své podstatě takovým „opravdovým člověkem“. Jak sám zmínil u přijímacích zkoušek, byl by ochoten pro své poslání dokonce i zemřít, a přesně takové lidi tento režim potřeboval. Byl ostatně také úspěšnější v reinkarnačních testech, kdy se ukázalo, že Miťok byl v jednom ze svých minulých životů fašistickým pilotem, což bylo pro Sovětský svaz naprosto nepřipustné. Pro zodpovědný úkol vesmírného letu proto velitelé vybrali raději Omona, kdežto Miťok byl nelítostně odstraněn. Díky této skutečnosti může tedy čtenář snadno nabýt dojmu, že sovětský režim měl dokonce určité sklony k mystice. Zmíněné téma reinkarnace zároveň odkazuje na Pelevinovu oblibu buddhistického učení, kde se shoduje s nekonečným koloběhem znovuzrození.

Už v tomto Pelevinově prvním románu lze najít také tematiku nejistoty realit. Čtenář si tak podle Bělunkové nemůže být jist, zda se jedná o sen hlavního hrdiny, halucinaci některé z dalších postav, či reálně uskutečňovaný plán komunismu.²²⁰ Je tedy možné se domnívat, že autor v díle vyjadřuje svou pochybnost vůči světu, ve kterém žije, a čtenáři tak ukazuje, že není radno důvěřovat každé informaci, jelikož může být zavádějící, či dokonce naprosto scestná.

Co se týče žánrové charakteristiky, knihu nelze jednoznačně přiřadit pouze k jednomu literárnímu žánru. Dílo vykazuje velké množství znaků, které poukazují na mnohožánrovost textu, a *Omon Ra* tedy může být posuzován hned z několika úhlů najednou. První, čeho si tak čtenář při četbě románu může povšimnout, jsou prvky biografie. Z vyprávění samotného Omona se dozvídáme důležitá fakta o jeho životě – rodinné záležitosti, důležité životní okamžiky, vzdělání v leteckém učilišti, a následný výcvik pro let do kosmu – to vše v chronologickém pořadí, jak postupně hlavní hrdina

²¹⁸ PEŠKOVÁ, Michaela. *Idea "nového člověka" v ruské literatuře 20. a 30. let 20. století*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0134-5. s. 16.

²¹⁹ PLEVIN, Viktor. *Omon Ra*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Libor Dvořák. Praha: Dokořán, 2002, 125 s. ISBN 80-865-6928-4. s. 27.

²²⁰ BĚLUNKOVÁ, Libuše. Bělko! Strelko! Trhej!. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 2002, roč. 15, č. 151. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15037/pelevin-viktor-omon-ra>

dospívá. Velmi významné jsou také prvky antiutopie. Oblast, kde Omon žije, je zde popisována jako pochmurné místo, ve kterém vládne totalitní režim, a společnost se vyvíjí špatným směrem, když dodržuje přehnané ideologické principy. Dílo v sobě zahrnuje několik výrazných antiutopických znaků, jako je například „hrdinův úděl“, kdy (v našem případě Omon) musí čelit všem nástrahám, je ovládán státem – konkrétně pomocí sedativ, a je zde dokonce testována jeho loajalita k nastolenému režimu²²¹, a to především v samém závěru, kdy je během vesmírného letu od Omona očekávána poslušnost především v uposlechnutí rozkazu zastřelit se a obětovat tak svůj život pokroku. Dalším znakem antiutopie je podle J. Novála dokonce téma rodinného uspořádání. „Rodina totiž představuje ostrůvek svobodného myšlení... Antiutopie obvykle popisuje už rozbitý rodinný systém a popisuje důsledky tohoto stavu. V tomto případě je člověk naprosto osamocen a celý jeho život od narození po smrt je ovládán pouze společností.“²²² Ani Omonova rodina proto nebyla ušetřena zkázy. Matka byla zastřelena a otec, ač nebyl v jádru zlý, dal přednost alkoholu a odpovědnost za výchovu raději svěřil do rukou Omonovy tety. Další antiutopické prvky můžeme spatřit v tematické stísněném prostoru, jež se v díle objevuje hned na několika místech. Symbolizuje ji například model rakety, za jejíž rozebrání byli Omon s Mit'kou přísně potrestáni: „„Když ji dělali, tak začali tímhle človíčkem. Uplácali ho, posadili do křesla a pak ho ze všech stran oblepili papírem... Ale víš, co je nejzajímavější?“ zeptal se zamyšleně a tak nějak stísněně Mit'ok. „Že tam nebyly žádné dveře. Zvenku poklop namalovali, kdežto zevnitř je na stejném místě nějaký panel.“²²³ Pozdější výslechy v tajné kosmické škole navíc probíhají v podivné místnosti č. 329, která v člověku vyvolává nepříjemné pocity: „Její okna byla pečlivě zatažena a uprostřed stála známá kovová židle s koženými řemeny na předních nohách a loketních opěrkách, jenže tentokrát k ní ode zdi navíc vedly jakési kabely.“²²⁴ Román můžeme přiřadit také k hororovému žánru, a to nejen na základě tajuplných míst, ve kterých se příběh odehrává – temný les, uprostřed něhož se rozprostírá letecké učiliště, tajné chodby pod Moskvou, kde probíhá výcvik kosmonautů –, ale také strachem hlavního

²²¹ NOVÁL, Josef. *Antiutopie a dystopie: ošklivé světy, za které si lidé můžou sami* [online]. 2010[cit. 2013-06-04]. Dostupné z: http://drakkar.rpgplanet.cz/download/vydani/drakkar_2010_22_rijen.pdf

²²² Tamtéž.

²²³ PLEVIN, Viktor. *Omon Ra*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Libor Dvořák. Praha: Dokořán, 2002, 125 s. ISBN 80-865-6928-4. s. 15.

²²⁴ Tamtéž, s. 62.

hrdiny z neznáma, když se dovídá o nutnosti obětovat svůj život pro budoucnost. Tento děsivý akt sebeobětování tak u mnohých čtenářů může vyvolat až hrůzu. Jelikož autor zachycuje prostředí, které bylo tehdejšími obyvatelům Sovětského svazu dobře známé, není divu, že pocity strachu nabývají na intenzitě. S hororovým prvkem mrzačení se dokonce setkáváme při přijímacím řízení na letecké učiliště, kdy jsou studentům amputovány obě nohy, a prvek smrti doprovází celý kosmický program, při kterém již zahynulo mnoho mladých chlapců s touhou podívat se do vesmíru, a Omon se svými společníky má v této tradici pokračovat. Poutavým dějem a četnými zápletkami s překvapivým koncem připomíná *Omon Ra* dobrodružný román, na druhou stranu fakt, že kniha zdůrazňuje chyby sovětského režimu, poukazuje spíše na parodii.

Stejně jako v předchozím díle se i zde objevuje princip „nomen omen“. Hlavní hrdina je otcem pojmenován podle zkratky ruských zásahových jednotek v dobré víře usnadnění budoucího života, nikdo však netuší, že tímto jménem jsou zpečetěny jeho další kroky (přihlášení na vojenské letecké učiliště, kosmický výcvik). Co se týče Omonova přízviska „Ra“, vybral si ho již jako malý v lexikonu bohů: „Mně se však líbil především proto, že měl sokolí hlavu. A o letcích, kosmonautech a vůbec hrdinech se v rádiu často mluvilo jako o sokolech.“²²⁵ Tuto ukázkou tedy čtenář opět může považovat za předurčení hlavního hrdiny k povolání kosmonauta. Když ještě k těmto poznatkům přidáme fakt, že v azbuce je díky přízvuku jméno této postavy čteno jako „Amon“²²⁶, vznikne tak domněnka, že si vlastně ani nemohl vybrat jinak.

3.3.3. AUTOR O SVÉM DÍLE

„Nepamatuji si přesná data, ale vzpomínám si, že jsem knihu dopsal den před převratem, který zasadil poslední ránu Sovětskému svazu,“²²⁷ tvrdí Viktor Pelevin v jednom z rozhovorů a dodává, že je tedy možné nazvat ji jeho poslední knihou napsanou v SSSR. Pro úspěch díla bylo samozřejmě velmi důležité i správné načasování vydání, a to nejen z hlediska čtenářské oblíbenosti, ale také kvůli samotnému spisovateli. O několik let

²²⁵ PLEVIN, Viktor. *Omon Ra*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Libor Dvořák. Praha: Dokořán, 2002, 125 s. ISBN 80-865-6928-4. str. 56.

²²⁶ Amon byl původně Egypťany považován za nevýznamného boha vzduchu, později bylo jeho jméno spojeno s bohem Slunce Ra a společně tak vytvořili jediného nejvyššího boha „Amon-Rea“. (Dostupné z: <http://www.egyptologie.cz/228/amon/>).

²²⁷ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина*[online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

dříve bylo totiž možné za podobné věci skončit v psychiatrické léčebně a teprve jedna z Gorbačovových reforem tuto situaci změnila. Pelevin proto přiznává: „Když jsem psal *Omon Ra*, tu a tam jsem pociťoval strach z toho, co dělám. Tyto obavy byly ale pouhým zbytkovým pozadím, reálné nebezpečí už neexistovalo.“²²⁸ Co se týče použitého motivu vesmíru, ten nese význam nejen z historického hlediska jako reflexe skutečnosti, ale také odráží prvky Pelevinova života. Jak uvádí ve své eseji *Kód světa*, ve svých osmi letech se stejně jako všichni mladí chlapci chtěl stát kosmonautem²²⁹ a v jednom z rozhovorů také přiznává, že v knize se odrazila i jeho obliba jízdního kola.²³⁰

3.4. HELMA HRŮZY

Román *Helma hrůzy* byl do českého knižního prostředí uveden velmi brzy po vydání v originálním znění. Překlad tohoto díla trval autorovi české verze Liboru Dvořákovi pouhý rok, a proto se již v roce 2006 mohli i naši čtenáři seznámit s tímto světově proslulým textem. Námět na sepsání novodobého románu s mytickou tematikou vznikl v roce 2005 jako nápad britského nakladatele Jamieho Bynga (nakl. Canongate) na vytvoření mezinárodního nakladatelského projektu „Mýty“.²³¹ O vydání v České republice se zasloužilo nakladatelství „Argo“, které se do programu také zapojilo. V rámci projektu bylo osloveno několik světových autorů, jejichž úkolem bylo převyprávět dle vlastního výběru jeden ze starověkých mýtů a zaujmout tak současného čtenáře.²³² Ústředním motivem se tak pro Pelevina stal mýtus o Theseovi a Minotaurovi. Vzniklo tak dílo zajímavé nejen svým obsahem, kde autor propojuje podstatu příběhů dávných kultur se současným způsobem života, ale i formou. Je totiž psáno v podobě imaginárního internetového chatu. Pravdou ovšem je, že text se právě z tohoto důvodu může jevit jako

²²⁸ КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>

²²⁹ ПЕЛЕВИН, Виктор. Код мира. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-kod/1.html>

²³⁰ LIARD, Sally. Виктор Пелевин. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1993-4 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/02>

²³¹ KOZÁR, Aleš. Lainšček, Feri: Nedotakljivi. In: *ILiteratura* [online]. 2009 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/23815/lainscek-feri-nedotakljivi>

²³² KUZMIČOVÁ, Anežka. Hrát si a na nic si nehrát. *Tvar: časopis pro užité umění a průmyslové výtvarnictví*. Praha: Ústředí lidové a umělecké výroby, 2006, roč. 17, č. 17, s. 20.

čtenářsky nepřívětivý, a to především kvůli jeho okleštění od dějových zápletek, které jindy napomáhají sledovat dějovou linii.

Tematika, která se v této knize objevila, zaujala především mladou generaci čtenářů, kteří tráví svůj volný čas podobně jako hrdinové této knihy, tedy na internetových chatech. Není tedy divu, že u této části populace vyvolala *Helma hrůzy* poměrně velké množství pochvalných ohlasů, které se především objevily jak jinak než na internetu. Na ruském oblíbeném internetovém blogu „LiveJournal“ se tak například můžeme dočíst, že: „*Helma hrůzy* – to je ten nejlepší román současného tisíciletí. *Helma hrůzy* je jedním z nejlepších románů Pelevina a nesporně bude i jeden z nejlepších románů této nesmyslné „mytické“ série.“²³³ Stejný názor ale zastává také L. A. Danilkin²³⁴, který ve své recenzi píše: „*Helma hrůzy* je Pelevinovo nejkrásnější dílo, je skutečně jako z pokladu Nibelungů.“²³⁵

Zajímavostí je, že v Rusku byl tento román vydaný nejprve v podobě audioknihy, a teprve o něco později si čtenáři mohli zakoupit papírovou podobu. Tato verze se však od té původní o něco lišila, především byla přejmenována jedna z hlavních postav (Satrik) a vypuštěny některé repliky tohoto hrdiny. Zmínit můžeme i fakt, že téměř okamžitě byla na motivy této knihy sepsána divadelní hra pod názvem „Shlem.com“.²³⁶

3.4.1. OBSAH DÍLA

V úvodu knihy autor čtenáři objasňuje, jaký je pro dnešního člověka pohled na mýty, a vysvětluje, že z našeho světa mýty nikdy nezmizely, jen se přizpůsobily našim moderním podmínkám. Příběh, pokud tak lze tento souhrn rozhovorů devíti postav vůbec nazvat, začíná probuzením několika hlavních hrdinů na místě, které je jim zcela neznámé. Každý z nich se nachází sám v nevelké místnosti vybavené pouze postelí a stolem s počítačem a klávesnicí. Na monitoru je zobrazen pouze chat, a v něm prozatím jediná zpráva od jakési Ariadny. Rozebírají spolu proto, kde se mohou nacházet, a z rozhovoru

²³³ Виктор Пелевин "Шлем Ужаса". In: *LiveJournal* [online]. 2005 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://ru-books.livejournal.com/716113.html>

²³⁴ Лев Александрович Данилкин (Lev Aleksandrovič Danilkin) – nar. 1974, současný ruský spisovatel, novinář a literární kritik.

²³⁵ ДАНИЛКИН, Лев. Шлем ужаса. In: *Афиша* [online]. 2005 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://www.afisha.ru/book/774/review/151141/>

²³⁶ ВЕРНИЦКИЙ, Алексей. Пелевин В. Шлем ужаса: Креатифф о Тесе и Минотавре. In: *Новая литературная карта России* [online]. 2008 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://www.litkarta.ru/dossier/vernitsky-pelevin/#2>

vyplývá, že jejich místnosti vypadají naprosto stejně. Usuzují tedy, že se nacházejí ve stejné budově, nicméně pokusy navázat spojení přes zeď selhávají. Nikdo z nich netuší, jak se v místnosti ocitl, shodují se však, že se jednoduše probudili na posteli oděni v chitónu²³⁷. Ani jména, pod kterými vystupují v chatu, si však nezvolili sami, nýbrž jim byla přidělena počítačem. Postupně také zjišťují, že jejich konverzace je sledována někým „zvenčí“, jelikož veškeré osobní informace a nadávky jsou ihned odstraňovány. Do jejich pokojů vedou pouze jediné dveře, v naději na osvobození proto obrazejí svou pozornost právě na ně, ty jsou však uzamčené. Na dveřích je vyražen podivný ornament, který připomíná oboustrannou sekyru, jaká byla používána ve starověké Krétě.

Postava Ariadny, která vlákno tohoto rozhovoru začala, se o něco později přidává k chatujícím postavám, a přiznává, že ví, jak se v této situaci všichni ocitli. Vypráví proto ostatním svůj sen, ve kterém spatřila jejich vězňatele – Asteriska. Asterisk je nekonečně mocný, dokonce mocnější než sám Bůh. Na hlavě má nasazenou helmu se dvěma býčími rohy a z vyprávění vyplývá, že je pro ně tato bytost nebezpečná. Postava Monstradama dokonce přichází s hypotézou, že se nacházejí v labyrintu a Asterisk pro ně představuje obávaného Minotaura. Podle legendy tak musejí čekat na postavu Thesea, který je z labyrintu vyvede. Nechtějí však pouze doufat v příchod jejich osvoboditele, a tak žádají Moderátora (jak nazývají toho, kdo sleduje jejich konverzaci zvenčí), aby odemkl dveře jejich pokojů. Vydávají se tak na průzkum a zjišťují, že každý má za dveřmi úplně jiné místo. Jedna z hrdinek dokonce na každém rozcestí objevuje plánek se značkou, kde přesně se nachází, a proto předpokládá, že se v labyrintu nedá zabloudit. Každý však za svým pokojem nachází svůj vlastní, něčím specifický labyrint. Ariadna mezitím vypravuje další sen o obávaném Asteriskovi, ve kterém spatřila podstatu jeho rozumu, jež je nazýván „helma hrůzy“. Dozvídají se také, že podle některých zdrojů helma hrůzy a tedy ani Minotaurus vůbec neexistují, ale zároveň jsou v nás i všude kolem nás. Minotaurus by měl zmizet sám, pokud si všichni sundají helmu hrůzy, ale jelikož helma hrůzy neexistuje, neměli bychom ji ani nasazovat, ani sundávat. Na konci příběhu tak všichni s úlevou zjišťují, že celá tato situace se odehrála v helmě hrůzy.

²³⁷ Chitón – řecké spodní roucho pro muže i ženy. (*Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Dvacátýosmý díl. Doplnky* [online]. Praha: Sdružení pro Ottův slovník naučný, 1897, s. 213 [cit. 2013-05-10].)

3.4.2. INTERPRETACE DÍLA

Už samotné dílo by se ve své podstatě dalo označit jako interpretace. Autor zde čtenářům představuje svůj pohled na dílo starořecké mytologie, zároveň se však vyjadřuje k otázce moderního života současné společnosti. Pokud se zaměříme na originální znění mýtu, nalezneme u Pelevina hned několik odchylek. Podle českého rusisty N. Mokrého se tak Pelevin při tvorbě *Helmy hrůzy* zabýval pouze motivem labyrintu, ostatní okolnosti příběhu – například to, co předcházelo cestě za Minotaurem nebo návrat zpět, zcela vypustil. Přitom naprostá většina knihy je věnována právě popisu tohoto labyrintu, který má ovšem pro každou postavu jiný význam.²³⁸ Pelevin tak motiv labyrintu zobrazuje nejen v příběhu samotném, ale přirovnává k němu celou knihu, což ostatně dokazuje citát argentinského spisovatele Borgese, uvedený v úvodu této knihy²³⁹: „Nikdo nechápe, že kniha a labyrint je totéž...“²⁴⁰ V ještě odvážnější hypotéze však může být za labyrint považován celý svět, který nás obklopuje. Různé názory hlavních hrdinů na labyrinty by tak mohly znamenat různé pohledy na svět a problémy v něm. Vždyť i v reálném světě zaujímá každý člověk rozdílný postoj k životu. Literární vědkyně A. Kuzmičová se ve své recenzi na toto dílo také přiklání k myšlence, že autor „helmou hrůzy“ označuje nelichotivě dnešní svět.²⁴¹

Hlavní hrdinové jsou v příběhu autorem nemilosrdně vydáni napospas virtuální realitě, a je jen na nich, jak se z této situace dostanou. Vystává tak před nimi otázka o existenci jejich zachránce, který do chatového rozhovoru zasahuje pouze proto, aby z počátečních písmen jmen hlavních postav vytvořil jméno „Minotaur“.²⁴² Právě proto se

²³⁸ Informace získané na základě poslechu pořadu „Kritický klub“ z audioarchivu Českého rozhlasu 3 – Vltava (DVOŘÁK, Libor. *Kritický klub: Helma hrůzy*. 2006. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/441582>)

²³⁹ GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 180. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

²⁴⁰ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Helma hrůzy: [mýtus Thésea a Minotáura]*. Vyd. 1. Překlad Libor Dvořák. Praha: Argo, 2006, 292 s. ISBN 80-720-3761-7.

²⁴¹ KUZMIČOVÁ, Anežka. Hrát si a na nic si nehrát. *Tvar: časopis pro užité umění a průmyslové výtvarnictví*. Praha: Ústředí lidové a umělecké výroby, 2006, roč. 17, č. 17, s. 20.

²⁴² Jedná se o jména – Monstradamus, Isolda, Nutcracker, Organizm)-; Theseus, Ariadna, UGLI 666, Romeo-y-Cohiba. V tomto výčtu jmen chybí ještě postava Sartrik, která se ovšem do rozhovoru vmísila v době, kdy se Theseus chatu již neúčastnil a společně s ostatními tak z počátečních písmen svých jmen vytvořili slovo „Minos“, což odkazuje na krétského krále, otce Minotáura, který nechal tuto mytickou postavu uvěznit do labyrintu. (РЕШЕТНЯК, Мария. Мифологическая основа романа В. Пелевина «Шлем Ужаса». In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-myth/1.html>)

můžeme domnívat, že výběr jmen pro hrdiny příběhu rozhodně nebyl náhodný. Opět se tedy setkáváme s principem „nomen omen“, který Pelevin používá téměř ve všech svých dílech. Důležitý je také nick hrdinky Ariadny, jež v původním mýtu pomohla odvážnému Theseovi klubkem nití, a tak i v této novodobé Pelevinově interpretaci právě ona rozmotává záhadu jejich věznitele. Pomocí snů, které se jako červená nit táhnou celým příběhem, vysvětluje ostatním tajemství obávaného Minotaura. Zmínit ještě můžeme dvě postavy – Romeo-y-Cohiba, který odkazuje na významné dílo Williama Shakespeara, a Isolda, jejíž jméno figuruje ve středověkém rytířském eposu. Můžeme se domnívat, že oba hrdinové hledají v knize své milované protějšky, a jména jim tak předurčují společný osud. Nyní se ale vraťme k hrdiny tolik očekávané postavě Thesea. Velmi krátkým objevením této postavy se také zabývá literární kritik A. Vernickij, který toto dílo považuje za povedené představení buddhistické věrouky, a samotného Thesea vidí jako osvícenou bytost, v niž se snaží proměnit všichni buddhisté. Fakt, že čtenář v knize nenarazí na jedinou přímou zmínku o tomto učení, jak tomu bylo doposud u tohoto autora zvykem, obhájí slovy samotného Pelevina (viz níže).

Literární kritik P. Basinský však chápe zjednodušeně toto dílo pouze jako román o internetu, ve kterém přebývá Minotaurus schopný nás zničit, a čtenářům tak vzkazuje: „Zbav se svého Minotaura a internet se stane běžným informačním a komunikačním nástrojem.“²⁴³ Patrně tak zde naráží na fakt, že internet je plný nejrůznějších informací a záleží jen na uživateli, jak s nimi budou zacházet. Vzhledem k faktu, že postavám byla jejich jména přidělena někým zvenčí, a čtenář tak nemá nejmenší ponětí o jejich reálné identitě či vzhledu, a vezmeme-li zároveň v potaz Pelevinovu nedůvěru a špatný vztah k masovým médiím, můžeme se domnívat, že autor zde kritizuje internetové prostředí, a to především z důvodu její anonymity. Internet je v dnešní době místem, kde se virtuálně setkává mnoho mladých lidí skrývajících svoji pravou tvář pod nejrůznějšími nicneříkajícími přezdívkami a chatovými nicky, proto si nikdy nemůžeme být jisti, s kým vlastně jednáme. Tuto skutečnost tak Pelevin ještě zvýraznil cenzurou, která zavládne pokaždé, když si hrdinové mezi sebou snaží vyměnit důvěrné informace, a veškeré snahy o osobní setkání jsou znemožněny. Opět zde tedy narážíme na myšlenku nejistoty reality, která se objevuje v celém díle. Čtenář se později také dovídá, že sama helma hrůzy, Minotaurus ale i vlastní labyrint, jsou sice všude kolem nás, dokonce i v nás samotných,

²⁴³ БАСИНСКИЙ, Павел. Ужас "Шлема". In: *Lenizdat.ru: Информационный портал медиасообщества Санкт-Петербурга, Ленобласти и Северо-Западного региона* [online]. 2005 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://www.lenizdat.ru/a0/ru/pm1/c-1035663-0.html>

ale je důležité si uvědomit, že: „V tom to možná celé bude. Nehledat, kde je východ, ale pochopit, že život je křižovatka, na které zrovna stojíme. V takovém případě labyrint zmizí. Celý totiž existuje jen v našich představách, kdežto ve skutečnosti nás vždy čeká jen jednoduchá volba – kam se vydat dál.“²⁴⁴ Tento výrok jedné z postav můžeme považovat za konstatování, že veškeré problémy existují jen v našich hlavách a nic není neřešitelné.

Tomáš Glanc k otázce Thesea a Minotaura ještě uvádí, že „hrají roli podobnou Godotovi z Beckettova dramatu: panuje o nich mnoho mínění a dohadů, očekávají se, ale nikdy nepřijdou, protože možná jsou už tady.“²⁴⁵ Stejného mínění je také ruský spisovatel a literární kritik D. Bavliskij, kterému *Helma hrůzy* výše zmíněné drama připomíná.²⁴⁶

3.4.3. AUTOR O SVÉM DÍLE

Na základě čtenářské úspěšnosti byl román *Helma hrůzy* nominován na cenu „Národní bestseller“ („Национальный бестселлер“), přestože odborná porota tento text nečetla. Navzdory hrdosti, kterou Viktor Pelevin cítí na to, jak se mu toto dílo podařilo, však s možným označením románu jako „národní bestseller“ nesouhlasí. „Je to experimentální text, který nebyl určen jako konkurence k románům s právem prodávat se národu lépe než ty ostatní.“²⁴⁷, uvedl autor v jednom z rozhovorů. Na otázku, proč zvolil právě tento příběh, ale novinářům ochotně odpovídá: „Rozhodl jsem se zahrát si ruletu a požádal jsem jednu dívku, dceru mých italských přátel, aby mi mýtus vybrala. Dlouho přemýšlela, a poté mi poslala e-mail s jediným slovem – Minotaurus.“²⁴⁸ O tom, že se dílo podařilo a Pelevin splnil své zadání na výbornou, nemůže být sporu, a tak jediné, co vyvolává otázky je autorova oblíbená tematika buddhismu, s níž se podle Vernického v knize setkáváme, přestože text nezahrnuje o východním učení jedinou přímou zmínku. Sám Pelevin nicméně prohlašuje, že: „Neexistuje jediný text, který by od prvního do posledního písmene nebyl buddhistický... Nyní jsem však začal chápat, že ve skutečné

²⁴⁴ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Helma hrůzy: [mýtus Thésea a Minotaura]*. Vyd. 1. Překlad Libor Dvořák. Praha: Argo, 2006, 292 s. ISBN 80-720-3761-7. s. 227.

²⁴⁵ GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 180. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

²⁴⁶ БАВИЛЬСКИЙ, Дмитрий. Вы слышите их?: «Шлем ужаса» Виктора Пелевина: книга и спектакль. In: *ВЗГЛЯД.РУ* [online]. 2005 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://vz.ru/culture/2005/12/13/15575.html>

²⁴⁷ Виктор Пелевин: история России – это просто история моды. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-gaz/1.html>

²⁴⁸ Tamtéž.

buddhistické knize nemusí být o buddhismu ani jedno slovo.²⁴⁹ Nezbyvá proto, než takovému tvrzení důvěřovat.

3.5. SVATÁ KNIHA VLKODLAKA

Překlad tohoto románu do českého jazyka vznikl pod záštitou nakladatelství „Plus“ v roce 2011, tedy jako prozatím poslední překlad Pelevinovy tvorby s poměrně velkým odstupem od vydání původního díla v roce 2004. V Rusku vyvolalo ve své době vydání tohoto díla zcela protichůdné reakce. Milovníci klasické literatury a stejně tak literární kritici tímto románem opovrhovali, zatímco mladí čtenáři ho zařazovali mezi to nejlepší, co Pelevin doposud napsal. Fakt, že *Svatá kniha vlkodlaka* obsadila na několik měsíců nejvyšší příčky v žebříčku nejprodávanějších knih v Moskvě, kladný názor pouze potvrzoval.²⁵⁰ „To, co dělá Pelevina Pelevinem, není příběh, ale filosofie v umělecko-publicistickém podání. Zatímco čtenáři tenhle způsob filosofování přijali s nadšením, od kritiků se autor příliš chvály nedočkal.“²⁵¹, píše ve své recenzi R. Bzonková. Příčinou tak může být úvodní text, nazvaný „Expertní referát“, ve kterém Pelevin upozorňuje, že „tento text si samozřejmě v žádném případě nezaslouží serióznější literárněvědnou či kritickou analýzu“²⁵². Pravděpodobně se tak tímto výrokem chtěl vyhnout velkému množství recenzí, tento záměr se však nevydařil. Uvést zde ale můžeme i větu z recenze literární kritičky N. Kurčatové, která hovoří za vše: „Novou knihu stojí za to si přečíst, už jen proto, že je lepší, než ty předešlé.“²⁵³

Překladatel Ondřej Mrázek si tak vzal velmi nelehký úkol zprostředkovat českým čtenářům toto neobvyklé dílo plné typicky ruských reálií, „do jiných jazyků a kulturních

²⁴⁹ НОВИКОВА, Лиза. "Вдали от комплексных идей живешь, как Рэмбо,— day by day": Виктор Пелевин о себе и своей новой книге. *Коммерсантъ: Ежедневная общенациональная деловая газета* [online]. 2003, 157 (2760) [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.kommersant.ru/doc/408159>

²⁵⁰ BZONKOVÁ, Radka. Viktor Pelevin: Svjaščonnaja kniga oborotnja. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2005 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17121/pelevin-viktor-svjasconnaja-kniga-oborotnja>

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² PELEVIN, Viktor Olegovič. *Svatá kniha vlkodlaka*. 1. vyd. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Plus, 2011, 390 s. ISBN 978-802-5900-260. s. 9.

²⁵³ КУРЧАТОВА, Наталия. Священная книга оборотня. In: *Time Out Москва* [online]. [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://www.timeout.ru/books/event/2148/>

prostředí jen obtížně převoditelných²⁵⁴. Sám Mrázek se k překladu ve svém dovětku ještě vyjadřuje, že tento román je navíc „vystavěn na architektonicky důmyslně propojených pilířích slovních hříček a významově rezonujících asociací, takže pokoušet se najít pro všechny jemné nuance a jazykové orgie slovní ekvilibristiky český ekvivalent bylo troufalé a překladatelsky přidržené²⁵⁵. Z těchto důvodů se proto obával neúspěchu a rozmýšlel dokonce možnost nepřekládat tento text. I přes veškeré jazykové a kulturní bariéry však zvítězila touha obohatit českou literaturu o nový pohled na svět.

3.5.1. OBSAH DÍLA

Tato kniha nezačíná na Pelevinovu tvorbu příliš obvyklým způsobem. Místo klasického představení hlavních hrdinů a vržení čtenáře do děje je v úvodu předložen záznam, který představuje podivné okolnosti nálezu tohoto textu. „Expertní referát“, jak je tento spis nazván, přináší informace o tom, že text byl nalezen v moskevském Bitcevském parku za podivných událostí, které vyděsily mnoho kolemjdoucích. Mezi ohořelými zbytky rámu jízdního kola byl nalezen batoh s dámským oblečením a pevným diskem, na němž se nacházel soubor s názvem „acuri“. Veškeré souvislosti s tímto spisem však čtenář pochopí až po přečtení celé knihy.

Hlavní hrdinka románu – A Čuri²⁵⁶ – je několik tisíc let stará žena-liška. Svým vzhledem však připomíná spíše dospívající dívku, čehož náležitě využívá při své práci. Představuje se totiž jako prostitutka živící se sexuální energií bezocasých opic, jak sama nazývá lidstvo, a díky této energii se tak stává téměř nesmrtelnou. Aby své zákazníky nevydělala, používá místo svého pravého jména nejrůznější pseudonymy a v dokladech uvádí věk 19 let. Schůzky s klienty však probíhají pouze na úrovni vědomí, A Čuri v těchto chvílích používá svůj ocas (chvost, jindy také „anténa“) k jejich hypnotizaci a dále se imaginárně odehrává pouze to, po čem klienti touží. Svůj příběh tak začíná čtenářům vyprávět ve chvíli, kdy je na cestě do luxusního hotelu za jedním z nich. V tomto případě se jí ale situace vymyká z rukou, klient při aktu „seskočí z chvostu“ a poznává tak celou pravdu. Dokonce se pokouší A Čuri zabít, když se mu to ale nepodaří, skočí sám z okna a hlavní hrdinka tak utíká neodhalena.

²⁵⁴ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Svatá kniha vlkodlaka*. 1. vyd. Praha: Plus, 2011, s. 389. ISBN 9788025900260. s. 389.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 389.

²⁵⁶ V čínštině A Čuri znamená Liška A. Jiný význam tohoto jména, především pak hanlivé narážky na kmen „čur“, hlavní hrdinka románu odmítá.

Po tomto incidentu se již A Čuri v hotelu nemůže objevit, a proto si na internetu zadává inzerát. Na ten po čase odpovídá i Vladimír Michajlovič a nabízí poměrně vysokou odměnu, kterou A Čuri přijímá, a vydává se proto za ním do jeho sídla. Jak se však vzápětí ukáže, Michajlovič je plukovníkem FSB (Federální služba bezpečnosti, dřívější KGB) a chce, aby si A Čuri odpracovala stížnost jednoho z jejích klientů. Do příběhu však náhle vstupuje další postava, mladý generálporučík Alexandr Šedý, který celou situaci zachraňuje. A Čuri se s Alexandrem začíná pravidelně stýkat, tentokrát se však nejedná o pouhé ukojení potřeb, nýbrž o opravdovou lásku. Jednoho dne se A Čuri pokusí použít na Alexandra svůj chvost, ale tvrdě narazí. Alexandr se v tu chvíli promění ve vlkodlaka a odhalí tak svoje tajemství. Postupně se jejich vztah čím dál více prohlubuje, a tak si vzájemně svěřují a odhalují nejtajnější zákoutí svých duší. Proto také A Čuri Alexandrovi předvádí svou schopnost převtělit se do liščího těla. Do jejich spokojeného soužití ale najednou vstupuje A Čuriina sestra I Čuri spolu se svým lidským přítelem Lordem Cricketem, který jim vysvětluje svou teorii o nadvlkodlakovi. Nikdo z nich však nechce, aby je Lord odhalil, a proto předstírají, že pověstem o nadvlkodlakovi nevěří, a proto jim také nevěnují velkou pozornost.

Alexandr jednoho dne odjíždí na pracovní cestu do země Roporafiněnsk a bere s sebou také A Čuri, aby poznala, jakým způsobem se živí on. Jak se ukazuje, Alexandr hraje významnou roli v těžbě ropy, ta se však začala z vrtů postupně ztrácet. Alexandrovým úkolem je proto vytím na měsíc ropu navrátit zpět, aby obchod s touto surovinou mohl pokračovat dál. Prosby vlkodlaka se vyplní, a A Čuri je po tomto fascinujícím zážitku přesvědčená, že už snad nemůže milovat více. O několik dní později ale svou obrovskou láskou odsuzuje Alexandra od záhuby. Osudným se tak Alexandrovi stává polibek na ústa, po němž se nepromění ve vlkodlaka tak jako obvykle, ale v pouhého toulavého psa. Na následné pracovní cestě, kam se musí odebrat, však tuto proměnu jeho společníci neakceptují a Alexandr se tak vrací postřelený a se strachem o svůj i A Čuriin život.

Najdou si tedy úkryt ve starém opuštěném betonovém bunkru, kde společně tráví veškerý čas a dlouhé chvíle krátí úvahami nad vírou, vědomím a vnímáním. Čtenář se tak dozvídá, že hlavní hrdinka, stejně jako všechny ostatní lišky, věří v nadvlkodlaka, který by měl vykoupit veškeré jejich hříchy a předat jim „svatou knihu vlkodlaka“, z níž se dozví tajemství vlkodlaků a liškového. A Čuri mnoho času také věnuje meditacím a rozjímáním nad tím, kdo vlastně nyní Alexandr doopravdy je. Ten se domnívá, že by mohl být oním nadvlkodlakem, ale tento názor mu A Čuri vyvrací, jelikož si totéž myslí o sobě. Svě tvrzení dokládá vyprávěním o jedné ze svých cest do Číny, kde se setkala se Žlutým

Pánem. Ten jí předal tajné učení, jež by lišky a vlkodlaky mělo osvobodit za jeden jediný život. Podle tohoto učení je život pouze procházkou po zahradě iluzorních forem a základem osvobození je Duhový proud, ke kterému je nutné najít „klíč“. Duhový proud je však všude kolem nás a nadvlkodlaky jsme my všichni, jen si tuto skutečnost neuvědomujeme.

Na závěr A Čuri v meditaci prozře a stává se nadvlkodlakem. Když však procitá, zjišťuje, že Alexandr utekl a zanechal po sobě pouze dopis, ve kterém se s A Čuri rozchází. Ta se proto rozhoduje sepsat všechny informace z tajného učení do jedné instrukce. Tajným klíčem k Duhovému proudu je podle ní láska, lidé by však ještě měli přehodnotit celý svůj život a pochopit malichernosti vlastních cílů a záludnosti vlastních činů. A Čuri tak ukládá instrukce na pevný disk a rozhoduje se vydat do Bitceevského parku, vjet na kole na skokanský můstek a přestat vytvářet tento svět. Na konci díla se tak čtenář vrací opět k úvodu a propojuje tyto části v jeden celek.

3.5.2. INTERPRETACE DÍLA

Spíše než příběhem nabitým dějem a akčními zápletkami je tato kniha plná filozofických úvah a rozjímání nad světem jako takovým. Autor zde vyjadřuje myšlenky, jací lidé doopravdy jsou, a jakými by se naopak měli stát. Pomocí hlavní hrdinky zde tak čtenáři zprostředkovává myšlenky východního filozofického učení – buddhismu. V průběhu románu se tak čtenář stává svědkem proměny obyčejné liškodlačice v nadvlkodlaka²⁵⁷, který představuje jakousi vyšší úroveň bytí lišek i vlkodlaků, a této transformace bylo dosaženo právě dodržováním buddhistických zásad. Ačkoliv je v knize A Čuri představena jako zástupkyně nadpřirozených bytostí (ale také zvířat), v otázce osvobození pro ni platí přibližně stejná pravidla jako pro lidské bytosti. Jednou ze základních myšlenek buddhismu je totiž osvobození bytostí od utrpení, čímž je míněn stále se opakující koloběh zrození a smrti. Podle Buddhova učení se tento koloběh opakuje do té doby, než naše bytí dosáhne vyšší dimenze existence, a po dosažení tohoto stavu – v buddhismu nazývaném jako nirvána – se stáváme osvobozenými. Přesně po takové zkušenosti prahne také hlavní hrdinka této knihy. Jelikož buddhistické učení nedělá rozdíly mezi bytostmi, které mají o toto učení zájem, nikdo nemůže tvrdit, že existuje pouze jeden

²⁵⁷ Pojem „nadvlkodlak“ je zde chápán jako bytost, která dosáhla vyšší úrovně existence a od nižších forem se odlišuje pouze větší moudrostí a lepšími schopnostmi. Stejně tak se může jednat i o lidskou bytost. Je zde tedy zcela patrná narážka na teorii o nadčlověkoví významného německého filozofa Friedricha Nietzscheho.

jediný nositel tajemství osvobození, což ostatně také dokazuje úryvek z knihy: „Vyvolený je každý, kdo chápe, že jakákoli žížala, motýl, nebo dokonce stéblo trávy na kraji cesty jsou úplně stejně vyvolení jako on, jen s tím rozdílem, že o tom zatím nevědí. Proto je dobré být velice ostražitý, abys náhodou někomu z nich neublížil nebo ho neurazil.“²⁵⁸

Román *Svatá kniha vlkodlaka*, stejně jako veškerá Pelevinova tvorba, je však spojen s další myšlenkou buddhismu, jíž je iluzornost. Východní filozofie považuje jakékoliv interpretace světa za iluzorní a nabádá své žáky k odpoutání se od těchto iluzí a lpění na veškerých významech jevů daných zkušeností či výchovou. Dokonce jazyk, kterým hovoříme, nám umožňuje poznat svět pouze zkresleně, protože každé slovo má jen omezené množství významů. Je tedy nutné si uvědomit, že nic není takové, jaké se nám může zpočátku jevit. Pelevin tak ve své knize zachází ještě dál a prostřednictvím hlavní hrdinky čtenáři sděluje, že: „Když dlouho hledíš do svého nitra, pochopíš, že tam nic není. A jaký má smysl chtít něco kvůli tomu ničemu?... Když se nad tím pořádně zamyslíš, zjistíš, že ve skutečnosti není nikde nic,“ řekla jsem „Jediný, co doopravdy existuje, je tvoje volba, díky který můžeš tu prázdnotu zaplnit.“²⁵⁹ R. Bzonková ve své recenzi uvádí, že v Pelevinových dílech je velmi časté pronikání hlavních hrdinů do jiných světů a jeho „poslední román *Svatá kniha vlkodlaka* je především o tom, jak překročit svou danou hranici. Staročínská liška velice dobře rozumí tomu, že prostranství ani čas nehrají v tomto úkolu žádnou roli.“²⁶⁰

V literární sféře se však objevuje mnoho dalších interpretací. Jednou z nich je výklad partnerství hlavních hrdinů jako vztah mezi politickou mocí a masmédií. A Čuri je tak považována právě za masmédiu, ke kterým, jak je známo, Pelevin nechová příliš velké sympatie. Podle A. Antonovského, ruského překladatele a vedoucího vědeckého pracovníka Katedry sociální filozofie Moskevské státní univerzity M. V. Lomonosova, tak ve své knize Pelevin patrně nedůvěřuje vnímavosti svých čtenářů, a proto je text doplněn celou řadou očividných detailů, které pouze zvýrazňují tuto alegorii: chvost – ve své podstatě anténa, která vysílá obrazy očekávané klienty, virtuální prodejnost, absence substanční hodnoty. Na druhé straně je postava Alexandra představitelem vlády oligarchie.

²⁵⁸ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Svatá kniha vlkodlaka*. 1. vyd. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Plus, 2011, 390 s. ISBN 978-802-5900-260. s. 364.

²⁵⁹ Tamtéž, str. 331.

²⁶⁰ BZONKOVÁ, Radka. Pelevin, Viktor: Svjaščonnaja kniga oborotnja. In: *ILiteratura* [online]. 2005 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17121/pelevin-viktor-svjasconnaja-kniga-oborotnja>

Vláda má v oblibě média a média tento postoj opětvují. Idyla takového spojení (zde narážka na svazek vládní moci a tisku za dob Jelcinovy vlády) je však nestabilní jako vše velké.²⁶¹ Zde se ještě nabízí uvést výrok samotného Pelevina, který neúmyslně podpořil tuto interpretaci: „Vše, co jsem chtěl sdělit novinářům, jsem vyjádřil... v této knize.“²⁶² Propojení tohoto textu s jedním z médií však uvádí v doslovu této knihy také autor českého překladu Ondřej Mrázek: „Text knihy se proto hemží výrazy a narážkami, které si přímo říkají o dohledání v nejrůznějších googlech a wikipediích, a je prošpikován písněmi a klipy lehce dostupnými na serveru You Tube...“²⁶³

3.5.3. AUTOR O SVÉM DÍLE

Jeden z mála rozhovorů s Viktorem Pelevinem na téma *Svatá kniha vlkodlaka* byl otištěn v roce 2004 v deníku „Izvestija“ („Известия“). Zpravodajka deníku pokládala autorovi dotazy ohledně této nové knihy a především pak hlavních postav. Tak například fakt, že Pelevinovi hrdinové byli doposud pouze mužského pohlaví, vysvětlil autor následujícím způsobem: „Tento román nebyl ani tak vymyšlen, jako mi byl spíše nadiktován jakousi velmi sympatickou ženskou podstatou, do které jsem se jednoduše zamiloval, zatímco jsem knihu psal. Samozřejmě nechci říct, že doopravdy věřím v takové věci – ale zkrátka jsem vše subjektivně pociťoval přesně takhle. Kniha se psala velmi lehce a já jsem plnil funkci spíše stenografa a redaktora, než pouhého tvůrce... Opravdu jsem se ztotožnil s hrdinkou tak silně – až se mi zdálo, jako bych tůkal do klávesnice liščími tlapkami. Je to zajímavý pocit.“²⁶⁴

²⁶¹ АНТОНОВСКИЙ, Александр. Священная книга оборотня: антипутинский манифест или экзистенциальная притча?. In: *Институт философии Российской академии наук: Сектор социальной эпистемологии* [online]. [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://episteme.iph.ras.ru/pelevin.doc>

²⁶² КОЧЕТКОВА, Наталья. Виктор Пелевин: «Несколько раз мне мерещилось, будто я стучу по клавишам лисьими лапами». In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2004 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/38>

²⁶³ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Svatá kniha vlkodlaka*. 1. vyd. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Plus, 2011, 390 s. ISBN 978-802-5900-260.

²⁶⁴ КОЧЕТКОВА, Наталья. Виктор Пелевин: «Несколько раз мне мерещилось, будто я стучу по клавишам лисьими лапами». In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2004 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/38>

3.6. SPOLEČNÉ RYSY PELEVINOVÝCH ROMÁNŮ

Každý Pelevinův román je naprosto originální, ať už svým příběhem, jímž dokáže čtenáře vtáhnout do děje tak, že se rázem stává jeho součástí a společně s hlavními hrdiny prožívá jejich nevšední zážitky, formou, jež mnohdy už na první pohled zaujme svou nevšedností, ale také faktem, že tím, kdo si určuje definitivní podobu a hranice příběhu je právě čtenář. Přesto však již po přečtení několika děl můžeme spatřit prvky, které jsou společné celé Pelevinově románové tvorbě, a můžeme určit základní rysy Pelevinovy poetiky.

Prvním společným a také nejvýraznějším znakem Pelevinovy tvorby je intertextualita. Při četbě není možné si nevšimnout, že texty se doslova hemží nejrůznějšími citáty a odkazy na další významná literární či filmová díla, a to nejen ruská, ale i světová. „Autor zdánlivě vystupuje jako literární plagiátor a v metatextových narážkách si vypůjčuje kdeco od kohokoli, jeho vlastní literární invence společně s originalitou jsou však natolik silné, že jakékoli „zajeté“ mustry bezpečně přehluší“²⁶⁵, uvádí v jedné ze svých recenzí B. Gregorová. K problematice intertextuality v Pelevinově tvorbě se vyjadřuje také S. Gurin, který tvrdí, že k četbě a plnému pochopení Pelevinových děl je nutný intelekt a erudice čtenáře. Dokonce i vzdělaní lidé tak podle Gurina mnohdy nedokáží rozluštit veškeré intertextuální odkazy, a proto „stejně jako v případě klasických textů (například Shakespearova dramata), abychom mohli ocenit Pelevinovy knihy, je nutné „být v obraze“ a přečíst desítky knih na dané téma“²⁶⁶. Nejen aluzemi a citacemi děl jiných autorů, ale také jejich vzájemným propojením tak, aby vše dávalo smysl, nám Pelevin ukazuje svou vzdělanost a sečtělou škálu textů, s pomocí kterých komponuje své romány, je velmi rozmanitá – od klasických literárních děl, přes filozofické a náboženské traktáty, až po současný folklor. Cizí díla uvádí v nejrůznějších kontextech, a proto fakta, která si myslíme, že dobře známe, dostávají náhle úplně jiný význam. Každá kniha včetně výše uvedených tedy představuje odkaz na dlouhý seznam literárních děl, filmových snímků, textů písní a narážek na reálné postavy historie i současnosti. Z důvodu složitosti a rozsáhlosti této problematiky však není mnoho těch, kteří by svou práci věnovali

²⁶⁵ GREGOROVÁ, Bára. Pelevin, Viktor: Čapajev a Prázdnota 2. In: *ILiteratura* [online]. 2002 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14819/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnota-2>

²⁶⁶ ГУРИН, Станислав. Пелевин между буддизмом и христианством. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2011 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-gurin/1.html>

samostatně tématu intertextuality v Pelevinových prózách. Jako stručný zdroj proto uvádíme ruskou verzi internetové encyklopedie Wikipedie²⁶⁷.

Intertextualita se však u Pelevina projevuje ještě na další úrovni. Stejně tak jako se v jeho dílech objevují texty jiných autorů, nejrůznější odkazy se týkají i jeho vlastní tvorby. Tak například v románu *Generation P* podrobněji popsal svůj vztah k médiím, což v menší míře učinil již ve svém předchozím díle *Čapajev a prázdnota*, kde promlouvá ústy vedoucího pobočky japonské firmy: „U nás v Japonsku vyrábíme nejlepší televizory na světě, ale to nám nijak nebrání mít stále na zřeteli, že televizor je prostě jen malé průzračné okénko, kterým je vidět do popelnic duchovního odpadu.“²⁶⁸ Na spojitost mezi těmito dvěma romány ale poukazují ještě další analogie. Událost stručně popsaná v *Čapajevovi a prázdnotě*, při níž se opilý Jelcin potácí ze schodů, byla poté v *Generation P* vysvětlena mnohem obsáhleji, a stejně tak se v obou dílech krátce objevuje postava Vovky²⁶⁹. Spojení ovšem můžeme hledat i s dílem *Svatá kniha vlkodlaka*, v níž se objevuje motiv „duhového proudu“ jakožto cesta k nirváně a problematika nadčlověka stejně jako v dřívějším románu *Čapajev a prázdnota*. V knize *Svatá kniha vlkodlaka* se ale objevuje i Tatarskij – hlavní hrdina románu *Generation P*. Faktu, že Pelevin ve svých příbězích často opakuje postavy předchozích děl, si povšimla také N. Kočetková, na její dotazy proto Pelevin odpovídá: „Postavy z předchozích knih se v mých románech objevují proto, že už existují, a já se s nimi rád znovu setkávám. Je takový princip – Occamova břitva, která tvrdí „Entity se nemají množovat více, než je nutné“. Pokud ho tedy budeme chápat obrazně, vyjadřuje právě toto.“²⁷⁰

Tematika postav nám odkrývá další prvek společný naprosté většině Pelevinových děl. Jedná se o princip „nomen omen“, který nás utvrzuje, že vše, co se v románu objevuje, má určitý význam, tedy i jména hlavních hrdinů hrají velmi důležitou roli. Jak jsme již

²⁶⁷ Článek obsahuje soupis použitých uměleckých děl v několika Pelevinových prózách, mezi nimiž nalezneme také čtyři z celkových pěti titulů přeložených do českého jazyka – *Čapajev a prázdnota*, *Generation P*, *Helma hrůzy*, *Svatá kniha vlkodlaka*. Článek je možné vyhledat pod názvem „Художественные произведения и современная культура в работах Пелевина“ na <http://ru.wikipedia.org>

²⁶⁸ PELEVIN, Viktor Olegovič. *Čapajev a prázdnota*. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Humanitarian Technologies, 2001, 227 s. Současná ruská literatura, 23. ISBN 80-863-9811-0. str. 120.

²⁶⁹ V českých překladech se setkáváme se jmény Vovčík Malý (*Čapajev a prázdnota*) a Vovka Prcek (*Generation P*), v ruských originálech je však v obou případech stejné jméno.

²⁷⁰ КОЧЕТКОВА, Наталья. Виктор Пелевин: «Несколько раз мне мерещилось, будто я стучу по клавишам лисьими лапами». In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2004 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/38>

viděli výše, například v románu *Generation P* se hlavní hrdina jmenoval Vavilen, což nápadně připomíná název města starověké civilizace, s jejímiž znaky se po celou dobu své kariéry reklamního tvůrce setkává. Také v případě *Omon Ra* je přízvisko hlavního hrdiny ukazatelem jeho budoucího povolání a účastníci chatového rozhovoru v *Helmě hrůzy* mají své „nicky“ přiřazené tak, aby v závěru společně utvořili jméno jejich obávaného věznitele – Minotaura. Zmínit ještě můžeme knihu *Čapajev a prázdnota*, kde postava Petra Prázdnoty jako by poukazovala na nicotu, prázdnotu, která nás obklopuje.

Otázka týkající se možnosti, že svět kolem nás společně se vším, co obsahuje, je pouhou iluzí, patří také do okruhu zájmů Viktora Pelevina. Čtenářům proto téměř ve všech svých dílech nastiňuje problematiku iluzornosti našeho vnímání, ať už se jedná o klamy vytvořené státní mocí či pouze naším vědomím. Nikdy si tak podle Pelevina nemůžeme být jisti, zda to, co vidíme, je skutečností, snem, či pouhou fikcí. Takové pochybnosti o reálnosti světa však pramení z jiných, v jeho textech také hojně citovaných, myšlenek buddhismu. Odkazy na tento východní systém učení můžeme spatřit přinejmenším ve všech českých překladech tohoto autora. Hrdinové se v příbězích snaží rozluštit záhadu, co se opravdu ukrývá pod iluzorní podobou našeho světa, často na konci díla docházejí také k osvícení a dosažení nirvány.

Kromě překvapivých a naprosto neočekávaných závěrů všech výše uvedených Pelevinových románů, jenž udržují čtenáře v napětí až do posledních slov, musíme také zmínit jejich otevřenost vůči mnoha interpretacím. Žádná z knih nedává jasně najevo, jak příběh doopravdy skončí, a často i v průběhu románu naráží čtenář na situace, kdy se sám musí rozhodnout, jak dílo interpretovat. Záleží ovšem na mnoha faktorech, a proto je více než pravděpodobné, že každý bude mít o něco jiný názor.

Jak jsme se již mohli přesvědčit, autor se v dílech snaží propojit současnost s věčností. Česká historička M. Šedivá Koldinská tvrdí, že věčné jsou právě mýty a nelze se od nich oprostít.²⁷¹ Tento fakt nám dokazuje i ruská literatura 20. století, ve které se podle slov M. Peškové objevuje mytologie velmi často a také velmi silně.²⁷² Zkoumáním mytologických románů 20. století dospěla literární věda k několika prvkům, v nichž se tato díla shodují. „Jsou to zejména: mytologický synkretismus a pluralismus, pohled na svět

²⁷¹ TESAŘOVÁ, Kristýna. S mýty se musíme naučit žít, protože jsou věčné, říká historička Šedivá Koldinská. In: *IForum: Časopis Univerzity Karlovy* [online]. 2013 [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-14268.html>

²⁷² PEŠKOVÁ, Michaela. *Mytologémata v prózách Andreje Platonova*. Brno, 2007. 247 l. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/11563/ff_d/disertacni-prace.pdf. Disertační. Masarykova univerzita. str. 48.

a na vztahy v něm jako na řetězec binárních opozic, obraz světa jako jednotného celku, v němž platí vztahy pars pro toto a totum pro parte, rozvíjení představ o „jiných světech“, záhrobních světech, koloběhu reinkarnací a nirváně,... dále modifikace tradiční symboliky prvobytné mytologie a práce s klasickými motivy mytických vyprávění (jako je třeba „převlek“, který postavě umožňuje naplno se identifikovat s jinou postavou), prostupnost jednotlivých literárních postav a princip nomen-omen.²⁷³ Pelevin ve svých dílech s takovými prvky také často pracuje. Nejen že příběhy mýtů zasazuje do současného prostředí, ale zároveň je čtenáři vysvětluje dnešním pohledem. Přestože *Helma hrůzy* je jediným oficiálně přiznaným zpracováním dávného řeckého mýtu, tematiku mytologie nalezneme také v jeho dalších románech. V hojné míře se proto v jeho prózách objevují „jiné světy“, které jako by stály nad naším, reálným světem, jenž v jeho dílech hraje roli pouhé iluze. Stejně tak často zmiňované reinkarnace a nirvána, na něž je v románech upozorňováno ve spojení s buddhismem, můžeme považovat za znak mytologie. V románu *Generation P* využívá Pelevin také „převleku“, aby hlavní hrdina mohl vstoupit do „Zlaté komnaty“ a stát se tak mužem bohyně Ištar. Také ve svém románu *Čapajev a prázdnota* oživuje Pelevin již dávno zemřelou historickou postavu Vasilije Čapajeva, ze kterého vytvořila mýtus teprve sovětská propaganda. Je také třeba si povšimnout často Pelevinem užívaného principu „nomen-omen“, jež jsme v této kapitole již několikrát zmínili.

Ve výčtu méně výrazných společných rysů Pelevinových románů přeložených do českého jazyka bychom mohli pokračovat ještě dále, důležitější je však povšimnout si faktu, že uvedené společné prvky poukazují na postmodernistický charakter těchto děl. Kromě intertextuality, iluzornosti, míchání žánrů, prolínání několika světů a provázanosti jednotlivých děl můžeme uvést také typický znak postmodernismu, totiž obraz světa jako labyrintu. Pravděpodobně nejvýstižněji je tento jev popsán v knize *Helma hrůzy*, kde je labyrint přirovnáván k našim problémům, a cesta v něm může značit životní pouť za osvícením a osvobozením od neustále se opakujícího znovuzrození. Pelevinovy texty lze ovšem také vnímat jako šifry, vše totiž na sebe dokonale navazuje a každá další pasáž odkrývá tajemství, k němuž směřuje hlavní hrdina. Neméně významným postmoderním principem je ale i poukázání fiktivnosti předkládaného textu. Tento prvek použil Pelevin již v románu *Čapajev a prázdnota*, když v úvodu díla vysvětlil, že text vznikl kdesi ve Vnitřním Mongolsku, a autorem textu je kdosi čtenáři naprosto neznámý. Stejný motiv

²⁷³ PEŠKOVÁ, Michaela. *Mytologémata v prózách Andreje Platonova*. Brno, 2007. 247 l. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/11563/ff_d/disertacni-prace.pdf. Disertační. Masarykova univerzita. str. 46-47.

využil autor o několik let později v románu *Svatá kniha vlkodlaka*, v níž naprosto zpochybňuje literární hodnotu tohoto díla. Sám Pelevin své zařazení mezi postmoderní spisovatele odmítá, vše nicméně nasvědčuje tomu, že A. Minkevič se nemýlí, když uvádí: „Postmodernismus je to, jak píše Pelevin.“²⁷⁴

²⁷⁴ МИНКЕВИЧ. Поколение Пелевина. In: *Русский Журнал* [online]. 1999 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://old.russ.ru/krug/99-04-08/minkev.htm>

4. DIDAKTICKÉ VYUŽITÍ PELEVINOVÝCH DĚL PŘI VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA

V následující kapitole se zaměříme na didaktické využití umělecké literatury jako takové, a především pak na Pelevinovu tvorbu z hlediska jejího zapojení do výuky ruského jazyka. Stručně si shrneme to nejdůležitější, čím by mohla být tato próza pro žáky ruského jazyka přínosná, a uvedeme několik konkrétních praktických příkladů, jak dané materiály ve školním prostředí využít. Jelikož je tato diplomová práce součástí studia v aprobaci určené pro druhý stupeň základních škol, zaměříme se tedy na tuto cílovou skupinu žáků.

Veškeré potřebné materiály v podobě originálních Pelevinových textů jsou volně přístupné nejen na webových stránkách autora, ale díky obrovské čtenářské oblíbenosti také na mnohých dalších internetových odkazech, kde je možné knihy bezplatně stáhnout. Většina těchto děl je také k dispozici v podobě audioknih a nabízí se i možnost zdarma v ruském jazyce shlédnout film na motivy románu *Generation P*.

4.1. VÝZNAM LITERATURY A PELEVINŮV PŘÍNOS KE ZLEPŠENÍ SITUACE

Přínosy literatury na vývoj osobnosti jsou bezesporu významné. Nejen že knihy čtenářům pomáhají získat mnoho nových informací, rozšířit slovní zásobu (ať už aktivní či pasivní) a přispět tak ke zlepšení vyjadřovacích schopností a s tím související mezilidské komunikace, přispívají k rozvoji myšlení, představivosti a prožívání emocí, fungují jako odpočinková činnost, v krajním případě mohou dokonce posloužit jako obranná reakce člověka ve stresových situacích – únikem od reality.²⁷⁵ Přes veškeré nepopiratelné výhody literatury se mnoho dnešních mladých lidí od četby odvrací a knihy se tak dostávají do stínu technologického pokroku. Mládež upřednostňuje komunikaci přes sociální sítě a práci s počítačem, je nutné si však uvědomit, že současná situace takové jednání vyžaduje. Dokonce i starší ročníky jsou nuceni tzv. jít s dobou a přizpůsobit se požadavkům společnosti. Knižní průmysl se proto snaží na tento trend pružně reagovat prodejem nejrůznějších e-knih, čímž jistě zaujal nemálo čtenářů.

Stejný problém se objevil po celém světě, proto ani Rusko nebylo výjimkou. Když se však na konci 80. let minulého století objevil na literární scéně Viktor Pelevin, situace se radikálně změnila k lepšímu, a dnes můžeme s jistotou tvrdit, že tento autor doslova

²⁷⁵ DAŇOVÁ, Martina. *Metodika úpravy textů: pro znevýhodněné čtenáře*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 189 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4723-891.

vrátil ruským čtenářům knihy do rukou. Množství výtisků jeho knih naprosto převyšovalo v té době standardní náklady ostatních spisovatelů a čtenáři netrpělivě očekávali další a další příběhy o osudech Pelevinových hrdinů. Probuzení zájmu mladých lidí o knihy a literaturu vůbec můžeme podle L. Bělunkové považovat za „Pelevinovu „pedagogickou“ zásluhu“²⁷⁶.

4.2. ZAŘAZENÍ PELEVINOVÝCH DĚL DO VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

Podle některých literárních kritiků lze Viktora Pelevina přímo spojit s procesem vzdělávání, a to nejen díky faktu uvedenému S. Gurinem, že sám Pelevin vyučoval v japonských školách ruskou literaturu²⁷⁷. Za všechny názory literárních odborníků, že jeho próza by měla být zařazena přinejmenším do vzdělávacích programů vysokých škol vyučujících literaturu, zde můžeme uvést alespoň pohled A. Minkeviče, který píše: „Při četbě *Generation P* mě nejednou napadlo, že Pelevin vzal několik známých děl o tom, co je to vlastně ten proslulý postmodernismus, a napsal „GP“ přesně podle představ profesorů o postmodernismu... Já osobně bych ve školách i na fakultách vyučoval postmodernismus právě podle Pelevina. Je to vynikající text (*Generation P*, pozn. autorky) ve vysokoškolských osnovách, který se bez většího úsilí hodí na „Prokrustovo lože“²⁷⁸ akademických představ o tom, jak by postmodernistický text měl opravdu vypadat.“²⁷⁹ Stejně stanovisko ale zaujímají také Pelevinovi čtenáři. Jak se můžeme dočíst v jedné z internetových diskusí, které se účastnil i samotný Pelevin, čtenář D. Zajcev zde spisovateli pokládá otázku, zda si myslí, že jeho díla budou „probírána“ ve školách. „...já nevytvářím díla, která je nutné studovat. Do školních vzdělávacích programů zařazují především to, co žádné normální dítě nebude číst samo, k tomu také program slouží. Samozřejmě bych si přál, aby se mé knihy četly ve škole, ale dal bych přednost tomu, aby

²⁷⁶ BĚLUNKOVÁ, Libuše. Historie jako vtip. *Literární noviny* [online]. Praha: Společnost pro Literární noviny, 2001, č. 48 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/12.2001/47/8.png>

²⁷⁷ ГУРИН, Станислав. Пелевин между буддизмом и христианством. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2011 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-gurin/1.html>

²⁷⁸ „Prokrustovo lože“ – v přeneseném významu znamená „trapné, svízelné postavení“, jinak „nepohodlné“ či „mučivé“. Výraz vznikl z řecké mytologie, kdy lupič jménem Prokrústés pokládal oběti na své lože a mučil je napínáním na skřípec nebo naopak useknutím přečnivajících končetin.

²⁷⁹ МИНКЕВИЧ. Поколение Пелевина. In: *Русский Журнал* [online]. 1999 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://old.russ.ru/krug/99-04-08/minkev.htm>

to bylo pod lavicí a ne pod nátlakem.²⁸⁰, odpovídá Pelevin. Z okolních reakcí v téže diskusi však vyplývá, že někteří již výukou zahrnující Pelevinovu tvorbu prošli, a pravdou také je, že aktualizovaný vzdělávací program schválený v loňském roce a vstupující v platnost v roce 2020 již povinně obsahuje mezi představiteli současné literatury také jméno Viktora Pelevina.²⁸¹

4.3. PRAKTICKÉ VYUŽITÍ PELEVINOVÝCH DĚL VE VÝUCE RUŠTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA

Ve výuce cizího jazyka se s uměleckou literaturou nesetkáváme příliš často. Důvodů k tomu může být hned několik – nedostatek časové dotace vyučovacích hodin, složitost autentického materiálu, komplikovanost přetvoření těchto textů k použití ve školním prostředí, mezery ve slovní zásobě studentů, ale také neochota žáků pracovat s připraveným materiálem. Vyučující tak naráží na četné překážky, z nichž mnohé dokáží pedagogy odradit natolik, že se po úvodních neúspěších vzdají své snahy o oživení vyučovacího procesu, a spokojí se se škálou zaběhlých metod a postupů.

Pravdou je, že po přečtení Pelevinových románů vytanou na mysli podobné otázky. Ruskému jakožto druhému cizímu jazyku jsou na základních školách zpravidla věnovány dvě vyučovací hodiny týdně, proto není mnoho prostoru zabývat se samostatně problematikou literatury. Přestože Pelevinova díla, alespoň ta přeložená do českého jazyka, nejsou tolik rozsáhlá (snad jen kromě románu *Svatá kniha vlkodlaka*, která obsahuje téměř 400 stran, zatímco ostatní „pouhou“ polovinu), je nutné si uvědomit, že pro dostatečné pochopení celého díla jsou nezbytné detailní rozbor, jimž musí být věnován dostatek času. A právě v Pelevinově případě to platí dvojnásob. Jeho romány jsou prosyceny filozofickými úvahami o věčnosti bytí, obsahu našeho vědomí a iluzornosti vnímání, odkazy a narážkami na velké množství další literatury, historickými událostmi, kterým ovšem tito mladí lidé nebyli nejmenšími svědky. Hovoříme zde o ročnících narozených v letech 1998 až 2003²⁸², které nezažily ani Sovětský svaz a jeho snahy o dobytí vesmíru, ani následný rozmach kapitalismu, což jsou Pelevinova velmi oblíbená

²⁸⁰ PELEVIN, Viktor. Интервью с писателем Виктором Пелевиным. In: *Сноб* [online]. 2010 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://www.snob.ru/selected/entry/20521#comment_140535

²⁸¹ ГАРБУЗНЯК, Алина. Пелевин и Улицкая вместо Лескова и Куприна. In: *Московские новости* [online]. 2012 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://mn.ru/society_edu/20121224/333856586.html

²⁸² Vycházíme z předpokladu, že tito žáci nastoupili povinnou školní docházku v šesti letech, tedy v rozmezí let 2004 – 2009.

témata. Proto je také velmi pravděpodobné, že žáci základních škol, byť devátých ročníků, těmto knihám příliš neporozumí. Například román *Čapajev a prázdnota* se díky svým propleteným realitám jeví jako poměrně složitý, a stejně tak *Svatou knihu vlkodlaka* není na základních školách možné použít, ať už z důvodu výše uvedeného rozsahu, či daleko spíše nevhodnosti jejího obsahu. Již při prvním pohledu si totiž na obálce knihy (viz Příloha č. 3) můžeme povšimnout nahé dívky, která jako by poukazovala na tematiku, o níž se bude pojednávat. Přestože na druhém stupni základních škol je již problematika prostituce žákům v menší míře předložena v rámci sexuální výchovy, není jednoduché s takovým tématem pracovat, aniž by u studentů nevyvolalo přinejmenším rozruch.

Co se týče použití umělecké literatury ve výuce cizích jazyků, obecně sleduje tři základní cíle. Prvním z nich je **cíl kulturní**, přičemž žák získává z textu nejružnější informace o specifikách kultury, jejíž jazyk se učí. Může se jednat například o geografická data, historické události, uspořádání politické moci ve státě, odlišnosti ve zvycích či chování, ale také o umělecká díla a informace o životě jejich autorů. Při výuce cizího jazyka se souhrn informací z těchto oblastí obvykle nazývá jako „jazykové reálie“ či zkráceně „lingvoreálie“. Druhým cílem při použití uměleckých textů ve výuce je **cíl jazykový**. Z tohoto hlediska text žákům umožňuje poznat jazyk se všemi jeho zvláštnostmi právě skrze literaturu. Prostřednictvím uměleckých děl žáci například významně rozšiřují svoji slovní zásobu, získávají přehled o možných syntaktických konstrukcích a ustálených slovních spojeních, při četbě nahlas dokonce procvičují fonetickou jazykovou rovinu. Třetím cílem je pak **cíl osobního rozvoje**, kdy žáci četbou uměleckých textů utvářejí své čtenářské kompetence a zároveň rozvíjejí myšlení, tvořivé schopnosti a emocionální inteligenci. Existuje však ještě jeden vyšší cíl, a to **pochopení smyslu** daného uměleckého textu, zejména hlavních myšlenek a skrytého podtextu. V následujících příkladech praktického použití zbývajících Pelevinových románů přeložených do českého jazyka, můžeme tyto cíle sledovat.

4.3.1. NÁVRH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ KNIHY *OMON RA* VE VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA

Na základě výše uvedeného se nabízí otázka, zda vůbec Pelevinovy texty do výuky zařazovat. Pravdou ovšem také je, že například knihu *Omon Ra* je díky její mnohožánrovosti možné číst jako pouhý napínavý příběh o dospívajícím chlapci s touhou vzlétnout ke hvězdám. Jelikož je román co do rozsáhlosti poměrně krátký, nabízí se proto

možnost pracovat s celým příběhem. Kniha je členěna do 15 kapitol, přičemž každá zahrnuje průměrně pět stránek, proto můžeme každému žákovi či dvojici zadat jednu z kapitol k domácí četbě, a dodržet tak zásadu Z. Nedomové a K. Vlhové, které v rámci své publikace uvádějí jako počáteční přínosnou míru pro domácí zadání právě pět stran textu.²⁸³ Po přečtení přidělených částí si žáci mezi sebou kapitoly svými slovy převedou tak, aby dohromady sestavili v knize popsany osud hlavního hrdiny. Ve skupinkách se poté pokusí v několika větách zpracovat pokračování – kam vedly Omonovy kroky po závěrečné jízdě metrem, přičemž každý ve skupině vymyslí alespoň dvě věty. Nakonec zástupce každé skupiny vystoupí se svými návrhy a třída posléze může hlasovat o povedenosti toho kterého příběhu. Touto aktivitou tedy sledujeme především cíl osobního rozvoje, kdy žáci domácí četbou napomáhají rozvoji svých kompetencí, zejména čtenářské a pracovní, a následným úkolem vymyslet pokračování příběhu je podpořeno myšlení a kreativita.

Protože Omon poměrně podrobně popisuje vzhled Moskvy, když se před svým letem do vesmíru loučí s tímto městem, dalo by se také dílo považovat za doplněk k jazykovým reáliím, jež jsou nezbytnou součástí výuky cizího jazyka a splňují zde cíl kulturní (viz Příloha č. 4 „Pracovní list – Omon Ra“).

4.3.2. NÁVRH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ KNIHY *GENERATION P* VE VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA

Pokud se zaměříme na román *Generation P*, zjistíme, že může být pro žáky přínosný hned z několika hledisek a lze ho využít při různých aktivitách. Jelikož je v textu opět poměrně dobře vylíčena podoba ruského hlavního města, ale také mnohé další informace z ruské historie či kultury, může být také použit jako doplňující materiál k lingvoreáliím (viz Příloha č. 4 „Pracovní list – Generation P 1“). Opět zde tedy sledujeme cíl kulturní. Využít ale můžeme i tématu, o kterém celé dílo pojednává – tedy reklamy. Nespornou výhodou reklamních textů je totiž jejich stručnost, a proto se zde nabízí jejich začlenění do výukových materiálů. Z hlediska gramatiky můžeme například se žáky srovnávat ruskou verzi reklamních sloganů uvedených v knize společně s jejich českými ekvivalenty, případně se pokusit o jejich překlad z ruského do českého jazyka a následnou kontrolu s českým knižním vydáním, aby si tak uvědomili, že vše nelze

²⁸³ NEDOMOVÁ, Zdeňka a Karla VLHOVÁ. *Metodika výuky ruského jazyka na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe: náměty pro začínajícího učitele*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, 120 s. ISBN 978-80-7368-890-5.

překládat doslovně. Po přečtení několika reklamních sloganů, které použijeme jako inspiraci, můžeme dále žáky požádat o vytvoření vlastní reklamy na svůj oblíbený předmět či výrobek, a to jak skupinovou tak individuální formou (viz Příloha č. 4 „Pracovní list – Generation P 2“). U nižších ročníků je možné ještě procvičit grafickou stránku jazyka a vytvořit například transparency se svými vymyšlenými reklamními hesly. V tomto případě námi předložené zadání splňuje hned dva cíle – jazykový a osobního rozvoje. Z jazykového hlediska se zde zaměřujeme například na odlišnosti v syntaktických konstrukcích, či překlad, jenž je stále nedílnou součástí výuky cizího jazyka. Co se týče cíle osobního rozvoje, ten je plněn prostřednictvím úkolu vymyslet vlastní reklamní slogan, kdy je rozvíjena především kreativita a představivost žáků, a také předtextovým úkolem zamyslet se nad vlastním názorem na reklamu.

Jak jsme již zmínili výše, na ruském internetu je volně přístupná filmová verze tohoto díla. Vezmeme-li k tomu v úvahu, že vybavení tříd se neustále modernizuje, a dnes je již počítač s projektořem nedílnou součástí většiny tříd, je tedy možné snímek bez problémů při výuce použít. Možností a variant, jak s takovým materiálem pracovat, je nepřeberné množství, proto uvedeme jeden příklad za všechny. Nejprve je nutné žáky seznámit s českou verzí úryvku této knihy a případnou novou ruskou slovní zásobou, kterou budou při sledování části filmu potřebovat. Poté je můžeme požádat, aby si zapsali své představy o hlavních hrdinech (například vzhled) či další informace, které považují za důležité. Následně pustíme filmovou ukázkou, na základě jejíhož sledování budou žáci porovnávat své předchozí představy s filmovým ztvárněním těchto postav.

4.3.3. NÁVRH PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ KNIHY *HELMA HRŮZY* VE VÝUCE RUSKÉHO JAZYKA

Fakt, že román *Helma hrůzy* je sepsán nezvyklou formou v podobě internetového chatu, je v tomto případě velkou výhodou, stejně jako skutečnost, že veškeré rozhovory jsou v příběhu sledovány „někým zvenčí“, tudíž je text oprostěn od sprostých slov a jiných nevhodných výrazů. Při práci s textem proto můžeme použít pouze ty repliky, které jsou z nějakého hlediska pro žáky přínosné. Na vybraných částech dialogů mohou být například poukázány gramatické jevy či v počáteční fázi výuky ruského jazyka lze využít představovacích frází, které si hlavní hrdinové v úvodu mezi sebou vyměňují, případně vymyslet, jak se hlavní hrdinové v reálném světě jmenují a jaké je jejich povolání (viz Příloha č. 4 „Pracovní list – Helma hrůzy“). Zde se snažíme s žáky zopakovat především

slovní zásobu, proto se jedná o cíl jazykový, zároveň však sledujeme i cíl osobního rozvoje, když se žáci zamýšlejí nad svou vlastní budoucností.

Ještě větší výhodou však je, že román byl vydán v podobě audioknihy, což nám odkrývá spoustu dalších možností, jak s tímto dílem ve školách pracovat. Na mysli máme především poslech, a jelikož je nahrávka zpracována velmi srozumitelně, neměla by žákům činit větší potíže. Konkrétním příkladem užití tohoto díla při výuce ruského jazyka tedy může být spojení tištěné a mluvené verze, kdy s žáky na vybraném úryvku procvičíme slovní zásobu na téma „vybavení bytu“. Žákům tedy předložíme úryvek knihy s některými vynechanými slovy týkajícími se právě bytového vybavení (pro usnadnění úkolu mohou být vynechaná slova vypsána pod úryvkem), po zběžném prohlédnutí textu pustíme žákům audionahrávku, na jejímž základě doplňují správná slova do předem připravených mezer v textu (viz Příloha č. 4 „Pracovní list – Helma hrůzy (poslech)“)²⁸⁴. Po společné kontrole je možné text přeložit do českého jazyka. Opět se zaměřujeme na cíl jazykový, jelikož je opakována především slovní zásoba a žáci poté procvičují tvoření vět a překlad z ruského do českého jazyka.

Díky netypické formě této knihy se také nabízí použití expresivního čtení, kdy žákům rozdáme role a každý čte repliky pouze své postavy. Následně mohou nacvičit také dramatickou scénku a zapojit tak svoji fantazii.

²⁸⁴ Část přílohy č. 4, která se věnuje poslechu úryvku z knihy *Helma hrůzy*, je rozdělena do dvou částí. V tištěné verzi této diplomové práce je k nahlédnutí pracovní list, s nímž budou žáci při výuce pracovat a doplňovat vynechaná slova, zatímco na CD-ROM je k dispozici také nahrávka 1. kapitoly tohoto románu, jejíž první část (úvodní 3 minuty) je námi určena k poslechu.

ZÁVĚR

S literaturou se člověk setkává již od pradávna a dodnes je ve své podstatě nedílnou součástí našeho života. V poslední době se však ve společnosti daleko snáze šířily moderní technologie, které od původní psané či tištěné podoby odpoutávaly pozornost. Když se však na ruské literární scéně objevil záhadný spisovatel Viktor Pelevin, situace se rázem změnila k lepšímu a literatura, alespoň v Rusku, se opět dostala do popředí zájmů mladých i dospělých.

Cílem této diplomové práce bylo představit nejen osobu samotného Viktora Pelevina českému literárnímu prostředí, ale také zmapovat veškerou jeho tvorbu, jež v Rusku i v zahraničí fascinuje tolik čtenářů, a za niž obdržel již mnoho ocenění. Neméně významným cílem bylo také podrobně analyzovat české překlady Pelevinových děl a pokusit se o navržení praktického využití těchto románů ve výuce ruského jazyka na základních školách. Každému z uvedených cílů odpovídá v této diplomové práci jedna kapitola, dohromady však tvoří ucelený pohled na daný fenomén současné ruské literatury.

První část diplomové práce byla tedy věnována životním etapám a důležitým událostem, které Viktora Pelevina potkaly na jeho cestě za dosažením absolutního vrcholu na žebříčcích oblíbenosti spisovatelů, a také částečně nastínila počáteční etapu tvorby tohoto spisovatele. Uvedeny byly ale i životní postoje a poněkud nevšední záliby, kterými se Pelevin zabývá. Z této kapitoly také vyplynulo, že spisovatelská kariéra nebyla Pelevinovým původním záměrem, na druhou stranu lze však říci, že toto rozhodnutí bylo patrně tím nejlepším, jaké mohl učinit. Při tvorbě této části jsme se ovšem setkali s několika drobnými potížemi v podobě nejrůznějších informací, které si vzájemně odporovaly. Jednalo se především o rok Pelevinova narození, ale také informace o jeho rodině, bylo tedy nutné ověřit daná tvrzení v několika zdrojích. V této práci byla proto uvedena ta data, která se objevila vícekrát a v důvěryhodnějších zdrojích.

Předmětem následující části bylo poté představení celkové, do dnešní doby již značně rozsáhlé Pelevinovy tvorby. Abychom lépe pochopili vztah veřejnosti k osobě Pelevina, bylo zde uvedeno mnoho názorů nejen z řad odborníků na literaturu, ale i „obyčejných“ čtenářů. Pro zachování objektivity zde byly citovány jak pochvalné, tak kritické názory, včetně Pelevinových vlastních. V následné chronologii tvorby, která byla rozdělena dle časového hlediska, ale také podle žánrů, byla zahrnuta veškerá Pelevinova díla společně s krátkými doplňujícími informacemi. Tvorba zahrnuje celkem 90 publikovaných děl a jedno nikdy nezveřejněné. Největší část zde zastupují novely

a povídky v celkovém počtu 54, avšak významnější roli pro Pelevinovu tvorbu představují romány, jichž sepsal celkem 11. Do celkového výčtu děl jsme dále zahrnuli 12 esejí, 1 novinový článek, ale také 9 sbírek, z nichž každá nabízí výběr několika čtenářsky oblíbených povídek či románů. Pelevin se však okrajově věnuje také poezii, vydal proto 1 sbírku básní a o něco později také 2 samostatné básně. Co se týče výše zmíněného nezveřejněného díla, sám Pelevin se rozhodl jej nepublikovat, a to z důvodu nevhodné tematiky. Jak je tedy patrné, za nedlouhou dobu své spisovatelské kariéry je Viktor Pelevin poměrně plodným autorem, a veřejnost o něj projevuje obrovský zájem. Kromě výše uvedeného si kapitola také kladla za cíl osvětlit Pelevinův vztah k ostatním spisovatelům – současným i klasikům, na jejichž díla ve své tvorbě velmi často odkazuje. Přestože sám Pelevin odmítá přímý vliv uvedených spisovatelů na svou tvorbu, v kapitole bylo zjištěno, že se jednoznačně stali velmi významnými Pelevinovými inspiračními zdroji, a jako nejvýznamnější z nich je uveden Michail Bulgakov se svým románem *Mistr a Markétka*, jenž Pelevina doslova uchvátil již v raném mládí.

Ve třetí části byla podrobně rozebrána veškerá Pelevinova tvorba, která u nás vyšla v českém jazyce. Přestože jsou v českém prostředí k dispozici pouze překlady pěti autorových románů, tato kapitola tvoří stěžejní a také nejrozsáhlejší část diplomové práce. Každý román byl doplněn o zajímavé informace o originálním i českém vydání, a byl převyprávěn obsah daného románu. Nejdůležitějším bodem však byla problematika velkého množství interpretací, jímž oplývá každé Pelevinovo dílo. Jak se ukázalo, tyto interpretace jsou možné díky mnoha faktorům, například na čtenářových osobních zkušenostech, ale také úrovni vzdělání, sám Pelevin však napomáhá četnosti interpretací především otevřeností závěrů svých děl. Bylo tedy představeno několik možných odborných pohledů na dané romány, a tam, kde to bylo možné, jsou uvedeny také vlastní interpretace. Společné rysy všech těchto románů jako jsou intertextualita a propojení vlastních děl, princip „nomen omen“, existence jiných světů, iluzornost našeho vnímání, všudypřítomná mytologie či mnohožánrovost textů poté jasně poukázaly na fakt, že Pelevinova tvorba bezesporu patří do postmodernismu, ačkoliv on sám toto tvrzení odmítá.

Poslední částí jsme se snažili zjistit, zda a jakým způsobem lze Pelevinovy romány použít při výuce ruského jazyka na základních školách. Z této kapitoly však vyplynulo, že celé texty knih při výuce použít nelze, především z důvodu jejich rozsahu a vysokých požadavků na vzdělanost čtenářů. Některé texty se k výuce dokonce nehodí vůbec, zejména kvůli tematice, o které kniha pojednává či složitosti dějové linie. Přes veškerou nepřízeň jsme se však alespoň u některých románů snažili vytvořit několik praktických

ukázek, jak s těmito díly v hodinách ruského jazyka pracovat. Ukázky jsou zaměřeny především na tištěnou podobu Pelevinových děl, předložena je však i možnost využít při výuce ruského jazyka verzi audioknihy.

V této diplomové práci byla jako hlavní pracovní postup použita především analýza, díky které jsme získali podrobnější přehled o celkové Pelevinově tvorbě a nejrůznějších interpretacích jeho děl, zároveň však bylo využito i syntézy, s jejíž pomocí jsme dospěli k závěru, že uvedená Pelevinova díla je možné přiřadit k postmodernismu.

RESUMÉ

Hlavním cílem této diplomové práce je přiblížit českému literárnímu prostředí populárního ruského spisovatele Viktora Pelevina. Práce je členěna do čtyř kapitol a poskytuje ucelený pohled na Pelevinovu tvorbu. První část je věnována životu tohoto spisovatele, ve druhé části pak následuje chronologické představení Pelevinovy celkové tvorby. Ve třetí kapitole je věnována pozornost především pěti českým překladům Pelevinových románů a jejich společným rysům. Nedílnou součástí této práce je také nastínění několika možných příkladů užití těchto děl ve výuce ruského jazyka.

Klíčová slova: Viktor Pelevin – život a tvorba, postmodernismus, ruská literatura 20. a 21. století, umělecká literatura v RKI, interpretace literárního díla

SUMMARY

The main aim of this Diploma Thesis is to give Czech literary environment an idea of very popular Russian writer Victor Pelevin. The Thesis is divided into four main chapters and it provides comprehensive overview of Pelevin's authorship. The first part is devoted to the writer's life and in the second part the chronological introduction of Pelevin's literary output ensues. In the third chapter the attention is primarily paid to five Pelevin's novels which are translated into Czech and to their common traits. The outline of several possibilities how to use these novels in Russian language teaching is also integral to this Diploma Thesis.

Key words: Victor Pelevin – life and authorship, Postmodernism, 20th and 21st century Russian literature, literary work in RKI, interpretation of the literary work

РЕЗЮМЕ

Основной целью настоящей дипломной работы является представить чешской литературной среде знаменитого русского писателя Виктора Пелевина. Работа членится на четыре основные части и предоставляет целостный взгляд на творчество Пелевина. Первая часть посвящена вопросу жизни этого писателя и во второй части следует хронологическое ознакомление со всеми сочинениями Пелевина. В третьей части уделяется внимание прежде всего пяти чешским переводам романов Пелевина и их общим чертам. Неотъемлемой частью настоящей работы также является

намечение нескольких практических возможностей, как употреблять эти произведения в обучении РКИ.

Ключевые слова: Виктор Пелевин – жизнь и творчество, постмодернизм, русская литература XX и XXI века, художественная литература в РКИ, интерпретация литературного произведения

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

BĚLUNKOVÁ, Libuše. *Bělko! Strelko! Trhej!* In: Lidové noviny. -- [Praha]. -- ISSN 0862-5921. -- Roč. 15, č. 151 (20020629), s. 16.

DAŇOVÁ, Martina. *Metodika úpravy textů: pro znevýhodněné čtenáře*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 189 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4723-891.

GLANC, Tomáš. *Fantastické vrstvy vědomí*. In: Labyrint revue. -- ISSN 1210-6887. -- Roč. 2002, č. 11-12 (2002), s. 155-157.

GLANC, Tomáš. *Souostroví Rusko: ikony postsovětské kultury*. Vyd. 1. Praha: Revolver Revue, 2011, s. 177. Revolver Revue (Revolver Revue), sv. 57. ISBN 978-80-87037-40-9.

GLANC, Tomáš; KLEŇHOVÁ, Jana. *Lexikon ruských avantgard 20.století*. Praha : Libri, 2005. 375 s. ISBN 80-7277-259-7.

KURR VAN GENNEP, Charles-Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Překlad Helena Beguivinová. Praha: Lidové noviny, 1997, 201 s. Mythologie, sv. 1. ISBN 80-710-6178-6.

KUZMIČOVÁ, Anežka. *Hrát si a na nic si nehrát*. In: Tvar. -- ISSN 0862-657X. -- Roč. 17, č. 17 (20061019), s. 20.

MRÁZEK, Ondřej. *Dovětek překladatele*. PELEVIN, Viktor Olegovič. *Svatá kniha vlkodlaka*. 1. vyd. Praha: Plus, 2011, s. 389. ISBN 9788025900260.

NEDOMOVÁ, Zdeňka a Karla VLHOVÁ. *Metodika výuky ruského jazyka na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe: náměty pro začínajícího učitele*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, 120 s. ISBN 978-80-7368-890-5.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Dvacátýosmý díl. Doplnky [online]. Praha: Sdružení pro Ottův slovník naučný, 1897, s. 213 [cit. 2013-05-10]. ISBN 8072034936.

PELEVIN, Viktor Olegovič. *Čapajev a prázdnota*. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Humanitarian Technologies, 2001, 227 s. Současná ruská literatura, 23. ISBN 80-863-9811-0.

PELEVIN, Viktor Olegovič. *Generation P*. Překlad Libor Dvořák. V Praze: Humanitarian Technologies, 2002, 189 s. Klub přátel ruské písemnosti. ISBN 80-863-9818-8.

PELEVIN, Viktor Olegovič. *Helma hrůzy: [mýtus Thésea a Minótaura]*. Vyd. 1. Překlad Libor Dvořák. Praha: Argo, 2006, 292 s. ISBN 80-720-3761-7.

PELEVIN, Viktor. *Omon Ra*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Libor Dvořák. Praha: Dokořán, 2002, 125 s. ISBN 80-865-6928-4.

PELEVIN, Viktor Olegovič. *Svatá kniha vlkodlaka*. 1. vyd. Překlad Ondřej Mrázek. Praha: Plus, 2011, 390 s. ISBN 978-802-5900-260.

PEŠKOVÁ, Michaela. *Idea "nového člověka" v ruské literatuře 20. a 30. let 20. století*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012. ISBN 978-80-261-0134-5.

POSPISZYL, Tomáš a Ivan ADAMOVIČ. *Planeta Eden: svět zítřka v socialistickém Československu 1948-1978*. V Řevnicích: Arbor vitae, 2010, s.16-24. ISBN 978-80-87164-34-1.

Slovník ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů. 1. vyd. Editor Ivo Pospíšil. Praha: Libri, 2001, 680 s. ISBN 80-727-7068-3.

TRETERA, Rajmund Jiří a Záboj HORÁK. *Slovník církevního práva*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 147 s. ISBN 978-802-4736-143.

INTERNETOVÉ ZDROJE - ČESKÉ

«Generation „П“» («Поколение „П“»). Виктор Пелевин. In: *LiteraDura* [online]. 2013 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://literadura.ru/generation-p-pokolenie-p-viktor-pelevin/>.

Antroposofie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Antroposofie>.

ARŤOMOV, Andrej. Pelevin, Viktor: DPP. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/15061/pelevin-viktor-dpp>.

BĚHOUNKOVÁ, Marta. Omon Ra. In: *Deamon* [online]. ©2003-2004 [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.daemon.cz/recenze/detail/148>.

BĚLUNKOVÁ, Libuše. Historie jako vtip. *Literární noviny* [online]. Praha: Společnost pro Literární noviny, 2001, č. 48 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/12.2001/47/8.png>.

BLAŽKE, Jaroslav. Pelevinův Omon Ra. In: *Česká literatura na internetu* [online]. 2002 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://www.ceskaliteratura.cz/recenze/b29.htm>.

Buddhův prst na cestách. In: *HN Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku* [online]. Praha: Economia, a.s, 2004 [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-14460980-buddhuv-prst-na-cestach>.

BZONKOVÁ, Radka. Pelevin, Viktor: Svjaščonnaja kniga oborotnja. In: *ILiteratura* [online]. 2005 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/17121/pelevin-viktor-svjasconnaja-kniga-oborotnja>.

DVOŘÁK, Libor. *Kritický klub: Helma hrůzy*. 2006. Dostupné z: <http://prehraovac.rozhlas.cz/audio/441582>.

DVOŘÁKOVÁ, Iva. Sorokinovi porozumí každý průměrně vzdělaný člověk: Rozhovor s Liborem Dvořákem. *Plav: Měsíčník pro světovou literaturu* [online]. 2010, č. 4, str.2 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2010/04-2010-rozhovor.htm>.

GLANC, Tomáš. Na cestě do Vnitřního Mongolska. In: *ILiteratura* [online]. 2003 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14545/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnota>.

GLANC, Tomáš. Pelevin: Hrdina naší doby. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2004 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/15035/pelevin-viktor>.

GREGOROVÁ, Bára. Pelevin, Viktor: Čapajev a Prázdnota 2. In: *ILiteratura* [online]. 2002 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14819/pelevin-viktor-capajev-a-prazdnota-2>.

Hermetismus. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hermetismus>.

KOZÁR, Aleš. Lainšček, Feri: Nedotakljivi. In: *ILiteratura* [online]. 2009 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/23815/lainscek-feri-nedotakljivi>.

MACHONINOVÁ, Alena. Pelevin, Viktor: Empire V /Ampire V. (2006). In: *ILiteratura.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/20003/pelevin-viktor-empire-v-ampire-v-2006>.

MACHONINOVÁ, Alena. Pelevin, Viktor: Empire V. Povest' o nastojaščem sverchčeloveke. In: *ILiteratura.cz* [online]. 2006 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://iliteratura.cz/Clanek/20409>.

MRÁZEK, Ondřej. Půl roku s Čapajevem. *Literární noviny* [online]. Praha: Společnost pro Literární noviny, 2001, č. 48, str. 11 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitNIII/12.2001/28/11.png>.

NOVÁL, Josef. *Antiutopie a dystopie: ošklivé světy, za které si lidé můžou sami* [online]. 2010 [cit. 2013-06-04]. Dostupné z: http://drakkar.rpgplanet.cz/download/vydani/drakkar_2010_22_rijen.pdf.

PECHANEC, Jan. RECENZE: Viktor Pelevin, Omon Ra. In: *Sarden.cz* [online]. 2005 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://www.sarden.cz/recenze-viktor-pelevin-omon-ra>.

PEŠKOVÁ, Michaela. *Mytologémata v prózách Andreje Platonova*. Brno, 2007. 247 l. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/11563/ff_d/disertacni-prace.pdf. Disertační. Masarykova univerzita.

Teosofie. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Teosofie>.

TESAŘOVÁ, Kristýna. S mýty se musíme naučit žít, protože jsou věčné, říká historička Šedivá Koldinská. In: *IForum: Časopis Univerzity Karlovy* [online]. 2013 [cit. 2013-06-17]. Dostupné z: <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-14268.html>.

INTERNETOVÉ ZDROJE – CIZOJAZYČNÉ

«Generation «П» - российский фильм года по оценкам независимых критиков и журналистов. In: *Частный Корреспондент* [online]. 2012 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: http://www.chaskor.ru/news/generation_p_-_rossijskij_film_goda_po_otsebkam_nezavisimyh_kritikov_i_zhurnalystov_26513.

BÖHMER, Daniel-Dylan. Желания - они как крысы. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2000 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/19>.

COWLEY, Jason. Gogol a Go-Go. *The New York Times Magazine* [online]. 2000, s. 1-6 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/01/23/magazine/gogol-a-go-go.html>.

I never was a hero: Viktor Pelevin. In: *The Guardian: The Observer* [online]. 2000 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/books/2000/apr/30/fiction>.

LEHMANN, Barbara. Россия — это лишь злая пародия. Беседа с писателем Виктором Пелевиным о терроре в Москве, виртуальной политике и российских мифах. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1999 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/14>.

LIARD, Sally. Виктор Пелевин. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1993-4 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/02>.

PELEVIN, Viktor. Интервью с писателем Виктором Пелевиным. In: *Сноб* [online]. 2010 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://www.snob.ru/selected/entry/20521#comment_140535.

YUDINA, Anna. Prominent Russians: Viktor Pelevin. In: *Russiapedia* [online]. © 2005-2011 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://russiapedia.rt.com/prominent-russians/literature/viktor-pelevin/>.

АЛЕКСАНДРОВ, Николай. Виктор Пелевин: "Главный писатель России - полковничья должность, а я лейтенант запаса". *Известия* [online]. 2005 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/307921>.

АНДРЕЕВИЧ, Радионов Станислав. Виктор Пелевин «Происхождение видов». In: *Лаборатория Фантастики* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-04-25]. Dostupné z: <http://fantlab.ru/work11459>.

АНТОНОВСКИЙ, Александр. Священная книга оборотня: антипутинский манифест или экзистенциальная притча?. In: *Институт философии Российской академии наук: Сектор социальной эпистемологии* [online]. [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://episteme.iph.ras.ru/pelevin.doc>.

БАВИЛЬСКИЙ, Дмитрий. Вы слышите их?: «Шлем ужаса» Виктора Пелевина: книга и спектакль. In: *ВЗГЛЯД.РУ* [online]. 2005 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://vz.ru/culture/2005/12/13/15575.html>.

БАСИНСКИЙ, Павел. Ужас "Шлема". In: *Lenizdat.ru: Информационный портал медиасообщества Санкт-Петербурга, Ленобласти и Северо-Западного региона* [online]. 2005 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://www.lenizdat.ru/a0/ru/pm1/c-1035663-0.html>.

БЕЛИК, Ольга. «Чапаев и Пустота»: съемки начинаются. In: *Filmz.ru* [online]. 2012 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: http://www.filmz.ru/pub/78/26259_1.htm.

БОРОДА, Елена. Повесть В. Пелевина "Омон Ра" в русле отечественной традиции. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-tradition/1.html>.

БЫКОВ, Дмитрий. Побег в Монголию. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 1996 [cit. 2013-06-14]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-dva/1.html>.

В Германии стартовали съемки экранизации романа Виктора Пелевина «Чапаев и Пустота». In: *Film.ru: Национальный кинопортал* [online]. 2012 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://www.film.ru/news/v-germanii-startovali-semki-ekranizacii-romana-viktora-pelevina-chaपाev-i-pustota>.

ВЕРНИЦКИЙ, Алексей. Пелевин В. Шлем ужаса: Креатифф о Тесее и Минотавре. In: *Новая литературная карта России* [online]. 2008 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://www.litkarta.ru/dossier/vernitsky-pelevin/#2>.

ВИЗЕЛЬ, Михаил. П5. In: *Timeout* [online]. 2008 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.timeout.ru/books/event/130855/>.

Виктор Пелевин - биография. In: *Лучшие люди страны* [online]. 2009 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.bestpeopleofrussia.ru/persona/1306/bio>.

Виктор Пелевин - жизнь насекомых. In: *Виктор Пелевин - все книги, аудиокниги и рассказы скачать бесплатно* [online]. © 2010 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.viktor-pelevin.ru/book1.html>.

Виктор Пелевин "Шлем Ужаса". In: *LiveJournal* [online]. 2005 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://ru-books.livejournal.com/716113.html>.

Виктор Пелевин в программе "Главный герой" часть 1/2. In: *YouTube* [online]. 2009 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=IzC2acv35HE&feature=youtu.be>.

Виктор Пелевин. In: *LiveLib* [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/2355>.

Виктор Пелевин: история России – это просто история моды. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-gaz/1.html>.

Виктор Пелевин: Когда я пишу, я двигаюсь на ощупь... In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-jap/1.html>.

ГАРБУЗНЯК, Алина. Пелевин и Улицкая вместо Лескова и Куприна. In: *Московские новости* [online]. 2012 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: http://mn.ru/society_edu/20121224/333856586.html.

ГУРИН, Станислав. Пелевин между буддизмом и христианством. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2011 [cit. 2013-06-16]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-gurin/1.html>.

ДАНИЛКИН, Лев. «Нет ничего слаще, чем дарить людям свободу»: Лев Данилкин задает вопросы Виктору Пелевину. In: *Афиша* [online]. 2003 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.afisha.ru/article/viktor_pelevin/.

ДАНИЛКИН, Лев. Шлем ужаса. In: *Афиша* [online]. 2005 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://www.afisha.ru/book/774/review/151141/>.

ДОБРОТВОРСКАЯ, Карина. Браток по разуму (интервью для Vogue). *Vogue* [online]. 1999, č. 9, str. 40-43 [cit. 2013-05-28]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-brat/1.html>.

ДЬЯКОВА, Ксения. И все-таки он - SAPIENS: элементарная интерпретация романа В.О. Пелевина «Generation “П”». In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-30]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-diakova/1.html>.

Интервью с Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-evp/1.html>.

КАГАНОВ, Леонид. Роман Пелевина «ЧИСЛА». In: *Виктор Пелевин — романы, повести, рассказы* [online]. 2010 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.pelevin.info/pelevin_225_0.html.

КОРНЕВ, Сергей. Блюстители дихотомий. Кто и почему не любит у нас Пелевина. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2012 [cit. 2013-06-12]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-krn1/1.html>.

КОЧЕТКОВА, Наталья. Виктор Пелевин: «Несколько раз мне мерещилось, будто я стучу по клавишам лисьими лапами». In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2004 [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/38>.

КРОПЫВЬЯНСКИЙ, Лео. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-bomb/1.html>.

КУЗНЕЦОВ, Сергей. Самый модный писатель. In: *Огонёк* [online]. 1996 [cit. 2013-26-03]. Dostupné z: <http://www.ogoniok.com/archive/1996/4466/35-52-53/>.

КУЛАКОВА, Ольга Александровна. *Творчество Виктора Пелевина в литературной критике*. Волгоград, 2003. Dostupné z: <http://pelevin.su/viewtopic.php?f=79&t=23>. Курсовая работа. Волгоградский Государственный Университет.

КУРЧАТОВА, Наталия. Священная книга оборотня. In: *Time Out Москва* [online]. [cit. 2013-05-09]. Dostupné z: <http://www.timeout.ru/books/event/2148/>.

МАНКУЗО, Мариароза. Пелевин: Мой лучший помощник? Боксерская груша. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-06-11]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-cds/1.html>.

МИНКЕВИЧ. Поколение Пелевина. In: *Русский Журнал* [online]. 1999 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://old.russ.ru/krug/99-04-08/minkev.htm>.

МИРОНЕНКО. Реконструктор (Об исследованиях П. Стецюка). In: *Лаборатория Фантастики* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://fantlab.ru/work11452>.

НАРИНСКАЯ, Анна. Суэта вокруг протеста: Виктор Пелевин написал "Бэтман Аполло". In: *Коммерсантъ: Ежедневная общенациональная деловая газета* [online]. 55 (5086). 2013 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.kommersant.ru/doc/2159194>.

НЕКРАСОВ, Евгений. Интервью с Виктором Пелевиным. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-nekr/1.html>.

НЕМЗЕР, Андрей. Как бы типа по жизни. Generation П как зеркало отечественного инфантилизма. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nemz2/1.html>.

НЕХОРОШЕВ, Григорий. Настоящий Пелевин: Отрывки из биографии культового писателя. In: *Виктор Пелевин: сайт творчества* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-nehor/1.html>.

НОВИКОВ, М. «П» как гимбат русского постмодерна. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1999 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/13>.

НОВИКОВА, Лиза. "Вдали от комплексных идей живешь, как Рэмбо,— day by day": Виктор Пелевин о себе и своей новой книге. *Коммерсантъ: Ежедневная общенациональная деловая газета* [online]. 2003, 157 (2760) [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.kommersant.ru/doc/408159>.

Пелевин по-американски: Интервью с режиссером "Generation П" и письмо Пелевина. In: *Lenta.ru* [online]. 2011 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: <http://lenta.ru/articles/2011/04/22/ginzburg/>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Код мира. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2001 [cit. 2013-05-19]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-kod/1.html>.

Писатель Виктор Пелевин: "Олигархи работают героями моих книг". *Известия* [online]. 2005 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/341912>.

Почти полвека. In: *Химия и жизнь* [online]. © 2011 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: http://www.hij.ru/about/3/?sphrase_id=4780.

Происхождение видов (рассказ). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%81%D1%85%D0%BE%D0%B6%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%B2_%28%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%B7%29.

РЕШЕТНЯК, Мария. Мифологическая основа романа В. Пелевина «Шлем Ужаса». In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-myth/1.html>.

Самым влиятельным интеллектуалом России признан Виктор Пелевин. In: *OpenSpace* [online]. 2009 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://os.colta.ru/news/details/15143/>.

Снафы об орках: Выходит новый роман Виктора Пелевина "S.N.U.F.F.". In: *Лента.ру* [online]. 2011 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://lenta.ru/articles/2011/11/22/pelevin/>.

СУВОРОВА, Наталья. Режиссер: "Generation П" - истинно независимое кино. In: *BBC: Русская служба* [online]. 2011 [cit. 2013-05-26]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/russian/entertainment/2011/02/110221_ginzburg_interview.shtml.

ТОЙШИН, Данила. Интервью со звездой. *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-toish/1.html>.

ХАЛАНСКИЙ, Алексей. «Пелевин грубоват, но меня не обижал». In: *Новые Известия* [online]. 2010 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.newizv.ru/culture/2010-12-02/137369-pisatel-pavel-basinskij.html>.

ШИГАРЕВА, Юлия. При семейном капитализме мы стали проститутками... In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 2003 [cit. 2013-24-03]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-shig/1.html>.

ШКЛОВСКИЙ, ПП, или Победитель Пелевин. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-pp/1.html>.

OSTATNÍ SLEDOVANÉ ZDROJE

BUDDHA,. *Slovo Buddhovo: systematický přehled Buddhova učení v jeho vlastních slovech*. Editor Nyanatiloka,. Překlad Mirko Frýba. Praha: Stratos, c1993, 118 s. Stratos, sv. 4. ISBN 80-901-4723-2.

Generation P [film]. Režie Viktor GINZBURG. Rusko, 2011.

Lexikon východní moudrosti: buddhismus, hinduismus, taoismus, zen. 1. vyd. Překlad Jan Filipický. Olomouc: Votobia, 1996, xi, 565 s. ISBN 80-856-0554-6.

NYANATILOKA,. *Buddhistický slovník: příručka buddhistických pojmů a nauky*. Praha: DharmaGaia, 2009, 255 s. ISBN 978-808-6685-892.

THERA,. Nyanaponika. *Jádro buddhistické meditace: příručka pro výcvik mysli na základě Buddhovy cesty uvědomění : s antologií textů přeložených z pálijštiny a sanskrtu*. Překlad Karel Werner. Praha: DharmaGaia, 1995, 251 s. Buddhovy rozpravy, sv. 3. ISBN 80-859-0506-X.

БАЛОД, Александр. Иронический словарь А Хули. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-iron/1.html>.

БАСИНСКИЙ, Павел. Из жизни отечественных кактусов. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-dva/1.html>.

БЫКОВ, Дмитрий. Мне нечасто везет на общение с Пелевиным... In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 1999 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-ogon/1.html>.

Виктор Пелевин vs. Generation PR. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/15>.

ВОЙЦЕХОВСКИЙ, Б. Интервью Комсомольской правде. *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. 1999, с. 12-13 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/interview/o-koms/1.html>.

КОЧЕТКОВА, Наталья. Виктор Пелевин: «Главный писатель России — полковничья должность, а я лейтенант запаса». In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2005 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/40>.

КУЗНЕЦОВ, Михаил. Виктор Пелевин: Недавно я прочел, что я - женщина!. *Комсомольская правда* [online]. 2005 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.kp.ru/daily/23590/45159/>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Ultima Тулеев, или дао выборов. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-ultul/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Виктор Пелевин спрашивает PRов. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-ankt/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Встроенный напоминатель. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-pomn/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Гадание на рунах или рунический оракул Ральфа Блума. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-runy/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. ГКЧП как тетраграмматон. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-tetra/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Икстлан - Петушки. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-ixt/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Имена олигархов на карте родины. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-oliga/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Код Мира. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-kod/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Колдун Игнат и люди. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-ignat/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Мардонги. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-mard/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Мост, который я хотел перейти. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-most/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Ника. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-nika/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Онтология детства. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-det/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Последняя шутка воина. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-voin/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Психическая атака. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-sonet/1.html>.

ПЕЛЕВИН, Виктор. Синий фонарь. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/rass/pe-bluef/1.html>.

Правила жизни Виктора Пелевина. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 2010 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/42>.

РОДНЯНСКАЯ, Ирина. Этот мир придуман не нами. In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-ir/1.html>.

Россия - это лишь злая пародия. Беседа с писателем Виктором Пелевиным о терроре в Москве, виртуальной политике и российских мифах. In: *46 интервью Виктора Пелевина* [online]. 1999 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://pelevinlive.ru/14>.

ЩЕРБИН, Андрей. Излечение от внутренней жизни. По роману В. Пелевина "Чапаев и пустота". In: *Сайт творчества Виктора Пелевина* [online]. © 2000-2011 [cit. 2013-06-25]. Dostupné z: <http://pelevin.nov.ru/stati/o-vnutr/1.html>.

Язык улицы и язык поэзии: литература в эпоху масскультуры. In: *Круглый стол русских и японских писателей в Токийском университете* [online]. 2001 [cit. 2013-06-26]. Dostupné z: <http://www.susi.ru/stol/stol2.html>.

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA Č. 1 Viktor Pelevin – fotogalerie
- PŘÍLOHA Č. 2 Sonet *Útok lidských vln*
- PŘÍLOHA Č. 3 Obálky českých překladů a jejich ruských verzí
- PŘÍLOHA Č. 4 Pracovní listy (Omon Ra, Generation P, Helma hrůzy)

Viktor Pelevin - fotogalerie

Obr. č. 1: Viktor Pelevin (Existuje pouze omezené množství Pelevinových fotografií, které jsou volně dostupné na internetu, a které zároveň používají také knižní vydavatelé na obálky Pelevinových knih. Tato databáze se bohužel nerozšiřuje, proto není možné určit, v jakých letech fotografie vznikly.)

Dostupné z: <http://www.omg-mozg.ru/image/velikie/pelevin.jpg>

Obr. č. 2: Viktor Pelevin

Dostupné z: <http://www.rusrep.ru/article/2010/09/21/10cultur/>

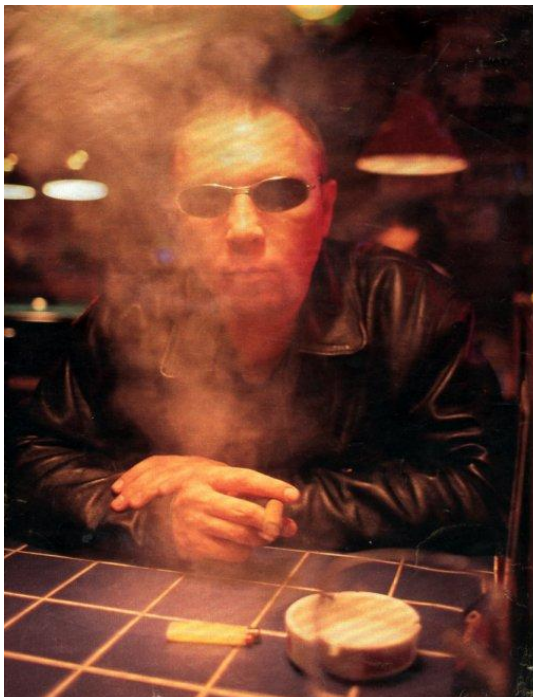
Obr. č. 3: Viktor Pelevin

Dostupné z: http://s3.womanjournal.ru/sites/default/files/imagecache/body-590x/article/85213/images/viktor_pelevin_vyhodit_iz_sumraka.jpg

Obr. č. 4: Viktor Pelevin – jedna z mála fotografií zachycujících spisovatele bez brýlů
Dostupné z:

[http://www.kommersant.ru/Issues.photo/DAILY/2009/218/KMO_089154_00120_1_t206.j](http://www.kommersant.ru/Issues.photo/DAILY/2009/218/KMO_089154_00120_1_t206.jpg)
[pg](#)

Obr. č. 5: Viktor Pelevin –
zahalen v kouři dýmu, Dostupné
z:
[http://publicpost.ru/public/userfile](http://publicpost.ru/public/userfiles/photos/original/pelevin_4.jpg)
[s/photos/original/pelevin_4.jpg](#)

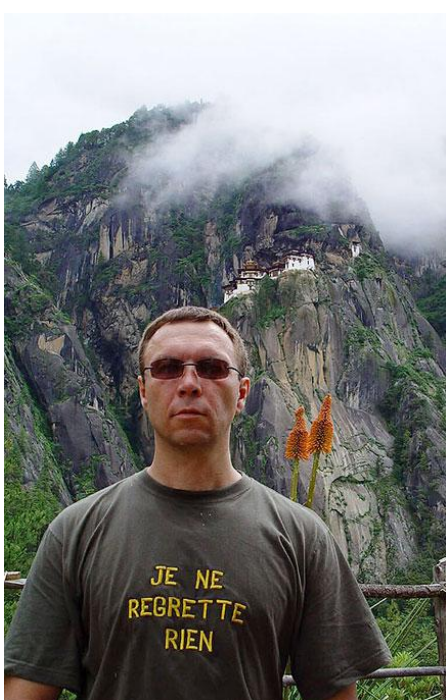

Obr. č. 6: Viktor Pelevin jako
příznivec japonské kultury
Dostupné z:
[http://www.susi.ru/stol/pelevin_gi](http://www.susi.ru/stol/pelevin_girl.jpg)
[rl.jpg](#)

Obr. č. 7: Viktor Pelevin

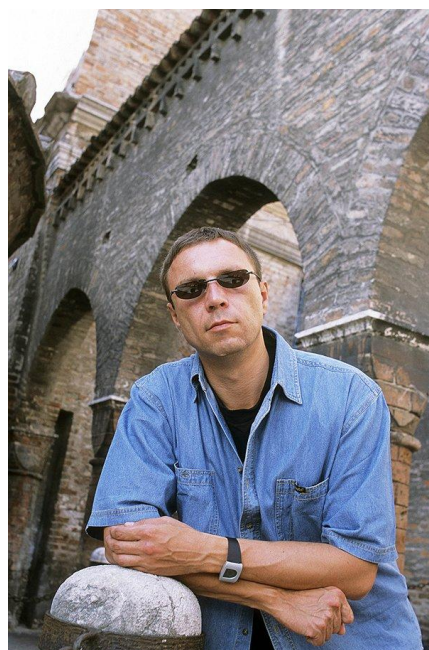
Dostupné z: http://altinfo.ru/uploads/posts/2013-02/1361869394_viktor-pelevin.jpg

Obr. č. 8: Viktor Pelevin na cestách

Dostupné z:

http://publicpost.ru/public/userfiles/photos/original/y_a34d5505_1.jpg

Obr. č. 9: Viktor Pelevin

Dostupné z:

http://c2.kommersant.ru/Issues.photo/OG_ONIOK/2012/046/KMO_090317_00469_1_t210.jpg

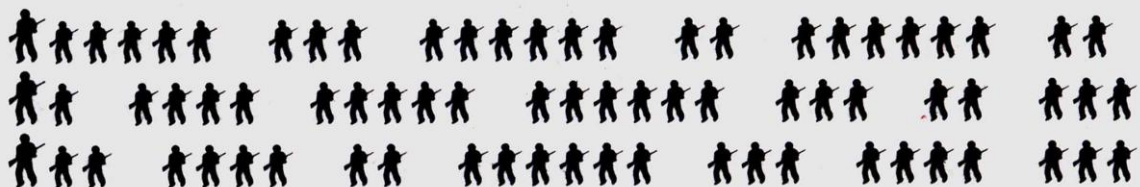
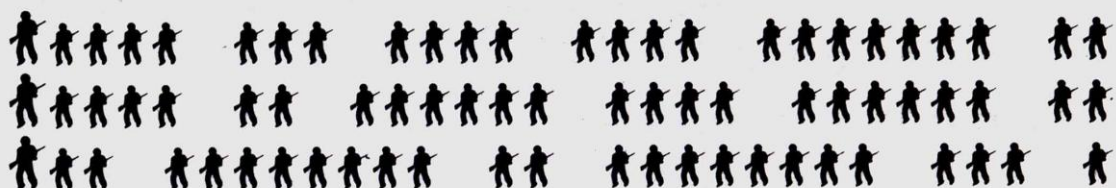
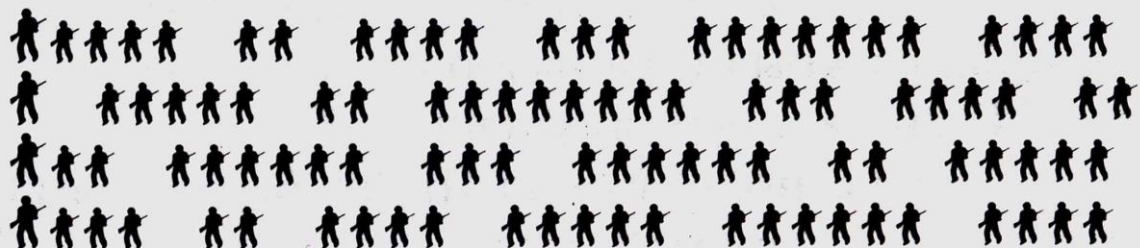
Sonet Útok lidských vln

ПСИХИЧЕСКАЯ АТАКА

СОHЕТ

«Я вывожу страниц своих войска...»

В. Маяковский

Петр Пустота

Dostupné z:

<http://freeforum.flex.ru/index.php?PHPSESSID=971e4e8a53b5aa17d75df1c8b5bbb20b&action=dlattach;topic=70620.0;attach=124536:image>

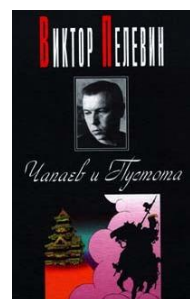
Čapaev a prázdnota

česká obálka knihy

ruské obálky knih

2001

1996

2003

2003

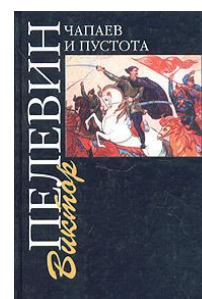
2004

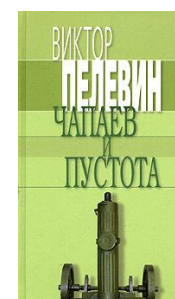
2012

1999

2003

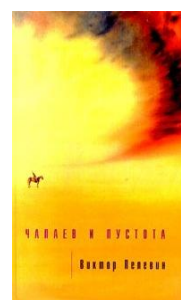
2004

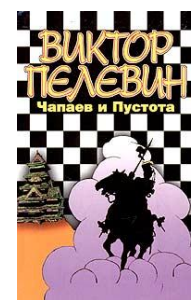
2007

2012

2000

2003

2004

2009

česká obálka knihy

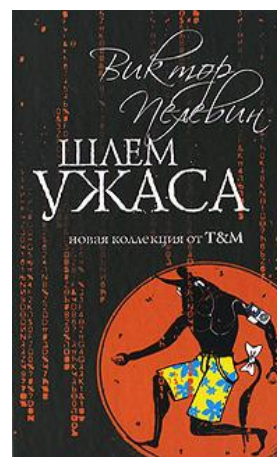
2006

Helma Hřůzy

ruské obálky knih

2005

2010

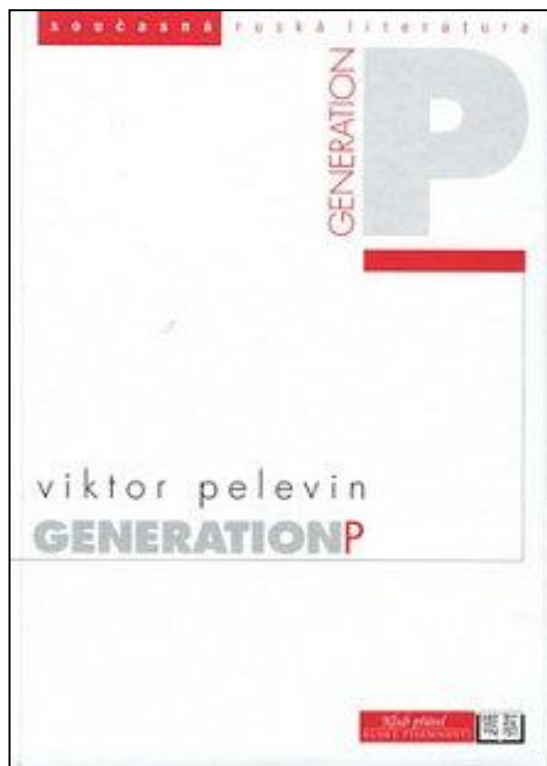
2011

2012

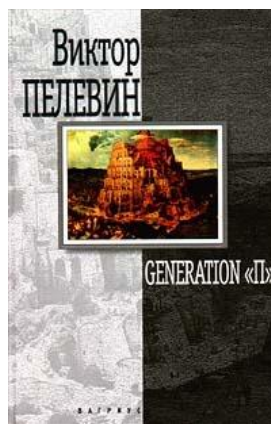
Generation P

česká obálka knihy

2001

ruské obálky knih

1999

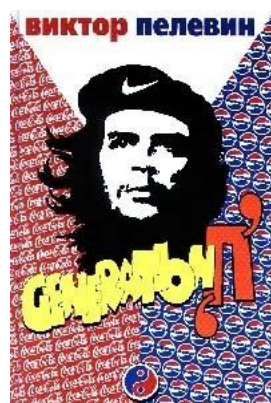
2000

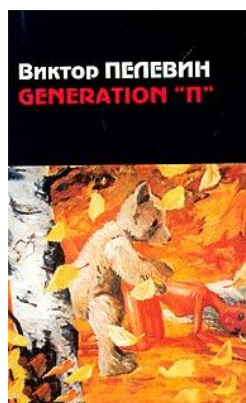
2000

2003

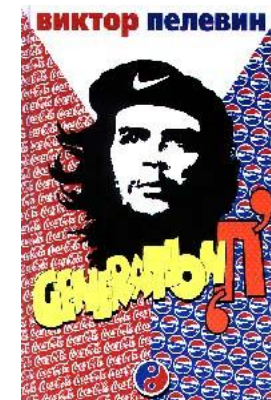
1999

2000

2001

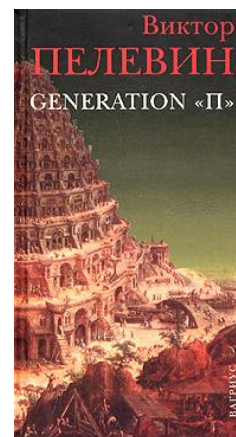
2003

Generation P

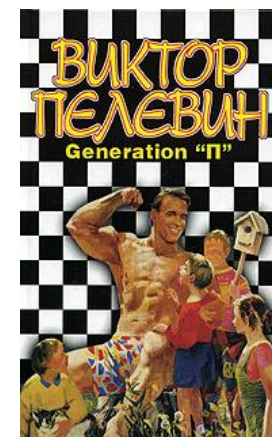
ruské obálky knih

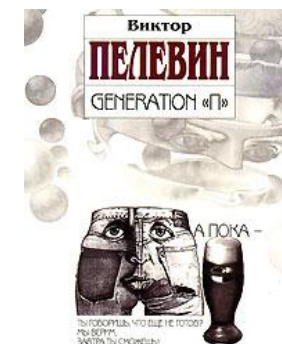
2003

2003

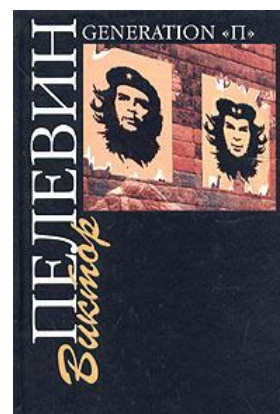
2004

2007

2003

2003

2007

2008

Generation P

ruské obálky knih

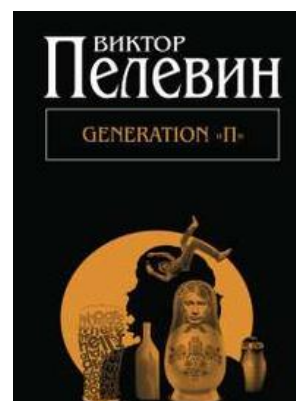
2009

2011

2012

2009

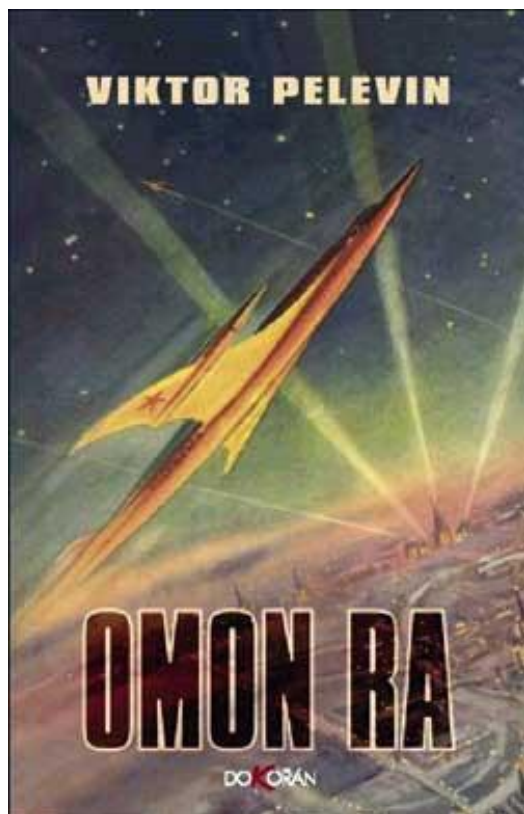

2012

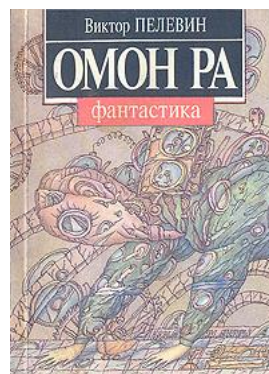
Omon Ra

česká obálka knihy

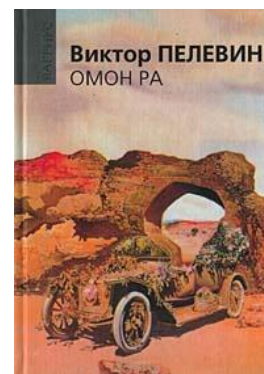
ruské obálky knih

2002

1992

2001

2007

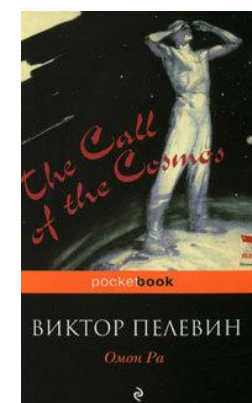
2012

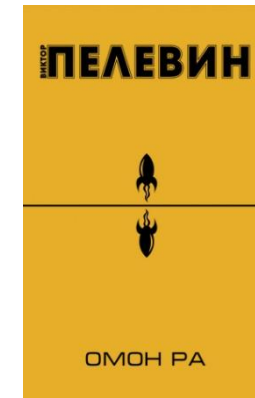
2000

2007

2010

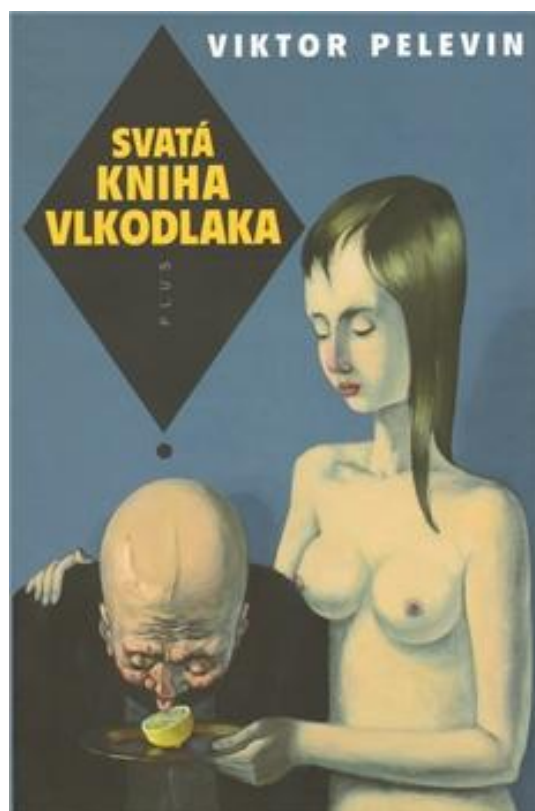

2013

Svatá kniha vlkodlaka

česká obálka knihy

ruské obálky knih

2011

2004

2007

2010

2004

2009

2012

2006

2010

2013

Pracovní list – Omon Ra

Předmět	Pracovní list je koncipován pro výuku ruského jazyka (jako druhého cizího jazyka).
Cílová skupina	Úkoly v tomto pracovním listě jsou určeny žákům druhého stupně základních škol, v tomto případě konkrétně žákům 9. ročníků. Úroveň jejich jazykových dovedností by podle „Společného evropského referenčního rámce“ měla dosahovat úrovně A2.
Téma	Významná místa Moskvy.
Časová dotace	20 min.
Organizační forma výuky	Samostatná práce, při práci s obrázky je možná spolupráce ve dvojicích.
Pomůcky	Pro každého žáka pracovní list k vyplňování, obrázky je možné poskytnout do dvojic.
Návaznost	V předchozích hodinách jsou žáci již seznámeni s některými významnými místy, které lze v Moskvě najít. Každý také dokáže o těchto místech říci alespoň jednou větou nejdůležitější informace.
Cíle	Cílem těchto úkolů je zopakovat již probírané učivo o zajímavých a významných místech Moskvy (cíl kulturní), ale také procvičení četby, která v této fázi výuky ještě stále může činit určité potíže.

1) Прочитайте следующий отрывок из книги Омон Ра и подчеркните в тексте все достопримечательности, пространства и здания.

Виктор Пелевин – Омон Ра (глава 11)

В нас ударил дневной свет; кто-то закрыл глаза ладонью, кто-то отвернулся – только полковник Урчагин сидел спокойно, с обычной полуулыбкой на лице. Когда мы привыкли к свету, оказалось, что мы стоим лицом к серым надгробьям перед Кремлевской стеной, и я догадался, что мы вышли через черный ход Мавзолея. Я так давно не видел над собой открытого неба, что у меня закружилась голова.

– Все космонавты, – негромко заговорил начальник полета, – все, сколько их ни было в нашей стране, перед полетом приходили сюда, к священным для каждого советского человека камням и трибунам, чтобы взять частичку этого места с собою в космос. Огромный и трудный путь прошла наша страна – начиналось все с тачанок и пулеметов, а сейчас вы, ребята, работаете со сложнейшей автоматикой, – он сделал паузу и не мигая обвел холодным взглядом наши глаза, – которую вам доверила Родина и с которой мы с Бамлагом Ивановичем познакомили вас на лекциях. Я уверен, что в этот ваш последний проход по поверхности Родины вы тоже унесете с собой частичку Красной площади, хотя чем окажется эта частица для каждого из вас, я не знаю...

Мы молча стояли на поверхности родной планеты. Был день; небо чуточку хмурилось, и голубые ели качали своими лапами под ветром. Пахло какими-то цветами. Куранты начали бить пять; начальник полета, глянув на свои часы, подвел стрелки и сказал, что у нас есть еще несколько минут.

Мы вышли на ступени у передних дверей Мавзолея. Народу на Красной площади не было совсем, если не считать двух только что сменившихся часовых, которые никак не показали, что видят нас, и трех спин, удаляющихся в сторону Спасской башни. Я огляделся по сторонам, впитывая в себя все, что видел и чувствовал: серые стены ГУМа, пустые «овощи-фрукты» Василия Блаженного, Мавзолей Ленина, угадываемый за стеной краснознаменный зеленый купол, фронтон Исторического музея и серое, близкое и как бы отвернувшееся от земли небо.

2) Подчёркнутые слова переведите на чешский язык.

- а) Мавзолей Ленина -
- б) Кремлевская стена -
- в) Красная площадь -
- г) Куранты -
- д) Спасская башня -
- е) ГУМ -
- ё) Храм Василия Блаженного -
- ж) Исторический музей -

3) *Посмотрите на следующие картинки. Названия знаменательных мест Москвы из предыдущего задания соедините с их фотографиями. Два названия не употребляйте.*

1.

2.

3.

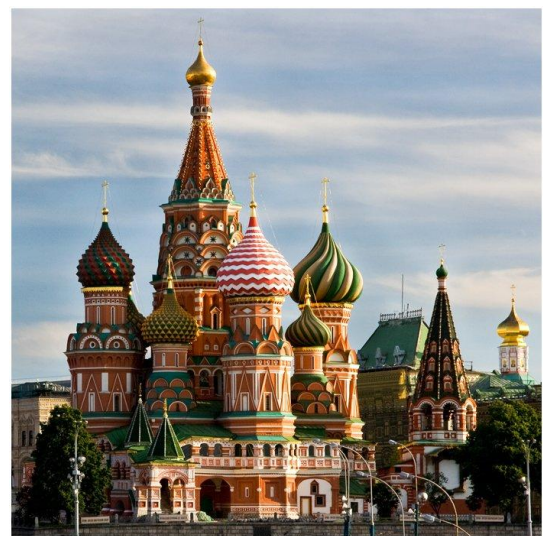
4.

5.

6.

4) *О каждом рисунке скажите одно предложение. Какие места ещё знаете?*

Pracovní list – Generation P 1

Předmět	Pracovní list je koncipován pro výuku ruského jazyka (jako druhého cizího jazyka).
Cílová skupina	Úkoly v tomto pracovním listě jsou určeny žákům druhého stupně základních škol, v tomto případě konkrétně žákům 9. ročníků. Úroveň jejich jazykových dovedností by podle „Společného evropského referenčního rámce“ měla dosahovat úrovně A2.
Téma	Ruské reálie.
Časová dotace	10-12 min.
Organizační forma výuky	Samostatná práce.
Pomůcky	Pokud výuka probíhá v počítačové učebně, je možné žákům povolit hledání informací také na ruském internetu.
Návaznost	Již v mnohých předchozích hodinách se žáci setkali s údaji vyznačenými v textu. Pokud se však úkol jeví příliš obtížným, je možné ho zadat za domácí úkol, v tomto případě by však žáci museli popsat dané reálie obsáhleji (např. ve třech větách).
Cíle	Cílem tohoto úkolu je zopakovat již probírané učivo o některých ruských reáliích (cíl kulturní), ale samozřejmě také procvičení četby, která v této fázi výuky ještě stále může činit určité potíže.

*1) Прочитайте отрывок из книги писателя Виктора Пелевина – **Generation P**, переведите выделенные слова и определите их значение.*

"Скоро, скоро со стапелей в городе **Мурманске** сойдет ракетно-ядерный крейсер "Идиот", заложенный по случаю столетия со дня рождения **Федора Михайловича Достоевского**. В настоящий момент неизвестно, удастся ли **правительству** вернуть деньги, полученные в залог судна, поэтому все громче раздаются голоса, предлагающие заложить другой крейсер такого типа, "**Богоносец Потемкин**", который так огромен, что моряки называют его плавучей деревней. В настоящий момент "Богоносец Потемкин" движется по Северному Ледовитому океану к порту приписки. Книжные новинки! - Азадовский вытащил откуда-то книгу, на обложке которой мелькнула сакраментальная комбинация гранатомета, бензопилы и голой женщины. - Добро должно быть с кулаками. Мы знали это давно, но все же чего-то не хватало! И вот книга, которую вы ждали столько лет! Похождения Святослава Лютого. Экономические новости: сегодня в **Государственной Думе** объявлен новый состав минимальной годовой потребительской корзины. В нее вошли двадцать кило макаронных изделий, центнер картошки, шесть килограмм свинины, пальто, пара обуви, **шапка-ушанка** и телевизор "Сони Блэк Тринитрон". Из Персии пишут..."

***Пример:** Мурманск – Город на северо-западе России, один из крупнейших портов России*

Pracovní list – Generation P 2

Předmět	Pracovní list je koncipován pro výuku ruského jazyka (jako druhého cizího jazyka).
Cílová skupina	Úkoly v tomto pracovním listě jsou určeny žákům druhého stupně základních škol, v tomto případě konkrétně žákům 9. ročníků. Úroveň jejich jazykových dovedností by podle „Společného evropského referenčního rámce“ měla dosahovat úrovně A2.
Téma	Reklama.
Časová dotace	35 min.
Organizační forma výuky	Samostatná práce, skupinová práce.
Pomůcky	K těmto úkolům není třeba žádných speciálních pomůcek. Při překladu či tvorbě vlastních sloganů mohou žáci využít slovníků.
Návaznost	Žáci nepotřebují žádné speciální znalosti k vyplnění těchto úkolů, je však nutné, aby se zamysleli nad svým vztahem k reklamě. Ukázky reklamních sloganů v úkolu č. 2 jsou vybírány s ohledem na jejich rozšířenost.
Cíle	Cílem těchto úkolů je uvědomění si vlastního vztahu k reklamě, která nás obklopuje (cíl osobního rozvoje), ale také uvědomění si, že veškeré texty nelze nikdy překládat doslovně (cíl jazykový). V posledním cvičení se opět zaměřujeme na cíl osobního rozvoje, kdy žáky necháme pracovat se svou vlastní kreativitou.

1) Ответьте на следующие вопросы:

- Какое ваше отношение к рекламе?
- Влияет на вас реклама, когда решаете что-то купить?
- Какую рекламу вы любите? Опишите своими словами рекламу на любой продукт.

2) Вы знаете следующие рекламные слоганы?

- Есть вещи, которые нельзя купить. Для всего остального есть MasterCard.
- L'Oréal – Ведь вы этого достойны!
- Red Bull окрыляет.
- Может быть она с этим родилась. Может это Maybelline.

3) Прочитайте следующие рекламные слоганы и тексты из книги Виктора Пелевина *Generation P* и попробуйте их перевести на чешский язык.

- СПРАЙТ. НЕ-КОЛА ДЛЯ НИКОЛЫ.
- ДЕНЬГИ ПАХНУТ! "БЕНДЖАМИН" НОВЫЙ ОДЕКОЛОН ОТ ХУГО БОСС
- Плакат (сюжет клипа): Длинный белый лимузин на фоне Храма Христа Спасителя. Его задняя дверца открыта, и из неё бьёт свет. Из света высовывается сандалия, почти касающаяся асфальта, и рука, лежащая на ручке двери. Лица не видим. Только свет, машина, рука и нога. Слоган:
ХРИСТОС СПАСИТЕЛЬ – СОЛИДНЫЙ ГОСПОДЬ ДЛЯ СОЛИДНЫЙ ГОСПОД.
- Нет, ты уже не моряк... Так упрекнул тебя друзья за равнодушие к штурму соседней палаты. Но ты улыбнешься в ответ. Ты и не был им никогда – ты просто плыл всю жизнь в эту тихую гавань.

ПЕНСИОННЫЙ ФОНД "ТИХАЯ ГАВАНЬ"

4) Сравните свои переводы с чешской книгой *Generation P*. Что в ваших слоганах отличается?

Правильный перевод:

- SPRITE. NEKOLA PRO NIKOLU.
- PENÍZE VONÍ! „BENJAMIN“ NOVÁ KOLÍNSKÁ HUGO BOSS.

- Plakát (námět klipu): Dlouhá bílá limuzína na pozadí chrámu Krista Spasitele. Její zadní dveře jsou otevřené a line se z ní světlo. Ze světla se náhle vysune sandál, který se téměř dotkne asfaltu, vnitřní kliku dveří svírá ruka. Je tu jen světlo, auto, ruka a noha. A slogan:

KRISTUS SPASITEL – SOLIDNÍ PÁN PRO SOLIDNÍ PANSTVO.

- Ne, už nejsi námořník... pokárají tě přátelé za lhostejnost k bouři na vedlejším pokoji. Ale tys námořník nebyl nikdy – prostě jsi po celý život plul do tohoto tichého přístavu.

PENZIJNÍ FOND „TICHÝ PŘÍSTAV“.

5) Придумайте свой собственный рекламный слоган для вашего любимого продукта.

Pracovní list – Helma hrůzy

Předmět	Pracovní list je koncipován pro výuku ruského jazyka (jako druhého cizího jazyka).
Cílová skupina	Úkoly v tomto pracovním listě jsou určeny žákům druhého stupně základních škol, v tomto případě konkrétně žákům 8. ročníků. Úroveň jejich jazykových dovedností by podle „Společného evropského referenčního rámce“ měla dosahovat úrovně A1-A2.
Téma	Představení sebe a své rodiny, profese.
Časová dotace	15 min.
Organizační forma výuky	Samostatná práce, skupinová práce.
Pomůcky	K těmto úkolům není třeba žádných speciálních pomůcek.
Návaznost	Žáci jsou již v předchozí hodině seznámeni se základní slovní zásobou, kterou lze použít při podávání informací o vlastní osobě i rodinných příslušnících. Umí tedy utvořit věty o svém věku, bydlišti, rodině a profesích svých rodičů.
Cíle	Cílem této praktické ukázky je zopakování slovní zásoby na téma profese a použití některých frází při představování vlastní osoby. Důležité je také zopakování fráze „ <i>работать кем</i> “, která se liší od českého překladu (cíl jazykový).

1) Дополните следующие отрывки из общения в Интернете. Придумайте настоящие имена главных героев и скажите, кто они по профессии или где они работают.

а)

Romeo-y-Cohiba Что касается имени, его не я придумал. Оно само появляется на экране, когда я отправляю сообщение. Я не Ромео. Я _____.
Профессиональный _____, если кому интересно.

б)

Organizm(-: Мы с тобой почти коллеги, Ромео, – я _____. Раньше работал в _____, поэтому временно не у дел.

в)

Organizm(-: Кто ты, Монстрадамус?
Monstradamus _____. Живу в _____, по профессии _____.

г)

Monstradamus Кто ты и как ты сюда попала?

Ariadna Все то же самое, что у вас.

Organizm(-: В таком случае нам многое про тебя известно. Твое настоящее имя _____, тебе _____ лет, и ты родом из _____.

д)

UGLI 666 Я женского пола, если вам так интересно. Зовут меня _____, по профессии я _____ и _____ по образованию, но по призванию всегда была _____. Все уже прочла. Ничего интересного добавить не могу. Что касается того, серьезно я говорю или нет, то можете быть уверены – я всегда говорю серьезно.

2) Работа в парах: Скажите друг другу о своей семье – как зовут ваших родителей, сколько им лет, кто они по профессии, где работают, есть ли у вас брат или сестра и кем работает. Представьте также себя и скажите, кем хотите стать.

Pracovní list – Helma hrůzy (poslech)

Předmět	Pracovní list je koncipován pro výuku ruského jazyka (jako druhého cizího jazyka).
Cílová skupina	Úkoly v tomto pracovním listě jsou určeny žákům druhého stupně základních škol, v tomto případě konkrétně žákům 8. nebo 9. ročníků. Úroveň jejich jazykových dovedností by podle „Společného evropského referenčního rámce“ měla dosahovat úrovně A2.
Téma	Bydlení.
Časová dotace	15-20 min.
Organizační forma výuky	Samostatná práce, při překladu práce s celou třídou.
Pomůcky	Pro poslech je nutné mít k dispozici nahrávku a přehrávač. Při překladu mohou žáci využít slovník.
Návaznost	Žáci byli v předchozích vyučovacích hodinách seznámeni se slovní zásobou týkající se bydlení a vybavení bytu. Nahrávku pustíme dle potřeby, nejméně však dvakrát.
Cíle	V této ukázce sledujeme především cíl jazykový, kdy žáci procvičují receptivní řečové dovednosti (poslech), a také opakují slovní zásobu na téma bydlení. Pro pomalejší žáky je zařazen také překlad, který jim umožní porozumění textu.

**1) Слушайте и дополните предложения, вставляя пропущенные слова.
Используйте слова из-под текста в правильной форме.**

Виктор Пелевин – Шлем ужаса: Креатифф о Тесее и Минотавре

Started by Ariadna at xxx pm xxx xxx BC GMT

Построю _____, в котором смогу затеряться с тем, кто захочет меня найти, – кто это сказал и о чем?

Organizm(-: В чем дело? Есть здесь кто-нибудь?

Romeo-y-Cohiba Я есть.

Organizm(-: Что все это значит?

Romeo-y-Cohiba Сам не понимаю.

Organizm(-: Ариадна, ты здесь?

Romeo-y-Cohiba Кто это такая?

Organizm(-: Та, кто начала эту нить. Кажется, это не интернет, а только выглядит как интернет. Отсюда никуда нельзя перейти.

Romeo-y-Cohiba XXX

Organizm(-: Внимание! Отзовитесь все, кто может это прочесть.

Nutscracker Я могу.

Organizm(-: Кто повесил первое _____?

Nutscracker Оно висит уже давно.

Romeo-y-Cohiba Откуда ты знаешь? Там нет даты.

Nutscracker Я его видел часа три назад.

Organizm(-: Внимание, переключка. Здесь только Щелкунчик, Ромео и я, правильно?

Romeo-y-Cohiba Правильно.

Nutscracker Во всяком случае, все желающие участвовать в разговоре.

Romeo-y-Cohiba Значит, нас здесь трое.

Nutscracker Вот только где это здесь?

Organizm(-: В каком смысле?

Nutscracker В самом прямом. Вы можете описать то место, где находитесь? Что это – _____, зал, _____? Дырка в xxx?

Romeo-y-Cohiba Я например нахожусь в _____. Или в камере, не знаю, как правильнее. Она небольшая. Зеленые стены, на потолке белый плафон. У стены _____. У другой стены – _____ с клавишной доской, на которой я в настоящий момент печатаю. Доска намертво прикреплена к столу. Над столом – вделанный в _____ LCD-экран за толстым стеклом. На нем появляются эти вот буквы. Разбить его нельзя, я уже пробовал. В комнате две _____, одна из странного черно-зеленого металла, она заперта. В ее центре какой-то выступ. Другая дверь – деревянная, белого цвета, ведет в _____. Она открыта.

Organizm(-: То же самое, что у Ромео. Запертая металлическая дверь, на ней какой-то рельеф. Ванная как в гостинице. На _____ под _____ – мыло, гель для душа, шампунь. Все в фирменной упаковке, на которой странный значок – какая-то шестеренка. Где находишься ты, Щелкунчик?

Nutscracker В такой же комнате. Кажется, дверь отлита из бронзы. Организм, на мыле скорее не шестеренка, а звездочка. Похожа на символ, которым в книгах обозначают сноску. Такая есть даже на туалетной бумаге – на каждом листочке.

Romeo-y-Cohiba Мы в одной и той же _____. Попробую постучать в стену. Вы что-нибудь слышали?

Organizm(-): Нет.

Nutscracker Тоже нет.

Слова: дом, сообщение, стена, зеркало, лабиринт, гостиница, кровать, полка, ванная комната 2х, стол, дверь

2) Выберите одно из двенадцати слов, которые вы дополнили в прослушанный текст и составьте предложение, употребляя данное слово в правильной форме.

Например: Когда я вошла в ванную, раздался удар и зеркало разбилось.

3) Прочитайте текст и переведите на чешский язык.

ZDROJE PŘÍLOHY Č. 3**ČESKÉ KNIŽNÍ OBÁLKY:**

Dostupnost obrázků z:

http://www.kosmas.cz/hledani/?query=Pelevin&submit_search=Hledat

RUSKÉ KNIŽNÍ OBÁLKY:

Dostupnost obrázků z: <http://fantlab.ru/autor298>

ZDROJE PŘÍLOHY Č. 4**OMON RA:**

Text této knihy dostupný na: <http://lib.rus.ec/b/398776>.

Dostupnost obrázků:

1. Торговый дом ГУМ, <http://www.gum.ru/upload/4press/photos/04.jpg>.
2. Кремлевская стена, <http://scanfoto.narod.ru/moskva.narod.ru/slides/DSCN1574-1.jpg>.
3. Исторический музей,
http://img1.liveinternet.ru/images/attach/c/2/66/935/66935791_1508_1268991449.jpg.
4. Красная площадь, http://img-fotki.yandex.ru/get/5308/130283026.4c/0_5fa20_66b1c649_XL.
5. Мавзолей Ленина,
http://www.doxologia.ro/sites/default/files/stire/2010/09/_01_mic_2.jpg.
6. Храм Василия Блаженного, <http://s011.radikal.ru/i318/1101/f5/90acb640085b.jpg>.

GENERATION P:

Text knihy dostupný na: <http://c-portal.ru/books/read/889/109>.

Reklamní slogany dostupné na: <http://ukrlife.net/100-luchshih-sloganov-mirovoy-reklamyi/> a dále

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%E5%EA%EB%E0%EC%ED%FB%E9_%F1%EB%EE%E3%E0%ED.

České překlady: PELEVIN, Viktor Olegovič. *Generation P*. Překlad Libor Dvořák. V Praze: Humanitarian Technologies, 2002, 189 s. Klub přátel ruské písemnosti. ISBN 80-863-9818-8.

HELMA HRŮZY:

Text knihy dostupný na: <http://lib.rus.ec/b/168114/read#t1>.